

Eri teitä vanhemmuuteen

- kaksikymppisenä ja kolmekymppisenä lapsen saaneiden näkemyksiä perheellistymisestä ja vanhemmuudesta

Perhebarometri 2005 ● Pirjo Paajanen

PIRJO PAAJANEN

Perhebarometri 2005

Eri teitä vanhemmuuteen

– Kaksikymppisenä ja kolmekymppisenä
lapsen saaneiden näkemyksiä
perheellistymisestä ja vanhemmuudesta

Väestöliitto

Väestöntutkimuslaitos Katsauksia E 21/2005

Väestöliitto
Väestöntutkimuslaitos

Kalevankatu 16B, 1.krs, PL 849, 00101 Helsinki

Puh. (09) 228 050, Fax (09) 6121211

pop.inst@vaestoliitto.fi

www.vaestoliitto.fi

ISBN 978-951-9450-83-4 (PDF)

ISSN 1455-2191

2.korj.p

Helsinki 2007

Esipuhe

Aleneva syntyvyys ja kohoava ensisynnyttäjien ikä on yhteinen huolenaihe sekä Suomessa että muuallakin Euroopassa. Kestävän väestökehityksen kannalta yksityisten perheiden päätökset laajenevat tärkeäksi yhteiskunnalliseksi kysymykseksi, joka ulottuu monelle eri elämän alueelle. Kaikki perheet eivät kuitenkaan odota yli kolmikymppisiksi ryhtyessään hankkimaan lapsia, vaan edelleen osa perheistä hankkii lapsia jo parikymppisinä. Tiedämme kuitenkin varsin vähän eri ikäisinä perheellistyvien isien ja äitien todellisuudesta.

Käsillä olevassa, Väestöliiton yhdeksännessä perhebarometrissa pyritään rikastuttamaan käsityksiä erilaisista perheistä tutkimalla kahdessa eri ikävaiheessa perheellistyvien nuorten elämäntilannetta. Eroavatko kaksi- ja kolmikymppisinä lapsia hankkineiden perheiden olosuhteet, arvot tai perheen arki? Tutkimuksen päätulokseksi muodostuu moninainen kuva perheellistymisen eri reiteistä, perheen elämästä kokonaisuudessaan ja perhearjesta. Molemmissa ikäryhmissä perheellistymiseen liittyy erilaisia haasteita, mutta myös paljon yhteisiä iloja. Perhebarometri on poikkileikkaustutkimus perheiden tämänhetkisestä elämäntilanteesta. Olisi erittäin kiinnostavaa palata samojen perheiden arkeen esimerkiksi viiden vuoden kuluttua ja nähdä, miten perheiden toiveet ovat toteutuneet ja mitä yllätyksiä elämä on tuonut mukanaan.

Nuorten perheiden toiveet yhteiskunnan tuesta liittyivät useimmiten rahallisiin tukiin, kun taas vanhemmat halusivat parannusta pätkätöihin. Perhepoliittiset toimenpiteet voisivatkin olla entistä räätälöidympiä eri perhetyypeille. Molemmissa tutkituissa ikäryhmissä perheet toivoivat lisää tukea vanhemmuuteen joko neuvolasta, ystäviltä tai isovanhemmilta. Liian usein perhearji näyttäytyy uuvuttavana, vanhemmuus yksinäiseltä ja työelämän paineet stressaavilta. Pienikin arjen apu, keskusteluhetki tai tunti omaa aikaa nuorille vanhemmille merkitsevät paljon perheen hyvinvoinnille.

Barometrin ansiokkaana tutkijana on toiminut TtM Pirjo Paajanen. Myös muut Väestötutkimuslaitoksen perheteimin tutkijat, erityisesti Anneli Miettinen ja Tia Ristimäki ovat olleet mukana hankkeen kaikissa vaiheissa. Kyselylomaketta ovat kommentoineet myös Terhi-Anna Wilska, Minna Oulasmaa, Samuli Koiso-Kanttila ja Raisa Cacciatore Väestöliitosta. Kyselylomakeaineiston keruusta vastasi Taloustutkimus Oy. Tutkimusta varten tehdyt kirjallisuushaut teki Ulla-Maija Mattila, julkaisun kieliasun tarkistuksesta huolehti Stina Fågel ja julkaisun taitto oli Mika Takojan vastuulla. Heille kaikille kuuluu lämmin kiitos.

Taloudellista tukea hankkeen toteutukseen olemme saaneet Alli Paasikiven säätiöltä ja Suomen kotien kukkasrahastolta. Monet kiitokset tutkimushankkeemme korvaamattomasta tukemisesta!

Marketta Kyttä
erikoistutkija
Väestöntutkimuslaitoksen perheteimin vetäjä
Väestöliitto

Sisällys

1. JOHDANTO	7
2. PERHEELLISTYMINEN SUOMESSA	8
2.1. Mitä tilastot kertovat?	8
2.2. Yhteiskunnan ilmapiiri ja perheellistymisen puitteet	9
3. TUTKIMUSONGELMAT	13
4. AINEISTO JA METODIT	15
4.1. Lapsiperheiden verotuki	25
4.2. Lapsilisät	28
4.3. Synnytys- ja äitiysavustus	36
4.4. Lapsiperheiden asumistuki	39
5. NYKYINEN ELÄMÄNTILANNE JA HIEMAN PERHETAUSTAA	19
5.1. Ikä, parisuhde, asuminen ja koulutus	19
5.2. Työ ja talous	22
5.3. Oma perhetausta	25
5.4. Lapset	27
5.5. Tiivistäen	29
6. PERHEARVOT JA -IHANTEET	31
6.1. Perheellistymisen ihanteita	31
6.2. Perhe, parisuhde ja vanhemmuus tärkeitä	33
6.3. Tiivistäen	38
7. KUN LASTA RYHDYTTIIN ODOTTAMAAN	41
7.1. Hyvä parisuhde ja tunne, että oli elänyt tarpeeksi kauan vapaata nuoruutta	41
7.2. Ulkoiset olosuhteet	44
7.3. Ikä	46
7.4. Tiivistäen	50
8. ELÄMÄÄ PIKKULAPSIPERHEESSÄ	51
8.1. Perheellistymisen tuomia hyviä puolia	51
8.2. Perheellistymisen tuomia haasteita	52
8.3. Tyytyväisyys elämään	56
8.4. Tiivistäen	58
9. MISTÄ APUA JA TUKEA PERHEILLE?	61
9.1. Apua perheen arkeen	61
9.2. Yhteiskunnan toimenpiteet	69
9.3. Tiivistäen	73
10. YHTEENVETOA TULOKSISTA	75
11. JOHTOPÄÄTÖKSET	75
LÄHTEET	84
LIITETAULUKOT	86

1. JOHDANTO

Viimeisen vuosikymmenen aikana on yli 30-vuotiaana perheellistyminen yleistynyt maassamme, ja nuorena alta 25-vuotiaana perheellistyneiden osuus on ensisynnyttäjien joukossa pientynyt. Jälkimodernissa nyky-yhteiskunnassamme onkin vallalla nuoruutta ja vapautta ihannoiva kulttuuri ja pyrkimys aiempaa pidempään nuoruuden elämiseen (Relander 2000). Erityisesti lasten hankkiminen koetaan nuoruuden lopuksi ja aikuisuuden aluksi (Ketokivi 2002).

Nykyään tullaankin ensimmäistä kertaa vanhemmiksi aiempaa enemmän eri ikävaiheissa. Sitä, millaisissa elämäntilanteissa eri ikäisinä vanhemmiksi tulevat miehet ja naiset elävät, sekä siitä, millaisia haasteita he kohtaavat, ei kuitenkaan tiedetä kovin paljoa.

Yleisesti tiedetään se, että vuosien 1990 ja 2000 välillä lapsiperheiden köyhyysaste kohosi enemmän kuin kaksinkertaiseksi ja erityisen selvästi köyhtyivät ne perheet, joissa oli alle kouluikäisiä lapsia (Sauli, Bardy & Salmi 2002). Myös työelämän muutokset heijastuvat lapsiperheiden arkeen muun muassa pienten lasten isien pitkinä työpäivinä (Sauli ym. 2002) ja työn ja perheen yhteensovittamisen haasteina.

Kuva lapsiperheen elämästä nyky-Suomessa ei ole edellä esitettyjen tutkimusten valossa kovin ruusuinen. Viimeisen vuoden aikana on mediassa kuitenkin käyty kovasti keskustelua ja kannustettu suomalaisia hankkimaan lisää lapsia ja nykyistä nuorempina.

Vuoden 2005 perhebarometrissa tarkastellaankin kahden eri ikäryhmän, 20–25-vuotiaana ja 30–35-vuotiaana ensimmäisen lapsensa saaneiden elämää. Selvitys tehtiin Väestöliiton Väestöntutkimuslaitoksella ja aineisto kerättiin postikyselyllä tammi-maaliskuussa 2005.

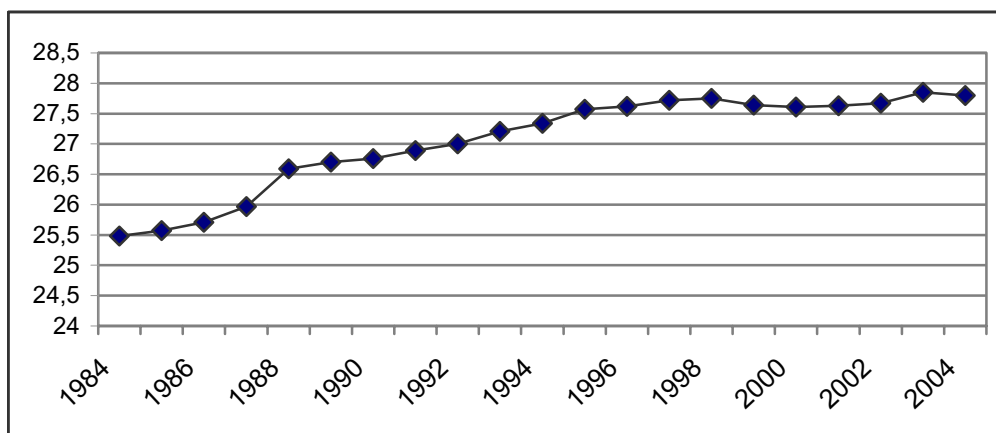
Barometri koostuu kymmenestä luvusta. Varsinaiset empiiriset tulokset esitetään luvuissa 5–9. Barometrissa kartoitetaan näiden kahden ikäryhmän nykyistä elämäntilannetta ja sitä, millaiset elämänarvot heille ovat tärkeitä (luku 5). Entä millaisena kaksikymppisinä ja kolmekymppisinä perheellistyneet naiset ja miehet kokevat elämäntilanteensa varsin tuoreina vanhempina (luku 6)? Lisäksi selvitetään, poikkeavatko näiden nuorena vanhemmiksi tulleiden perheellistymiseen vaikuttaneet syyt ja olosuhteet vanhempana perheellistyneiden esittämistä syistä (luku 7) sekä sitä, miten lapsi on muuttanut heidän elämäänsä (luku 8). Barometrissa selvitetään myös sitä, mistä nämä perheet kokevat saavansa tukea: sukulaisilta, yhteiskunnalta vai ystäviltä ja missä asioissa ja keneltä toivotaan lisää tukea (luku 9)?

2. PERHEELLISTYMINEN SUOMESSA

2.1 Mitä tilastot kertovat?

Nykyään Suomessa tullaan ensimmäisen kerran isäksi keskimäärin 30-vuotiaana ja äidiksi 28-vuotiaana (Suomen tilastollinen vuosikirja 2004). Lastenhankinta onkin jatkuvasti siirtynyt yhä myöhemmälle iälle. Ensisynnyttäjien keski-ikä on kohonnut noin kolmessa vuosikymmenessä 4.5 vuodella, sillä 1970 ensisynnyttäjän ikä oli keskimäärin 22.9 vuotta ja vuonna 2003 27.9 vuotta (kuvio 1).

Kuvio 1. Ensisynnyttäjien keski-ikä Suomessa vuosina 1984–2004.

Lähde: Stakes 2005, Väestömuutokset tilastot 1984–1993 ja 2003.

Suomen ensisynnyttäjät ovat kuitenkin keskimäärin eurooppalaisten kanssasisartensa ikäisiä, sillä EU-maiden (25 maata) ensisynnyttäjät olivat keskimäärin 27.9-vuotiaita vuonna 2001 (Eurostat 2004). EU:n alueella ovat keskimäärin nuorimmat ensisynnyttäjät Itä-Euroopassa (esim. Viro 24.6 vuotta ja Liettua 24.3 vuotta) ja vanhimmat Länsi-Euroopassa (esim. Alankomaat 28.7 vuotta ja Luxemburg 28.8 vuotta) (Council of Europe 2003).

Vuonna 1993 ensimmäistä kertaa äidiksi tulleista naisista 35% oli 20–25-vuotiaita ja 21% 30–35-vuotiaita (Väestömuutokset 1993). Kymmenen vuotta myöhemmin – vuonna 2003 – ensisynnyttäjistä kolmasosa oli 20–25-vuotiaita ja neljäsosa 30–35-vuotiaita (Väestömuutokset 2003). Vaikka ensisynnyttäjien keski-ikä onkin siis kohonnut viime vuosikymmeninä, perheellistyy suomalaisista koko ajan pienenevä joukko edelleen varsin nuorina (taulukko 1).

Taulukko 1. Lapsen saaneiden naisten ja miesten osuus eri ikäryhmissä (%).

	Äitien osuus kustakin ikäluokasta						Isien osuus kustakin ikäluokasta					
	20 v.	25 v.	30 v.	35 v.	40 v.	45 v.	20 v.	25 v.	30 v.	35 v.	40 v.	45 v.
1989	7.1	32.8	67.8	80.7	84.8	86.1	--	--	--	--	--	--
1990	7.0	32.3	66.5	80.7	84.8	86.2	--	--	--	--	--	--
1992	7.3	31.3	64.0	79.7	84.1	85.6	1.9	17.3	46.9	67.2	75.8	79.4
1994	6.6	31.7	62.6	79.1	83.7	85.2	1.7	17.1	46.8	65.8	74.3	78.6
1996	5.9	30.0	61.5	78.1	83.3	85.0	1.7	15.8	44.9	65.3	73.2	77.8
1998	5.9	28.4	60.2	77.1	82.8	84.2	1.5	15.4	43.9	64.2	72.5	76.6
2000	5.9	27.0	57.8	75.5	82.5	83.9	1.8	14.9	41.3	63.2	71.8	75.5
2003	6.2	25.5	55.6	74.5	81.4	83.3	1.9	14.2	39.9	61.6	70.8	74.5

Lähde: Väestörakenne -tilastot 1989–2000 ja 2003.

Kuten taulukosta 1 voidaan havaita, oli vuonna 2003 25-vuotiaista miehistä noin joka seitsemäs tullut isäksi ja neljäsosa naisista äidiksi. Kymmenen vuotta aiemmin oli vastaavan ikäisistä miehistä lähes 18% tullut isäksi ja naisista 32% äidiksi (Väestörakenne 1993). Tätä vanhempaa tilastotietoa ei ole saatavilla, mutta mielenkiintoista on se, että vuonna 1989 tehdyn ”Naisen elämänkulku ja perheellistyminen” -tutkimuksen mukaan oli 1970-luvulla n. 50% 25-vuotiaista naisista jo tullut äidiksi (Nikander 1992). Edellä kuvatut seikat tarkoittavat sitä, että äitien ja isien osuus kustakin ikäluokasta on supistunut koko ajan. Huomattavaa on myös se, että vaikka lapsettomiksi jäävien naisten osuuden kasvua on viime vuosina kauhisteltu, on lapsettomiksi jäävien miesten suuri osuus on jäänyt lähes huomiotta.

2.2 Yhteiskunnan ilmapiiri ja perheellistymisen puitteet

Ulrich Beckin (1992) mukaan postmodernia nuoruutta kuvaa polarisaatio eli elämänkaaret ovat entistä yksilöllistyneempiä. Iällä, sukupuolella ja sosiaaliluokalla ei ole enää samaa merkitystä elämänkaareissa kuin ennen. Myös elämänmuotojen muuttumis- ja moninaistumisvauhti on kiihtynyt viime vuosikymmeninä. Anthony Giddensin (1991) mielestä nykyinen elämä valintoineen vaatiikin tuekseen elämänpolitiikkaa. Elämänpolitiikalla hän tarkoittaa laajasti kaikkia elämänratkaisuja ja valintoja, kuten esimerkiksi valintaa parisuhteen ja yksin elämisen välillä tai päätöstä lasten hankkimisesta. Valintoja voi kuitenkin tehdä vasta sitten kun on ensin vaihtoehtoja joista valita. Niinpä elämänpolitiikka onkin ollut mahdollista vasta nykyisessä yhteiskunnassa, jossa traditiot ja uskonto eivät enää kahlitse ihmisiä eivätkä aseta normeja käyttäytymiselle ja valinnoille ainakaan yhtä voimakkaasti kuin vielä esimerkiksi 1900 luvun alkuvuosikymmeninä. Tämä suuri arvojen ja normien muutos traditionaalisesta liberaaliin on mahdollistanut monet uudet valinnat erityisesti naisille, niin perheellistymisen kuin kodin ulkopuolisen toiminnankin suhteen. Tähän vapautumiseen on osaltaan ollut vaikuttamassa myös

1960-luvulta lähtien yhä parempien ja luotettavampien ehkäisyvälineiden saatavuus. Ehkäisyvälineiden kehittymisen myötä on lastenhankinnastakin tullut entistä suunnitellumpaa: lastenhankinnan etuja ja haittoja pohditaan ja ajoitusta mietitään enemmän ennakkoon.

Ensisynnyttäjien keski-ikä on siis noussut viime vuosikymmeninä. Tähän ovat vaikuttaneet arvo- ja normimuutosten lisäksi myös monet muut tekijät niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa. Eräs tärkeä tekijä on ollut se, että yhä suurempi joukko nuorista, erityisesti naisista, kouluttautuu ja hankkii ammatin. Nykyään yliopistotutkinnon suorittaneista jo 62% on naisia (Tilastokeskus 2005). Myös opiskeluaikat ovat entisestään pidentyneet. Koulutuksen myötä myös naisten palkkatyöhön osallistuminen on kasvanut voimakkaasti. Tilastojen valossa suurin osa nuorista aikuisista opiskelee vielä 25-vuotiaana ja elää yksin (Helve 2002). Nykyään vain noin neljäsosa naisista ja 14% miehistä on sitoutunut omaan perheeseen 25-vuotiaana, mutta 35-vuotiaana on naisista jo kolme neljästä ja miehistä kolme viidestä perheellistynyt.

Rakkautta ja ihmissuhteita pidetään nuorten keskuudessa edelleen tärkeinä asioina. Esimerkiksi vuoden 2004 nuorisobarometrin 15–29-vuotiaista vastaajista peräti kolme neljästä piti rakkautta ja ihmissuhteita hyvin tärkeinä asioina elämässään. Tämän edelle meni vain yksi asia, terveys, jota piti hyvin tärkeänä elämässään neljä viidestä vastaajasta. (Myllyniemi 2004.) Lapsia myös halutaan, kuten vuoden 2002 perhebarometrissa kävi ilmi, sillä vain 5% lapsettomista alle 30-vuotiaista ei aikonut hankkia lapsia tulevaisuudessa (Paajanen 2002).

Osalle nuorista aikuisista onkin vain syntynyt eräänlainen uusi elämänvaihe, jota voisi kutsua myöhäisnuoruudeksi. Myöhäisnuoruutta elävät ovat joko omasta halustaan tai olosuhteiden pakosta hylänneet aikaisemmille sukupolville tavanomaiset aikuistumisen vaiheet koulutuksesta työelämään ja perheen perustamiseen noin 25-vuotiaana. (Helve 2002). Kaisa Ketokivi (2002) havaitsi 23–29-vuotiaiden yliopistonuorten keskuudessa tekemissään haastatteluissa, että erityisesti lasten hankkiminen koettiin nuoruuden lopuksi ja aikuisuuden aluksi. Myös vanhemmuudelle asetettiin entistä suurempia odotuksia ja vaatimuksia, joten siihen astumista haluttiin siirtää. Pitkittyneestä nuoruudesta, elämysten ja kokemusten hankkimisesta sekä ennen kaikkea omasta vapaudesta on tullut näille nuorille normeja. Heidän mielestään jokaisen tulisi kokea ja elää ne nuorena, ettei joutu elämään niitä myöhemmin, jolloin ne voivat olla uhka perheelle.

Eri ikäisinä perheellistyvien elämästä tiedetään varsin vähän, mutta yleisesti lapsiperheiden köyhyys on viime vuosina kasvanut entisestään, koska taloudellisen laman seurauksena tehtyjä perhepoliittisten tulonsiirtojen leikkauksia ja inflaatiokorotusten puuttumista ei ole juurikaan korjattu (Hiilamo 2002). Vuosien 1990 ja 2000 välillä lapsiperheiden

köyhyyssaste kohosi enemmän kuin kaksinkertaiseksi. Erityisen selvästi köyhtyivät perheet, joissa oli alle kouluikäisiä lapsia. (Sauli, Bardy & Salmi 2002.) Vuonna 1992 lapsista 4.8% kuului pienituloisiin perheisiin kun vastaava luku vuonna 2002 oli jo 11.0%. Erityisen suuri riski kuulua pienituloisiin perheisiin on opiskelijaperheillä ja perheillä, joissa on työttömyyttä. (Tulonjakotilasto 2002.) Myös minimiäitiyspäivärahan ja vanhempainrahan saajat ovat lisääntyneet viime vuosikymmenen lopulla ja tämä aiheuttaa uhkaa erityisesti nuorten alle 25-vuotiaiden ensisynnyttäjien ja monilapsisten perheiden taloudelle (Takala & Hytti 2005). Lisäksi työn- ja perheen yhteensovittamisen ongelmat sekä yleinen työelämän koveneminen antavat leimansa nykyiselle lapsiperheiden arjen kuvauksille. Muun muassa pienten lasten vanhempien yhteenlaskettu viikkotyöaika on selvästi pidempi kuin lapsettomilla pariskunnilla. (Sauli ym. 2002.)

Omalta osaltaan myös monet yhteiskunnan järjestelmät, esimerkiksi perhepolitiikka, eivät suosi nuorena perheellistymistä. Kuten edellä on käynyt ilmi, eivät muun muassa ansiosidonnainen äitiyspäivärahajärjestelmä, hyvin matala perusäitiyspäiväraha, eikä yhä tiukentuva opiskelutahti ja työelämän vaatimukset kannusta nuoria perheellistymään. Myös paljon naisia työllistävät opetus- ja terveydenhoitoalat suosivat lyhyitä määräaikaisia työsuhteita. Jos asioita katsoo vain taloudellisesta näkökulmasta, tuntuu yhteiskunta arvostavan enemmän työttömänä olemista kuin uusien kansalaisten kasvattamista, sillä työttömän peruspäiväraha on nykyään puolet korkeampi kuin perusäitiyspäiväraha.

3. TUTKIMUSONGELMAT

Viimeisten vuosien aikana on julkisuudessa käyty kovasti keskustelua ja kannustettu suomalaisia hankkimaan enemmän lapsia ja nykyistä nuorempina. Tutkimus on kuitenkin viime aikoina keskittynyt lähinnä nuorten lapsettomien aikuisten perheellistymistä koskeviin mielipiteisiin ja asenteisiin. (esim. Ketokivi 2003 ja Nuorisobarometrit). Aiemmilta vuosilta on haastattelututkimuksia myös esim. koulutuksen yhteydestä perheellistymiseen (Nikander 1992, 1995). Myös teiniraskauksiin liittyvää tutkimusta on tehty jonkin verran (esim. Hirvonen 2000). Eri ikäisinä perheellistyneiden elämäntilanteesta ja perheellistymispäätökseen vaikuttaneista seikoista sekä mahdollisista ongelmista tiedetään sen sijaan varsin vähän. Vuoden 2005 perhebarometrissa tarkastellaankin 20–25-vuotiaina sekä 30–35-vuotiaina ensimmäisen lapsensa saaneiden elämäntilannetta. Barometrissa käytetään 20–25-vuotiaiden ikäryhmästä nimitystä ”nuorena perheellistyneet” sekä ”kaksikymppisten ikäryhmä” ja 30–35-vuotiaista ”kolmekymppisten ikäryhmä”.

Vuoden 2005 perhebarometrilla haetaan vastausta seuraaviin kysymyksiin:

A. Perheen perustamisen taustaa koskevat kysymykset:

1. Miten kaksikymppisten ja kolmekymppisten perheellistyneiden elämäntilanteet (työ, talous, parisuhde, asuminen ja koulutus) eroavat toisistaan? (luku 5)
2. Poikkeavatko kaksi- ja kolmekymppisinä perheellistyneiden perheellistymistä koskevat ihanteet toisistaan? (luku 6)
3. Onko eri ikäisinä perheellistyneiden elämänarvoissa eroja? (luku 6)
4. Poikkeavatko nuorena vanhemmiksi tulleiden perheellistymiseen vaikuttaneet syyt ja olosuhteet vanhempana perheellistyneiden esittämistä syistä? (luku 7)

B. Perheen nykyistä elämäntilannetta koskevat kysymykset:

5. Mitä hyviä asioita/ mitä haasteita lapsen syntymä on tuonut vastaajien elämään? (luku 8)
6. Mihin asioihin elämässään vastaajat ovat tyytyväisiä? (luku 8)
7. Keneltä/ mistä nuoret perheet kokevat saavansa tukea ja apua arjen eri tehtävissä: sukulaisilta, yhteiskunnalta vai ystäviltä? (luku 9)
8. Missä asioissa ja keneltä toivotaan lisää tukea vanhemmuuteen? (luku 9)
9. Onko ikäryhmien välillä eroja siinä, mitä yhteiskunnan toimenpiteitä kannatetaan perheellistymisen edistämiseksi ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi? (luku 9)

Selvityksen keskeisiä kysymyksiä tarkastellaan sukupuolen ja vastaajien ikäryhmän mukaan. Muita tarkastelussa käytettyjä taustamuuttujia ovat lähinnä vastaajien koulutuksen määrä, sosioekonominen asema ja oma kokemus taloudellisesta tilanteestaan.

4. AINEISTO JA METODIT

Valtakunnallinen, alueellisesti kattava (lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakuntaa) 5000 hengen otosjoukko poimittiin satunnaisotannalla Väestön keskusrekisteristä joulukuussa 2004. Kohdejoukkona vuoden 2005 perhebarometrissa ovat Suomessa asuvat avio- tai avoliitossa elävät vuosina 1979–1984 syntyneet (20–25-vuotiaat) naiset ja miehet sekä vuosina 1969–1974 syntyneet (30–35-vuotiaat) naiset ja miehet (1000 naista ja 1500 miestä kummastakin ikäryhmästä). Vastaajilla oli oltava myös vähintään yksi biologinen lapsi nykyisen puolisonsa kanssa ja vanhimman lapsista tuli olla alle 3-vuotias. Kyselylomake laadittiin Väestöliiton Väestöntutkimuslaitoksella ja sitä kommentoivat Väestöliiton eri yksiköiden asiantuntijat.

Aineisto kerättiin postikyselynä tammi-maaliskuussa 2005. Vastaajia lähestyttiin yhteensä kolme kertaa kyselylomakkeen ja saatekirjeen sisältäneellä kirjeellä. Aineisto kerättiin yhteistyössä Taloustutkimus Oy:n kanssa joka huolehti myös aineiston tallennuksesta sähköiseen muotoon. Aineiston tilasto-osuus analysoitiin SPSS tilasto-ohjelmalla. Lisäksi avovastaukset koodattiin ja luokiteltiin Excel taulukko-ohjelmaa käyttäen. Analyysimenetelminä käytettiin mm. ristiintaulukointia (X^2 -testi) ja yksisuuntaista varianssianalyysia parametrisena keskiarvotestinä (Bonferroni testi). Tulokset esitetään lähinnä keskiarvoina ja suorina jakaumina.

Posti ei tavoittanut 13 vastaajaa. Lisäksi 3 vastaajaa otti puhelimitse yhteyttä tutkijaan ja kertoi ettei pysty vastaamaan lomakkeeseen, koska ei osaa vielä tarpeeksi hyvin suomea. Täytettyjä lomakkeita palautettiin 2711 kappaletta, joista 77 jouduttiin hylkäämään siksi, että lomakkeeseen oli vastannut otokseen kuulumaton henkilö (yleensä vastaajan puoliso). Lisäksi yksi lomake jouduttiin hylkäämään, koska vastaajan kielitaito ei ollut selvästikään riittänyt vastaamiseen ja kolmella vastanneella oli yli kolmevuotias esikoinen, joka oli syntynyt ulkomailla eikä näin ollen ollut ilmeisesti tullut esiin otannassa. Lopullisen aineiston siis muodostivat 2630 lomakkeen tiedot ja vastausprosentti oli 52.6. Vastaajista oli naisia 53.5% (n=1407) ja miehiä 46.5% (n=1223). Vastausprosentti vaihteli otoksen eri osajoukoissa (katso taulukko 2).

Taulukko 2. Perhebarometrin 2005 otosjoukot ja vastaajat (n, %).

	Naiset	Miehet	Yhteensä
20–25-vuotiaiden ikäryhmä			
otoskoko n (%)	1000 (100.0%)	1500 (100.0%)	2500 (100.0%)
vastaajat n (%)	672 (67.2%)	574 (38.3%)	1246 (49.8%)
30–35-vuotiaiden ikäryhmä			
otoskoko n (%)	1000 (100.0%)	1500 (100.0%)	2500 (100.0%)
vastaajat n (%)	735 (73.5%)	649 (43.3%)	1384 (55.4%)
Yhteensä			
otoskoko N (%)	2000 (100.0%)	3000 (100.0%)	5000 (100.0%)
vastaajat N (%)	1407 (70.4%)	1223 (40.8%)	2630 (52.6%)

Vastausprosentti oli odotetun kaltainen, sillä aiemmissa kyselyissä olemme havainneet erityisesti nuorten miesten vastausinnokkuuden valitettavan alhaiseksi. Tämä otettiin huomioon jo otosta suunniteltaessa ja miehiä otettiin sen vuoksi otokseen enemmän kuin naisia.

Vastausprosentti koko aineistossa oli siis melko alhainen. Kyselylomake oli varsin pitkä johtuen osittain siitä, että samalla lomakkeella kerättiin aineisto myös seuraavaa, vuoden 2006 perhebarometriä varten. Muutama vastaaja oli kritisoinut vastauslomakkeen reunaan kirjoittamassaan kommentissa lomakkeen pituutta ja sitä, että vastaaminen vei aikaa.

Kyselylomakkeella saatiin vastaukset kaikkiin asetettuihin tutkimuskysymyksiin (validiteetti). Lomakkeet olivat hyvin ja selkeästi täytettyjä ja eri kysymyksiin oli annettu keskenään loogisia ja yhteneväisiä vastauksia. Myös avovastauksissa oli korkeat vastaajamäärät. Reliabiliteetti eli mittausten toistettavuus vaikutti hyvältä. Tuloksia on pyritty vertaamaan aina kyseistä aihetta koskevien aiempien tutkimusten tuloksiin (luku 11) ja tässä valossa tulokset näyttäisivät luotettavilta eivätkä suinkaan sattumanvaraisilta.

Kun vastaajien koulutustasoa verrattiin Tilastokeskuksen rekisteriaineiston (2005) saman ikäryhmän alle 3-vuotiaiden lasten vanhempiin, havaittiin, että korkeammin koulutetut vastaajat olivat vastanneet kaikissa ikä- ja sukupuoliryhmissä kyselyyn muita useammin (liitetaulukko 9). Miesten kohdalla tämä tarkoitti kummassakin ikäryhmässä sitä, että vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevat vastaajat olivat aineistossa aliedustettuina ja alimman korkea-asteen tutkinnon suorittaneet yliedustettuina. Naisilla puolestaan keskiasteen tutkinnon suorittaneet olivat aliedustettuina ja alemman korkea-asteen tutkinnon suorittaneet yliedustettuina. 30–35-vuotiaiden naisten ryhmässä myös vailla perusasteen jälkeistä koulutusta olevien vastaajien joukko oli aliedustettu.

Aineistoa verrattiin rekisteriaineistoon myös työssäolon suhteen. Työttömät miehet olivat aineistossa hieman aliedustettuina ja työssä olevat miehet yliedustettuina. Nuorten naisten aineistossa olivat yliedustettuina työttömät ja 30–35-vuotiaiden naisten aineistossa puolestaan työssä olevat kun taas opiskelijat sekä kotiäidit olivat aliedustettuina. Nämä vertailut ovat kuitenkin vain suuntaa antavia, sillä täysin identtistä vertailuryhmää ei pystytty aineistolle saamaan.

Äidinkielen suhteen olivat vastaajien ikäryhmät varsin samankaltaisia. Asuinpaikan ja -läänin osalta oli ikäryhmien välillä eroa siten, että nuoria oli enemmän Oulun läänin alueelta vanhemman ikäryhmän vastaajien edustaessa hieman useammin Etelä-Suomen lääninä (taulukko 3).

Taulukko 3. Vastajat äidinkielen, asuinläänin ja asuinpaikan mukaan, %.

	20–25-vuotiaat			30–35-vuotiaat		
	Naiset (n=672) %	Miehet (n=572) %	Yhteensä (=1244) %	Naiset (n=735) %	Miehet (n=649) %	Yhteensä (N=1384) %
Äidinkieli						
suomi	94.9	95.5	95.1	93.8	92.0	93.1
ruotsi	3.1	2.8	3.0	5.0	4.8	4.9
jokin muu	1.9	1.7	1.8	1.2	3.2	2.0
Asuinlääni						
Etelä-Suomen lääni	36.1	37.8	36.9	53.1	50.8	52.0***
Länsi-Suomen lääni	31.5	30.0	31.0	26.7	29.7	28.0
Itä-Suomen lääni	13.5	12.6	13.0	10.6	9.5	10.1
Oulun lääni	14.5	15.6	15.1***	7.1	7.9	7.4
Lapin lääni	4.3	3.9	4.1	2.5	2.2	2.4
Asuinpaikka						
Helsinki, Espoo tai Vantaa	12.6	12.6	12.7	26.0	28.3	27.2***
jokin muu yli 100 000 as. kaupunki	16.3	14.4	15.5***	10.7	11.0	10.9
alle 100 000 as. kaupunki	41.5	42.4	41.9***	35.1	33.1	34.2
kuntataajama tai -keskus	20.7	22.5	21.5	19.0	18.2	18.6
harvaan asuttu maaseutu	8.9	7.7	8.4	9.1	9.3	9.1

Tilastollinen testaus on tehty ikäryhmien välillä. Tilastollisesti merkitsevät erot:***= tilastollisesti erittäin merkitsevä p<.001, **= tilastollisesti merkitsevä p<.01 ja *= tilastollisesti melkein merkitsevä p<.05

Myös tilastojen mukaan löytyvät keskimäärin nuorimmat ensisynnyttäjät Pohjois- ja Itä-Suomen alueilta ja vanhimmat Uudeltamaalta (STAKES 2004). Nuoria oli myös enemmän pienistä kaupungeista ja vanhempia pääkaupunkiseudulta. Tämä vastaa hyvin syntymärekisterin tietoja, joiden mukaan ensisynnyttäjät ovat vanhempia kaupungeissa kuin maaseudulla, ja suurista kaupungeista löytyvät vanhimmat ensisynnyttäjät juuri pääkaupunkiseudulta (Gissler, Ritvanen & Hemminki 2004).

5. NYKYINEN ELÄMÄNTILANNE JA HIEMAN PERHETAUSTAA

Tässä luvussa kartoitetaan tarkemmin sitä, millaisessa elämäntilanteessa nämä kahden eri ikäryhmän nuoret vanhemmat elävät ja millainen heidän oma perhetaustansa on. Aluksi tarkastellaan vastaajien ikää, lasten määrää, nykyistä parisuhdemuotoa ja parisuhteen kestoa sekä sitä, miten vastaajat asuvat ja millainen koulutustausta heillä on (luku 5.1). Luvussa 5.2 on tarkastelun kohteena vastaajien työtilanne ja taloudellinen asema ja luvussa 5.3 perhetausta, eli se, millaisessa perheessä vastaajat itse ovat viettäneet lapsuutensa ja minkä ikäisinä heidän vanhempansa ovat tulleet ensimmäisen kerran vanhemmiksi. Lopuksi (luku 5.4) selvitetään tarkemmin vastaajien lasten lukumäärää ja ikää sekä sitä, aikovatko he hankkia lisää lapsia tulevaisuudessa.

5.1 Ikä, parisuhde, asuminen ja koulutus

Kyselyyn vastanneiden naisten ja miesten keski-ikäet poikkesivat toisistaan siten, että miehet olivat kummassakin ikäryhmässä naisia vanhempia, nuoremmassa ikäryhmässä ikäero oli vielä hieman suurempi kuin vanhemmassa. Myös vastaajien puolisoitten iät poikkesivat toisistaan. Nuoremmassa ikäryhmässä naisten puolisoit olivat reilu kaksi vuotta vanhempia kuin miesten puolisoit ja vanhemmassa ikäryhmässä naisten puolisoit neljä vuotta vanhempia kuin miesten puolisoit. Eli puolisoitten keskimääräiset ikäerot olivat noin kaksi vuotta kaikissa muissa paitsi nuoremmassa ikäryhmässä miesten ryhmässä (taulukko 4).

Taulukko 4. Vastaajien parisuhdemuoto ikäryhmän ja sukupuolen mukaan.

	20–25-vuotiaat			30–35-vuotiaat		
	Naiset (n=665)	Miehet (n=569)	Yhteensä	Naiset (n=731)	Miehet (n=637)	Yhteensä
Keski-ikä vastaaja	23.0	23.5***	23.2	32.0	32.2*	32.1
vastaajan puoliso	25.8***	23.5	24.8	34.1***	30.4	32.3
Lasten määrän keskiarvo	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2
Parisuhdemuoto						
avioliitossa	54.6%	57.1%	55.8%***	29.4%	35.0%	32.0%
avioliitossa	45.0%	42.7%	43.9%	70.3%	64.7%	67.7%***
jokin muu	0.5%	0.2%	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%
Parisuhteen kesto						
avioliiton kesto: keskiarvo vuosina (min. – maks.)	4.1 (1–12)	3.6 (1–9)	3.9	6.9 (1–18)	5.7 (1–15)	6.3***
avioliiton kesto: keskiarvo vuosina (min. – maks.)	2.7 (1–7)	2.6 (1–7)	2.6	4.3 (1–18)	4.0 (1–13)	4.2***
avioliittoa edeltäneen avioliiton kesto: keskiarvo vuosina	3.0	2.6	2.8	3.9	4.0	3.9***

Tilastollinen testaus tehty ikäryhmien välillä, paitsi keski-ikäen kohdalla sukupuolien välillä. Tilastollisesti merkitsevät erot: ***= tilastollisesti erittäin merkitsevä $p < .001$, **= tilastollisesti merkitsevä $p < .01$ ja *= tilastollisesti melkein merkitsevä $p < .05$

Lasten määrissä ei sen sijaan ollut eroja ikäryhmien välillä. Nuorena perheellistyneiden ja kolmekymmppisten parisuhdemuodot taas poikkesivat toisistaan varsin paljon. Nuorena perheellistyneistä suurempi osa eli avioliitossa ja vanhempana perheellistyneistä suurempi osa puolestaan avioliitossa (taulukko 4). Parisuhteiden kestot ovat lähinnä suuntaa antavia, sillä ne voivat sisältää muistivirhettä. Tämän aineiston perusteella näyttää kuitenkin siltä, että nuorena perheellistyneiden avo- ja avioliitot olisivat olleet keskimäärin vanhemman ikäryhmän parisuhteita lyhyempiä. Tämä tuntuisi loogiselta, sillä nuorilla on ollut ikänsäkin puolesta lyhyemmän aikaa mahdollisuutta olla parisuhteessa. Myös nuorten avioliittoa edeltäneiden avioliittojen kesto näyttäisi olleen lyhyempi¹.

Vastaajien asumismuodoissa oli selkeitä eroja ikäryhmien välillä siten, että nuorista suurempi osa asui vuokra-asunnoissa ja vanhemmasta ikäryhmästä omistusasunnoissa (taulukko 5).

Taulukko 5. Vastaajien osuudet eri asumis- ja koulutusryhmissä ikäryhmän ja sukupuolen mukaan, %.

	20–25-vuotiaat			30–35-vuotiaat		
	Naiset (n=672) %	Miehet (n=572) %	Yhteensä (N=1244) %	Naiset (n=735) %	Miehet (n=649) %	Yhteensä (N=1384) %
Asumismuoto						
vuokra-asunto	56.8	58.2	57.5***	15.9	20.6	18.0
omistusasunto	39.4	37.8	38.7	79.6	74.5	77.3***
osa-omistusasunto	0.6	0.2	0.4	0.4	0.9	0.7
asumisoikeusasunto	1.7	2.1	1.9	3.3	2.8	3.0
jokin muu	1.5	1.7	1.6	0.8	1.2	1.0
Peruskoulutus						
Peruskoulu	62.0	70.7	66.0***	30.5	49.4	39.3
Ylioppilas	38.0	29.3	33.8	69.5	50.6	60.7***
Ammatillinen koulutus						
ei ammatillista koulutusta	16.4	13.9	15.2***	2.9	4.8	3.7
ammattillinen kurssi/ kursseja	5.0	9.5	7.1	3.8	7.9	5.8
ammattikoulu	41.6	49.6	45.3***	13.0	26.6	19.4
opisto/ ammattikorkeakoulu	27.8	16.8	22.7	46.0	32.2	39.6***
yliopisto/ korkeakoulu	8.5	8.8	8.6	33.6	28.1	31.0***
jokin muu	0.8	1.4	1.1	0.7	0.3	0.5
Sosioekonominen asema/ryhmä						
johtavassa asemassa	0.5	1.4	0.9	1.4	5.7	3.4***
ylemmät toimihenkilöt	1.4	5.1	3.1	25.9	28.9	27.3***
alemmat toimihenkilöt	3.5	6.1	4.7	21.3	16.4	19.0***
työntekijät	35.7	62.1	47.9***	33.2	36.2	34.7
maatalousyrittäjät	1.2	0.9	1.1	1.8	2.0	1.9
yrittäjät	1.2	2.1	1.6	4.2	6.5	5.3***
opiskelijat	22.5	14.6	18.8***	3.6	2.3	3.0
työttömät	11.3	6.0	8.8***	3.2	1.9	2.6
jokin muu	22.8	1.8	13.1***	5.4	0.0	2.9

Tilastolliset testaukset on tehty ikäryhmien välillä. Tilastollisesti merkitsevät erot: ***= tilastollisesti erittäin merkitsevä p<.001, **= tilastollisesti merkitsevä p<.01 ja *= tilastollisesti melkein merkitsevä p<.05

¹ Nuorena perheellistyneistä avioliitossa elävistä n. 30% ja vanhempana avioituneista n. 10% oli jättänyt tähän kysymykseen vastaamatta.

Tämä kertonee lähinnä vastaajien taloudellisesta tilanteesta, kuten myös se, että nuorista suurempi osa oli työttömiä sekä opiskelijoita. Sosioekonomisen aseman mukaan katsottuna vanhemman ikäryhmän vastaajat olivat nuoria useammin ylempien- ja alempien toimihenkilöiden edustajia sekä yrittäjiä ja johtavassa asemassa olevia, kun nuoremmassa ikäryhmässä oli enemmän itsensä työntekijöihin luokittelevia.

Erot ikäryhmien välillä olivat myöskin peruskoulutuksessa hyvin selkeitä. Nuorista oli suurempi osa vain peruskoulun käyneitä ja vanhemmista puolestaan ylioppilaita. Nuorilla pelkän peruskoulun käyneillä naisilla oli 90 prosentilla myös vain peruskoulun suorittanut puoliso ja ylioppilasnaisista 43 prosentilla oli ylioppilastutkinnon suorittanut mies. Nuorilla peruskoulun suorittaneilla miehillä oli 72 prosentilla saman peruskoulutustason suorittanut puoliso ja ylioppilasmiehistä 71 prosentilla. Nuoria koulutetummat vanhemman ikäryhmän vastaajat olivat myös useammin valinneet puoliso koulutetumman henkilön. Vanhemman ikäryhmän pelkän peruskoulun suorittaneista naisista 57% eli parisuhteessa peruskoulun suorittaneen miehen kanssa ja ylioppilasnaisista 84% samantasoisien peruskoulutuksen omaavan miehen kanssa. Vanhemman ikäryhmän pelkän peruskoulun käyneistä miehistä oli kolmella neljäsosalla saman peruskoulutustason suorittanut puoliso ja ylioppilasmiehistä 59 prosentilla.

Yhtenäisyys puolisoitten peruskoulutuksessa säilyi ammattikoulutuksenkin kohdalla, tosin osittain tähän on yhteydessä se, etteivät nuoret olleet ehtineet opiskella vielä niin pitkään kuin vanhempi ikäryhmä. Nuoremmassa ikäryhmässä oli enemmän ammattikoulun suorittaneita ja vailla ammatillista koulutusta olevia ja vanhemmassa ikäryhmässä puolestaan opiston tai ammattikorkeakoulun sekä yliopiston tai korkeakoulun suorittaneita. Kolmekymppisistä viidesosalla oli ammattikoulutasoinen tutkinto kun kaksikymppisistä tämä oli lähes puolella. Kummassakin ikäryhmässä oli miehillä yleisemmin ammattikoulututkinto kuin naisilla. Nuoremmassa ikäryhmässä puolestaan opisto/ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita oli naisista noin neljäsosa ja miehistä hieman vajaa viidesosa, kun vanhemmassa ikäryhmässä oli naisista lähes puolella ammattikorkeakoulu- tai opistotasoinen tutkinto ja miehistäkin lähes kolmasosalla. Korkeakoulu- tai yliopistotutkinto oli lähes 30 prosentilla kolmekymppisistä miehistä ja kolmasosalla naisista, ja nuoremmassa ikäryhmässä sellainen oli vajaalla 10 prosentilla miehistä ja naisista. Kummassakin ikäryhmässä näytti siltä, että miehet olivat valinneet puoliso kseen saman tai korkeamman koulutustason omaavan naisen ja naiset puolestaan saman tai alemman koulutustason omaavan miehen. Tästä suurimpana poikkeuksena oli nuorten, vailla ammatillista koulutusta olevien naisten ryhmä: näiden puoliso olivat pääasiassa ammattikoulun suorittaneita. Myös nuoret opistotutkinnon suorittaneet miehet valitsivat puoliso kseen usein opisto- tai ammattikoulutason tutkinnon suorittaneen naisen. Vanhemmat, opisto- tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet naiset, valitsivat usein puoliso kseen joko opisto- tai ammattikoulun suorittaneen miehen.

5.2 Työ ja talous

Kuten jo taulukosta 5 havaittiin, oli nuorena perheellistyneiden naisten ja miesten joukossa enemmän opiskelijoita ja työttömiä kuin vanhempana perheellistyneiden joukossa. Vanhemman ikäryhmän joukossa puolestaan yrittäjäys ja kokopäivätyö oli huomattavasti yleisempää. Nuoremman ikäryhmän naisista huomattava osa oli kotona hoitamassa lasta (taulukko 6).

Taulukko 6. Vastaajien työ ja toiminta kyselyhetkellä ikäryhmän ja sukupuolen mukaan.

	Naiset 20–25 vuotta (n=664) %	Naiset 30–35 vuotta (n=729) %	Miehet 20–25 vuotta (n=567) %	Miehet 30–35 vuotta (n=644) %
Palkansaaja kokopäivätyössä	24.0	66.6***	68.9	82.6***
Palkansaaja osa-aikatyössä	9.4	7.4	4.6	1.9
Maatalousyrittäjä	1.1	1.5	0.7	1.6
Yrittäjä	1.1	3.7***	2.6	7.3***
Työtön	7.7***	4.1	7.6***	3.4
Eläkkeellä	-	0.5	0.2	0.2
Opiskelija	18.3***	2.7	12.8***	2.0
Hoitaa kotia	38.6***	13.3	2.6	1.1
	100.0	100.0	100.0	100.0

Tilastollinen testaus on tehty eri ikäryhmien välillä molemmat sukupuolet erikseen. Tilastollisesti merkitsevät erot:

***= tilastollisesti erittäin merkitsevä $p < .001$, **= tilastollisesti merkitsevä $p < .01$ ja *= tilastollisesti melkein merkitsevä $p < .05$

Nuorena (20–25 v.) perheellistyneistä naisista lähes 40% oli kyselyntekohetkellä pääasiallisesti kotona, kun vanhempana perheellistyneistä naisista kotona olevia oli 13%. Osa näistä kyselyhetkellä pääasiallisesti kotia hoitavista naisista oli äitiys- ja vanhempainlomalla tai hoitovapailla olevia, ja ennen lapsen syntymää työssä tai opiskelemissa olleita sekä työttömiä, mutta joukossa oli myös kotiäitejä (katso kuvio 14).

Noin neljäsosa nuorena perheellistyneistä naisista oli palkansaajina kokopäivätyössä ja vajaa 10% teki osa-aikatyötä, kun vanhemman ikäryhmän naisista lähes 70 prosenttia oli kokopäivätyössä. Opiskelijoita nuorena perheellistyneiden naisten joukossa oli 18% ja vanhemmista naisista vain 3%.

Miesten kohdalla eivät eri ikäryhmien väliset työn ja toiminnan erot olleet aivan yhtä suuret kuin naisten kohdalla. Vanhemman ikäryhmän miehistä suurempi osa oli kokopäivätyössä ja yrittäjinä toimivia kun nuorissa puolestaan oli enemmän opiskelijoita.

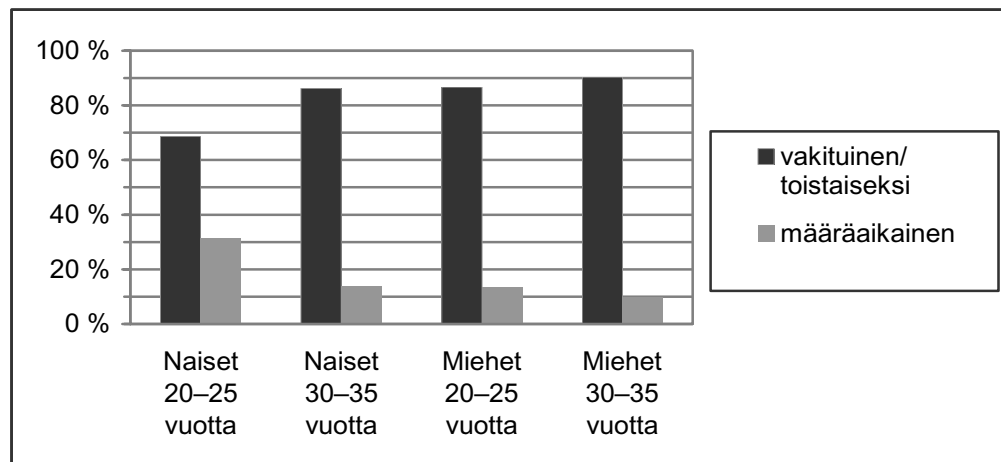
Ikäryhmien välillä oli eroa myös vastaajien puolisoitten työtilanteissa. Vanhemman ikäryhmän perheistä suurin osa oli sellaisia, joissa kumpikin vanhemmista oli koko-

päivätyössä, mutta nuorten ikäryhmässä puolisoiden tilanteet poikkesivat toisistaan useammin. Nuorten naisten puolisoista 65% oli kokopäivätyössä, 12% opiskelijoita ja lähes 10% oli työttömänä. Miesten puolisoista vain noin neljäsosa oli kokopäivätyössä, lähes puolet oli päätoimisesti kotona ja reilu 10 prosenttia oli opiskelijoita. Työttömien naisten puolisoista puolet ja opiskelijoiden ja kotona olevien äitien puolisoista kolme viidestä oli kokopäivätyössä. Työttömien ja opiskelijanaisten puolisoista noin viidesosa oli opiskelijoita ja työttömien naisten puolisoista viidesosa myös työttömänä. Kotona olevien äitien puolisoista reilu 10% opiskeli tai oli työtön. Yrittäjänaisista vajaa 15% eli parisuhteessa yrittäjän kanssa ja maatalousyrittäjinä toimivien naisten puoliset olivat myös saman ammatin harjoittajia. Työttömien miesten puolisoista kolme viidestä oli kotona ja viidesosa työttömiä. Opiskelijamiesten puolisoista puolet oli kotona ja neljäsosa opiskelijoita.

Vanhemman ikäryhmän naisten puolisoista oli 80% palkansaajina kokopäivätyössä, ja opiskelijoita sekä työttömiä oli heistä vain 2 prosenttia kumpaakin. Miesten puolisoista lähes 60% oli kokopäivätyössä, neljäsosa kotona hoitamassa lasta ja vajaa 5% opiskelijoita. Työttömien ja opiskelevien naistenkin puolisoista 90% ja kotona lasta hoitavien naisten puolisoista 80% oli kokopäivätyössä. Yrittäjänaisista lähes kolmasosa eli parisuhteessa yrittäjän kanssa ja maatalousyrittäjinä toimivat naiset elivät parisuhteessa maatalousyrittäjän kanssa. Työttömien miesten puolisoista puolet oli kokopäivätyössä ja puolet kotona.

Kaikista palkansaajina työskentelevistä vastaajista olivat nuorena perheellistyneiden naisten työsuhteet muita useammin määräaikaista (katso kuvio 2).

Kuvio 2. Työssä olevien vastaajien työsuhteet, %.

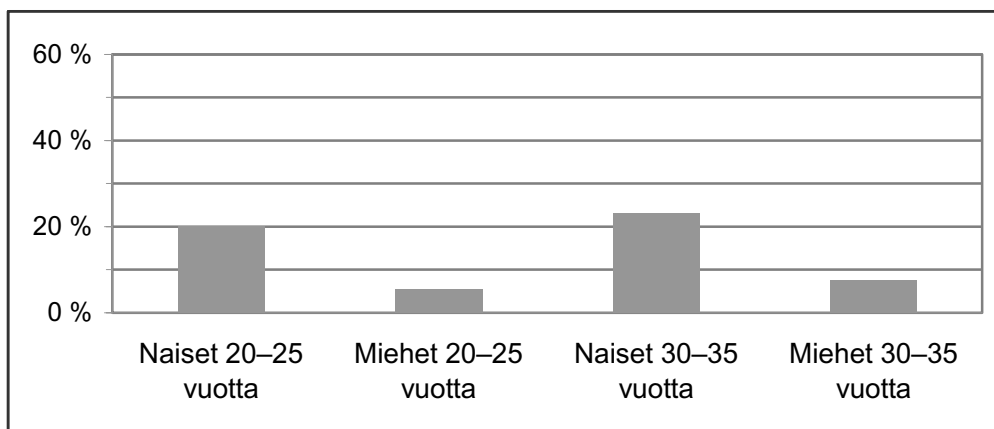

Naiset 20–25 vuotta N= 207, miehet 20–25 vuotta N=406, naiset 30–35 vuotta N=515, miehet 30–35 vuotta N=519.

Vastaajien puolisoiden työsuhteet vastasivat hyvin yllä olevan kuvion tilannetta, eli nuorten miesten puolisoissa oli muita enemmän määräaikaisina työskenteleviä.

Työsuhteessa olevista vastaajista 30–35-vuotiaat naiset lyhensivät useimmin päivittäistä tai viikoittaista työaikaansa lastenhoidon vuoksi (kuvio 3).

Kuvio 3. Lastenhoidon vuoksi viikoittaista tai päivittäistä työaikaansa lyhentävien työsuhteessa olevien vastaajien osuudet eri ikä- ja sukupuoliryhmissä, %.

Naiset 20–25vuotta N=175, miehet 20–25vuotta N=415, naiset 30–35vuotta N=442, miehet 30–35vuotta N=539.

Nuorten 20–25-vuotiaiden naisten ryhmässähän toisaalta oli enemmän kotiäitinä olevia kuin 30–35-vuotiaissa. Harvimminkin työaikaansa lastenhoidon vuoksi lyhensivät puolestaan 20–25-vuotiaat miehet: Heillä oli kenties usealla puoliso kotona hoitamassa lapsia.

Lisäksi vastaajilta tiedusteltiin kuinka suuret ovat heidän kuukausittain käteen jäävät tulonsa². Kaksikymppisten käteen jäävät tulot olivat selkeästi kolmekymppisten tuloja alhaisemmat. Alhaisimmat kuukausittaiset käteen jäävät keskitulot olivat, edellä kuvattujen tietojen vuoksi odotusten mukaisesti, nuorena perheellistyneiden naisten ryhmässä (katso taulukko 7).

²Tuloiksi on laskettu palkkatulojen lisäksi myös yrittäjätulot, äitiys-, isyys- ja vanhempainlomakorvaus, kotihoidontuki, työttömyyspäiväraha, eläke, sekä pääoma- ja vuokratulot.

Taulukko 7. Vastaajien ja heidän puolisoitensa käteen jäävät kuukausitulot euroina: keskiarvo, mediaani ja keskihajonta

	Naiset		Naiset		Miehet		Miehet	
	20–25 vuotta		30–35 vuotta		20–25 vuotta		30–35 vuotta	
	Omat	Puolison	Omat	Puolison	Omat	Puolison	Omat	Puolison
Keskiarvo	653€	1255€	1129€***	1844€	1170€	688€	1740€***	1067€
Mediaani	550€	1300€	1100€	1800€	1200€	600€	1700€	1000€
Keskihajonta	355€	613€	586€	794€	508€	369€	763€	580€
N	635	605	696	680	545	540	633	618
Puuttuvaa tietoa	5.8%	11.1%	5.9%	7.2%	4.6%	5.9%	2.5%	5.0%

Tilastollinen testaus on tehty eri ikäryhmien välillä sukupuolittain. Tilastollisesti merkitsevät erot: ***= Tilastollisesti erittäin merkitsevä $p < .001$, **= tilastollisesti merkitsevä $p < .01$ ja *= tilastollisesti melkein merkitsevä $p < .05$

Kaksikymppisinä perheellistyneiden naisten käteen jäävät tulot puolestaan olivat vain noin puolet kolmekymppisten naisten tuloista. Myös vanhemman ikäryhmän naisten käteen jäävät keskimääräiset ja mediaanikuukausitulot olivat kummankin ikäryhmän miesten tuloja alhaisemmat. Miesten ikäryhmien väliset tuloerot eivät olleet aivan yhtä suuret kuin naisten, mutta selkeästi korkeimmat tulot olivat vanhemman ikäryhmän miehillä. Vastaajien puolisoitensa tulot vastasivat varsin hyvin saman ikäryhmän naisten/ miesten tuloja.

5.3 Oma perhetausta

Nuorena lapsen hankkimisen taustalla voi olla suvussa tai omassa lapsuudenperheessä oleva malli, epävakaut ja rikkonaiset kasvuolosuhteet tai köyhyys, kuten monien teiniäitien kohdalla on havaittu olevan (katso esim. Hirvonen 2000). Tässä kyselyssä haluttiin selvittää onko nuorina, mutta ei teini-iässä perheellistyneiden kohdalla samanlaisia taustoja. Aineiston nuorena perheellistyneiden joukossa vain hyvin pieni osa naisista (8%) ja miehistä (5%) oli saanut ensimmäisen lapsensa alle 20-vuotiaana eli heidät voidaan laskea teiniäitien tai –isien piiriin.

Vastaajien perhetaustoja tarkasteltaessa havaittiin, että kaksi- ja kolmekymppisinä perheellistyneiden taustat poikkesivat toisistaan hyvin monessa asiassa. Nuorena perheellistyneiden omat vanhemmat olivat olleet keskimäärin nuorempia tullessaan isäksi ja äidiksi kuin myöhemmin perheellistyneiden vanhemmat. Samoin kaksikymppisinä perheellistyneillä itsellään sekä heidän puolisoillaan oli keskimäärin useampia sisaruksia kuin kolmekymppisinä perheellistyneillä (taulukko 8).

Taulukko 8. Vastaajien äitien ja isien keski-ikä näiden tullessa ensimmäisen kerran äidiksi ja isäksi sekä vastaajien sisarusten määrät eri ikä- ja sukupuoliryhmissä.

	20–25 vuotta			30–35 vuotta		
	Naiset	Miehet	Yhteensä	Naiset	Miehet	Yhteensä
Äidin ikä ensi kertaa äidiksi tullessaan	22.4	22.9	22.6***	23.8	23.8	23.8
Isän ikä ensi kertaa isäksi tullessaan	24.9	25.2	25.1***	26.3	26.1	26.2
Sisarusten määrä	2.9	3.1	3.0***	1.8	1.9	1.8
Puolison sisarusten määrä	2.9	3.2	3.0***	1.9	1.9	1.9

Tilastolliset testaukset on tehty ikäryhmien välillä. Tilastollisesti merkitsevät erot: ***= tilastollisesti erittäin merkitsevä $p < .001$, **= tilastollisesti merkitsevä $p < .01$ ja *= tilastollisesti melkein merkitsevä $p < .05$

Nuorena perheellistyneiden naisten omien äitien ensimmäisen lapsen synnytyksikä oli kaikkein matalin ja heidän äitinsä olivat olleet lähes puolitoista vuotta nuorempia ensisynnyttäjiä kuin vanhemman naisryhmän omat äidit. Myös nuorena perheellistyneiden miesten äidit olivat saaneet ensimmäisen lapsensa lähes vuoden nuorempina kuin vanhempana perheellistyneiden miesten äidit. Myös nuorten naisten omat isät olivat tulleet keskimäärin muita nuorempina ensimmäisen kerran isäksi. Nuorena perheellistyneiden naisten omat isät olivat olleet keskimäärin vuoden nuorempia isäksi tullessaan kuin vanhempana perheellistyneiden naisten ja miesten.

Nuorena perheellistyneillä naisilla ja miehillä oli keskimäärin yksi sisarus enemmän kuin vanhempana perheellistyneillä. Vastaajien puolisoitten sisarusten keskimääräiset lukumäärät vastasivat hyvin vastaajien sisarusten keskimääräisiä lukumääriä. Eli myös nuorena perheellistyneiden naisten ja miesten puoliset olivat keskimäärin yhden lapsen verran suuremmista perheistä kuin vanhempana perheellistyneiden naisten ja miesten puoliset.

Perhetaustaa haluttiin selvittää vielä muutamalla elämäntilannetta kuvaavalla lauseella, joihin vastattiin yksinkertaisesti kyllä/ ei vaihtoehdoin. Kuten taulukosta 9 käy ilmi, nuorena perheellistyneiden keskuudessa omien vanhempien avioero ja lapsuuden perheen suuret taloudelliset ongelmat olivat yleisempiä kuin vanhempana perheellistyneillä.

Nuorena perheellistyneistä naisista oli peräti kaksi viidestä kokenut lapsena vanhempiensa avioeron ja suuria taloudellisia ongelmia oli puolestaan ollut eniten nuorena perheellistyneiden miesten lapsuudenkodissa. Yli 90% kaikista vastaajista koki kuitenkin eläneensä onnellisen lapsuuden, joskin vähiten heitä oli 30–35-vuotiaiden naisten ryhmässä. Vanhemman kuoleman oli alle 18-vuotiaana kokenut noin 8% kaikista vastaajista.

Taulukko 9. Lapsuudenperheen tilannetta kuvaavaan väitteeseen ”kyllä” vastanneiden osuudet iän ja sukupuolen mukaan.

	20–25 vuotta			30–35 vuotta		
	Naiset (n=534) %	Miehet (n=454) %	Yhteensä (N=988) %	Naiset (n=526) %	Miehet (n=504) %	Yhteensä (N=1030) %
1) Vanhempani erosivat ennen kuin täyten 18-vuotta	39.5	31.9	36.0***	23.6	20.8	22.2
2) Toinen/ kumpikin vanhemmistani kuoli ennen kuin täyten 18-vuotta	8.8	7.9	8.5	6.2	8.2	7.1
3) Lapsuudenkodissani oli suuria taloudellisia ongelmia	18.7	19.7	19.1***	15.2	9.8	12.6
4) Elin onnellisen lapsuuden	93.3	95.5	94.3	92.1	96.0	94.0

Puuttuvaa tietoa: 1) 23.4%, 2) 28.5%, 3) 27.7% ja 4) 6.4%. Tilastolliset testaukset on tehty ikäryhmien välillä. Tilastollisesti merkitsevät erot: ***= tilastollisesti erittäin merkitsevä <.001, **= tilastollisesti merkitsevä p<.01 ja *= tilastollisesti melkein merkitsevä p<.05

5.4 Lapset

Koska otantakriteereissä oli vastaajiksi valittu alle 3-vuotiaan esikoisen vanhempia, oli vastaajilla ainoastaan 1–3 biologista/ adoptoitua lasta, keskiarvon ollessa 1.2 lasta (kuten taulukossa 4 ilmeni). Vastaajien eri sukupuoli- ja ikäryhmien välillä ei ollut eroja lasten määrissä. Noin neljällä viidestä oli yksi lapsi ja joka viidennellä kaikissa ikä- ja sukupuoliryhmissä 2 lasta (taulukko 10).

Taulukko 10. Vastaajien biologisten/ adoptoitujen lasten osuudet vastaajien iän- ja sukupuolen mukaan, %.

	20–25 vuotta			30–35 vuotta		
	Naiset (N=666) %	Miehet (N=567) %	Yhteensä %	Naiset (N=730) %	Miehet (N=637) %	Yhteensä %
1 lapsi	78.7	80.8	79.6	78.2	80.1	79.1
2 lasta	20.4	18.3	19.5	21.4	19.3	20.5
3 lasta	0.9	0.9	0.9	0.4	0.6	0.4
yhteensä:	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Sen sijaan nuorena perheellistyneiden esikoislapset olivat keskimäärin hieman nuorempia kuin vanhempana perheellistyneiden esikoiset (taulukko 11).

Taulukko 11. Esikoisten ja nuorimpien lasten keski-iat kuukausina vastaajien iän ja sukupuolen mukaan.

	20–25 vuotta (N=1231)			30–35 vuotta (N=1355)		
	Naiset	Miehet	Yhteensä	Naiset	Miehet	Yhteensä
Esikoisen ikä, kk						
Keski-ikä	18.1	16.8	17.5***	20.7	20.5	20.6
Mediaani	17.0	15.0	16.0	21.0	20.0	21.0
Nuorimman lapsen ikä, kk						
Keski-ikä	14.0	13.1	13.6***	16.7	16.2	16.4
Mediaani	11.0	11.0	11.0	16.0	15.0	15.0

Tilastollinen testaus on tehty ikäryhmien välillä. Tilastollisesti merkitsevät erot: ***= tilastollisesti erittäin merkitsevä $p < .001$, **= tilastollisesti merkitsevä $p < .01$ ja *= tilastollisesti melkein merkitsevä $p < .05$

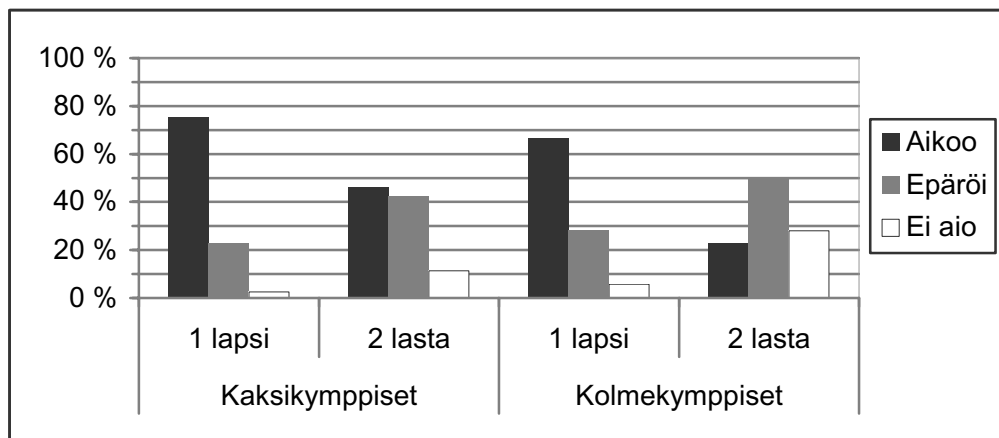
Myös 20–25 vuotiaiden nuorimmat lapset olivat hieman nuorempia kuin vanhemman ikäryhmän lapset. 20–25 vuotiaiden nuorimmat lapset olivat keskimäärin vuoden ja kaksi kuukautta, kun nämä vanhemmassa ikäryhmässä olivat vuoden ja neljä kuukautta.

Vastaajilta tiedusteltiin lisäksi onko heidän puolisoillaan lapsia mahdollisista aiemmista liitoista. Nuoremman ikäryhmän vastaajilla oli harvemmin tällainen puoliso, sillä nuoremman ikäryhmän puolisoista 4 prosentilla ja kolmekymppisten ikäryhmässä 8 prosentilla oli sellainen puoliso, jolla oli lapsia aiemmasta liitosta. Näistä aiemmista liitoista oli puolisoilla keskimäärin 1.5 lasta. Kolmekymppisten ikäryhmässä oli puolisoilla hieman enemmän lapsia aiemmasta liitostaan (1.6 lasta) kuin kaksikymppisten vastaajien puolisoilla (1.3 lasta). Näistä puolisoitten aiemmista liitoista olevista lapsista noin neljä viidestä asui vastaajien perheessä tai osallistui heidän perheensä arkeen ainakin ajoittain.

Vastaajista 63% aikoi vielä hankkia lisää lapsia. Kolme kymmenestä vastaajasta ei osannut sanoa hankkiiko lisää lapsia ja 8% ei aikonut hankkia. Nuoremman ikäryhmän vastaajissa oli enemmän niitä, jotka aikoiivat hankkia lisää lapsia kuin vanhemmissa vastaajissa. Kun lasten hankinnan aikeita tarkasteltiin nykyisen lapsiluvun mukaan, havaittiin vastaajaryhmien välillä eroja. Yhden lapsen vanhemmista oli vanhemmassa ikäryhmässä enemmän niitä, jotka eivät aikoneet hankkia enempää lapsia kuin nuoremmassa ikäryhmässä (kuvio 4).

Myös kaksilapsisten vanhempien joukossa oli kolmekymppisten ryhmässä enemmän niitä, jotka eivät aikoneet hankkia enempää lapsia, kun kaksikymppisten joukossa taas tässä ryhmässä oli myös enemmän niitä, jotka vielä aikoiivat hankkia lisää lapsia. Niitä, jotka eivät aikoneet enää hankkia lisää lapsia oli eniten 30–35-vuotiaiden naisten joukossa ja lähes yhtä paljon samanikäisten miesten joukossa. Lastenhankinta-aikeisiin oli kielteisesti yhteydessä myös se, että puolisoilla oli lapsia aiemmista liitoista.

Kuvio 4. Aikooko hankkia lisää lapsia? Vastaajien osuudet aikeen ja nykyisten lasten määrän mukaan eri ikäryhmissä (%).

5.5 Tiivistäen:

Miten kaksikymppisinä ja kolmekymppisinä perheellistyneiden elämäntilanteet eroavat työn, talouden, asumisen, koulutuksen ja parisuhteen sekä perhetaustan osalta toisistaan?

- Parisuhteen osalta kolmekymppisistä suurempi osa eli avioliitossa ja kaksikymppisistä avioliitossa ja kolmekymppisten liitot olivat myös pidempiä kestoaltaan.
- Nuorena perheellistyneiden omat vanhemmat olivat perheellistyneet keskimäärin nuorempina kuin vanhempana perheellistyneiden vanhemmat, ja nuorena perheellistyneillä – kuten myös heidän puolisoillaan – oli keskimäärin enemmän sisarusia kuin vanhempana perheellistyneillä.
- Lapsuudenkodit: nuorena perheellistyneistä suurempi osa oli kokenut lapsena vanhempiensa avioeron ja lapsuudenkodissa oli myös ollut useammin suuria taloudellisia ongelmia.
- Peruskoulutus: nuoremmasta ikäryhmästä oli suurempi osa vain peruskoulun käyneitä ja vanhemmista suurempi osa oli ylioppilaita.
- Ammatillinen koulutus: nuoremmassa oli enemmän vailla ammatillista koulutusta olevia ja ammattikoulun käyneitä kun vanhemmissa taas opisto- tai ammattikorkeakoulututkinnon sekä yliopisto- tai korkeakoulututkinnon suorittaneita.
- Sosioekonominen asema: vanhemmassa ikäryhmässä oli enemmän toimihenkilöitä ja johtavassa asemassa olevia sekä yrittäjiä ja nuoremmassa työntekijöihin kuuluvia.

- Taloudellinen tilanne oli nuoremmilla heikompi ja erityisesti nuorten naisten kuukausittain käteen jäävät tulot olivat kovin alhaiset.
- Asuminen: nuorista suurempi osa asui vuokralla ja vanhemmista omistusasunnossa.
- Nuorten taloudellinen tilanne selittyy suurelta osin sillä, että heistä suurempi osa oli opiskelijoita, työttömiä ja kotona lastaan hoitavia äitejä kun vanhemmassa ikäryhmässä oli enemmän yrittäjinä ja kokopäivätyössä olevia vastaajia. Elämän epävarmuutta lisäsi nuorten naisten kohdalla muita suurempi määräaikaisten työsuhteiden osuus.

6. PERHEARVOT JA -IHANTEET

Tutkimuksella haluttiin myös selvittää poikkeavatko nuorena perheellistyneiden mielipiteet ja ajatukset vanhemmuudesta ja perheellistymisestä vanhempana perheellistyneiden ajatuksista (6.2). Entä onko näiden kaksikymppisinä ja kolmekymppisinä perheellistyneiden välillä eroa esimerkiksi ihanteellisessa perhekoossa tai siinä, mitä ikää he pitävät ihanteellisimpana yleensä perheellistyä (6.1)?

6.1 Perheellistymisen ihanteita

Kun vastaajilta tiedusteltiin naisten ihanteellisinta ikää perheellistyä, eli tulla ensimmäisen kerran äidiksi, saatiin ihanteellisen iän keskiarvoksi 24.6 vuotta. Nuoremman ikäryhmän ihanteellisena pitämien iän keskiarvo oli jopa kolme vuotta matalampi kuin vanhemman ikäryhmän (taulukko 12).

Alhaisin ihanteellisena pidetyn iän keskiarvoista oli kaksikymppisten naisten ryhmässä ja korkein kolmekymppisten naisten ryhmässä.

Miesten ihanneikä tulla ensimmäistä kertaa isäksi oli kaikkien vastaajien mielestä keskimäärin 26.3 vuotta. Nuoremman ikäryhmän antamien ihanteellisten ikien keskiarvo oli lähes neljä vuotta matalampi kuin vanhemman ikäryhmän. Alhaisin ihanteellisena pidetyn iän keskiarvo löytyi 20–25-vuotiaiden miesten ryhmässä ja korkein 30–35-vuotiaiden naisten ryhmässä. Mielenkiintoista oli, että kummassakin ikäryhmässä naiset pitivät ihanteellisena keskimäärin korkeampaa isäksi tuleminen ikää kuin miehet itse. Huomioitava seikka on myöskin se, että nuorena perheellistyneet näyttivät toteuttaneen ihanteensa isäksi ja äidiksi tuloikien suhteen.

Tässä kyselyssä vastanneiden mielestä suomalaisen perheen ihanteellinen lapsiluku oli keskimäärin 2.7 lasta. Nuorena perheellistyneet ilmoittivat korkeamman ihannelapsiluvun kuin vanhempi ikäryhmä.

Oman perheen ihanteellinen lapsiluku oli sama kuin suomalaisen perheen ihannelapsiluvun keskiarvo yleensä, ja tässäkin ihanteessa nuoremman ikäryhmän vastaajat ihannoivat suurempaa lapsilukua kuin vanhemman ikäryhmän vastaajat. Parikymppisenä perheellistyneet ilmoittivat oman perheensä ihanteellisen lapsiluvun jopa keskimäärin korkeammaksi kuin suomalaisen perheen ihannelapsiluku yleensä on. Alhaisin oman perheen ihannelapsiluku oli kolmekymppisinä perheellistyneillä naisilla, mutta kolmekymppisinä perheellistyneiden miesten ihanne ei poikennut tästä merkittävästi. Saman ikäluokan naisten ja miesten keskiarvot olivat kaikissa lapsilukuihanteissa varsin lähellä toisiaan. Lapsilukuihanteita määritettäessä ikäryhmä oli merkittävämpi tekijä kuin sukupuoli.

Taulukko 12. Eri ikä- ja sukupuoliryhmien ihanteellisina pitämiä ikä perheellistyä ja ihanteellinen lapsiluku: keskiarvot ja ryhmien väliset tilastollisesti merkitsevät erot.

	Keski-ikä vuosina (minimi - maksimi)	Naiset 20–25 vuotta	Miehet 20–25 vuotta	Naiset 30–35 vuotta	Miehet 30–35 vuotta
Naisen ihanteellinen ikä tulla					
1. kerran äidiksi	24.6				
20–25-vuotiaat	22.6				
30–35-vuotiaat	26.3***				
Naiset 20–25-vuotta	22.5 (18–30)		-	***	***
Miehet 20–25-vuotta	22.7 (16–30)	-		***	***
Naiset 30–35-vuotta	26.7 (20–35)	***	***		***
Miehet 30–35-vuotta	25.8 (18–33)	***	***	***	
Miehen ihanteellinen ikä tulla					
1. kerran isäksi	26.3				
20–25-vuotiaat	24.3				
30–35-vuotiaat	28.0***				
Naiset 20–25-vuotta	24.9 (18–35)		***	***	***
Miehet 20–25-vuotta	23.6 (17–35)	***		***	***
Naiset 30–35-vuotta	28.4 (20–39)	***	***		***
Miehet 30–35-vuotta	27.6 (18–35)	***	***	***	
Suomalaisen perheen ihanteellinen lapsiluku					
20–25-vuotiaat	2.7				
30–35-vuotiaat	2.9***				
Naiset 20–25-vuotta	2.5				
Naiset 20–25-vuotta	3.0 (1–10)		-	***	***
Miehet 20–25-vuotta	2.9 (1–10)	-		***	***
Naiset 30–35-vuotta	2.5 (1–4)	***	***		-
Miehet 30–35-vuotta	2.5 (1–12)	***	***	-	
Oman perheen ihanteellinen lapsiluku					
20–25-vuotiaat	2.7				
30–35-vuotiaat	3.1***				
Naiset 20–25-vuotta	2.5				
Naiset 20–25-vuotta	3.1 (1–16)		-	***	***
Miehet 20–25-vuotta	3.1 (1–15)	-		***	***
Naiset 30–35-vuotta	2.4 (1–7)	***	***		-
Miehet 30–35-vuotta	2.5 (0–20)	***	***	-	

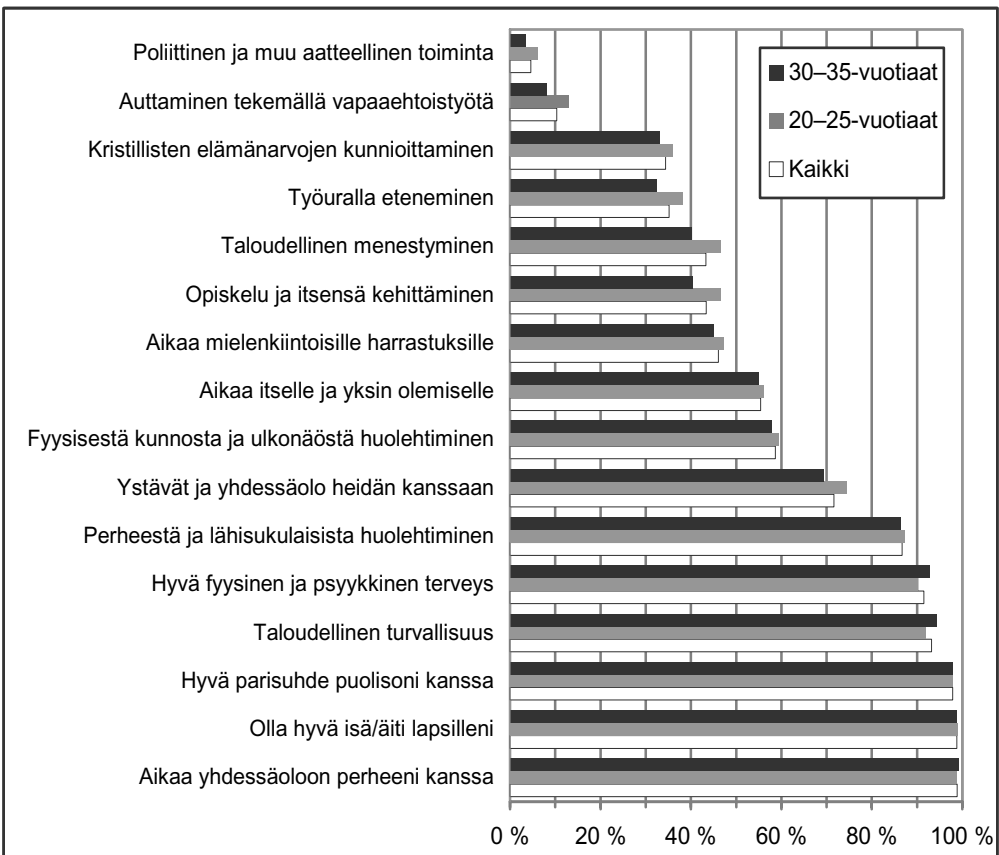
Tilastolliset testaukset on tehty sekä ikäryhmien että ikä- ja sukupuoliryhmien välillä. Tilastollisesti merkitsevät erot: ***= tilastollisesti erittäin merkitsevä $p < .001$, **= tilastollisesti merkitsevä $p < .01$ ja *= tilastollisesti melkein merkitsevä $p < .05$

Mielenkiintoinen olikin havainto, että vain yhtä lasta piti omassa perheessä ihanteena noin 4% vastaajista, ja muita useammin yhtä lasta ihanteena pitivät kolmekymppisinä perheellistyneet naiset. Neljää lasta piti ihanteellisena omassa perheessään 8% vastaajista ja tätä puolestaan kannattivat useimmin nuoremman ikäryhmän naiset. Yli neljä lasta oli oman perheen lapsilukuihanteena 5 prosentilla vastaajista, ja näin oli useammin nuorena perheellistyneillä kuin kolmekymppisenä perheellistyneillä.

6.2 Perhe, parisuhde ja vanhemmuus tärkeitä

Kuten aiemmissakin tutkimuksissa on todettu, on perhe suomalaisille tärkeä asia, niin on tässäkin selvityksessä. Kaikkein tärkeimpinä asioina elämässään pitivät vastaajat *aikaa yhdessäoloon perheen kanssa*, sitä, että *on hyvä isä tai äiti lapsille* ja sitä, että on *hyvä parisuhde puolison kanssa*. Yli 95% vastaajista piti näitä asioita tärkeinä elämässään. Vähiten annetuista asioista saivat kannatusta tärkeinä elämänarvoina *poliittinen ja muu aatteellinen toiminta* sekä *vapaaehtoistyön tekeminen* sekä – kylläkin näitä kahta huomattavasti korkeamman kannatuksen saanut – *kristillisten elämänarvojen kunnioittaminen* (katso kuvio 5).

Kuvio 5. Vastaajien tärkeinä pitämät elämänarvot ikäryhmittäin sen mukaan kuinka suuri osa vastaajista piti kutakin asiaa tärkeänä (%).

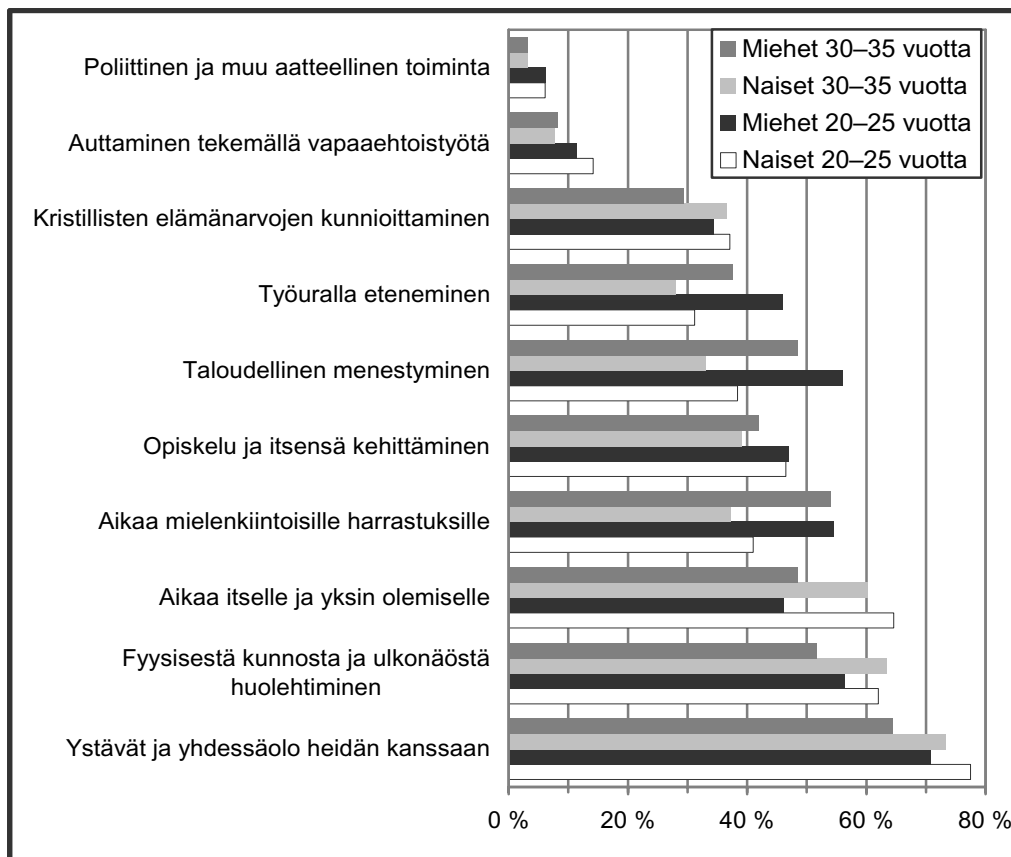

Näiden kahden ääripään, omasta ydinperheestä huolehtimisen ja yleisen auttamisen ja aatteellisen toiminnan väliin jäivät itsestä ja lähisuvusta sekä ystäväistä huolehtiminen, jota piti kuitenkin tärkeänä yli puolet vastaajista. Yli kolmasosa vastaajista piti tärkeänä myös itsensä kehittämistä työn, talouden, opiskelun tai harrastusten kautta.

Ikäryhmien välillä oli eroja vain muutamassa elämänarvossa. Suurin ero oli siinä, että nuoret pitivät tärkeämpänä poliittista ja muuta aatteellista toimintaa sekä vapaaehtoistyön tekemistä. Myös taloudellinen menestyminen, tyouralla eteneminen sekä opiskelu ja itsensä kehittäminen olivat nuoremmalle ikäryhmälle hieman tärkeämpiä arvoja.

Kun vastaajien elämän tärkeitä asioita katsottiin tarkemmin ikäryhmän lisäksi myös sukupuoliryhmittäin, havaittiin ryhmien välillä eroja varsin monessa eri tekijässä. Nämä havaitut erot olivatkin usein selkeämmät sukupuolten kuin ikäryhmien välillä. Kuten kuviosta 6 voidaan nähdä, naisille erityisen paljon tärkeämpiä arvoja kuin miehille olivat se, että on aikaa itselle ja yksinololle, fyysisestä kunnosta ja ulkonäöstä huolehtiminen sekä ystävät ja yhdessäolo heidän kanssaan.

Kuvio 6. Ne elämänarvot, joissa vastaajien eri ikä- ja sukupuoliryhmien välillä oli vähintään tilastollisesti merkitseviä eroja. Arvoja tärkeänä pitäneiden osuudet eri ryhmissä (%).

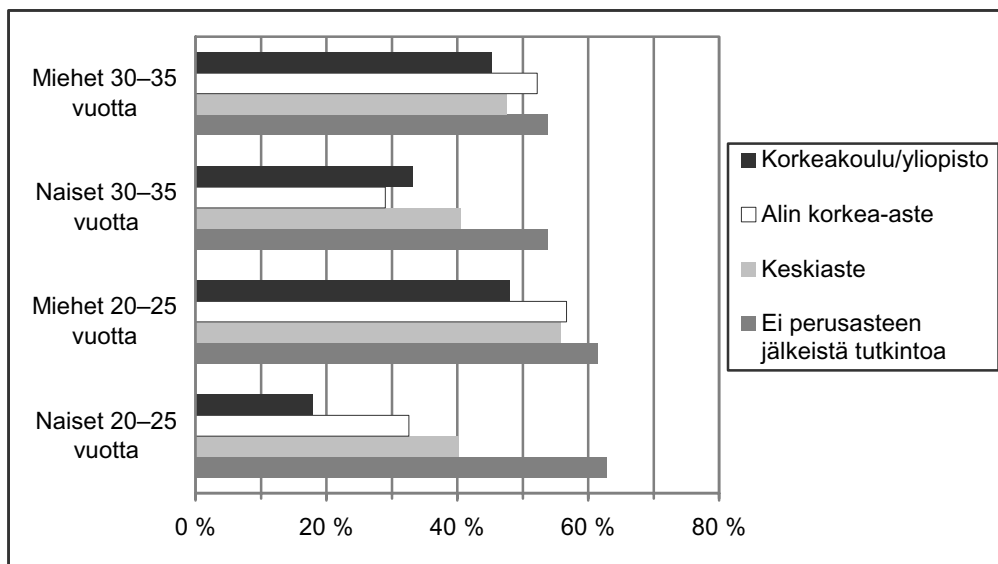
Myös kristillisten elämänarvojen kunnioittaminen oli tärkeää hieman useammalle naiselle kuin miehelle.

Miehille olivat puolestaan tärkeämpiä taloudellinen menestyminen, se, että on aikaa mielenkiintoisille harrastuksille ja työuralla eteneminen. Mielenkiintoinen havainto oli, että parikymppisinä perheellistyneille miehille työuralla eteneminen ja taloudellinen menestyminen olivat vielä tärkeämpiä kuin kolmekymppisenä perheellistyneille. Kolmekymppisenä perheellistyneet miehet olivat jo ehtineet saavuttaa paremman aseman työelämässä ja talouskin oli tätä kautta parempi kuin nuoremmilla miehillä. Toisaalta myös vapaaehtoistyön tekemistä arvostivat nuoren ikäryhmän naiset sekä miehet useammin kuin vanhemman ikäryhmän vastaajat.

Vapaaehtoistyön tekemisen sekä poliittisen ja muun aatteellisen toiminnan sekä opiskelun arvostamisessa oli vain jo edellä ilmi tulleita (kuvio 5) ikäryhmäeroja eikä lainkaan sukupuolten välisiä eroja. Osalla nuorena perheellistyneistä olivat opinnot vielä kesken tai niitä oli ehkä vielä tarkoitus jatkaa myöhemmin, joten opiskelun kannatus oli nuoremman ikäryhmän keskuudessa täysin ymmärrettävää.

Työtä ja taloudellista menestymistä koskevia väitteitä tarkasteltiin vielä tarkemmin eri ikä- ja sukupuoliryhmissä vastaajien senhetkisen koulutuksen määrän mukaan. Mielenkiintoista oli, että taloudellista menestymistä elämässään tärkeänä pitivät kaikissa ikä- ja sukupuoliryhmissä vähiten koulutetut henkilöt (kuvio 7). Toisaalta vähiten koulutetut kokivat taloudellisen tilanteensa useimmin huonoksi tai erittäin huonoksi (liitetaulukko 1) ja pitivät siis parempaa taloudellista menestymistä ehkä sen vuoksi tärkeänä.

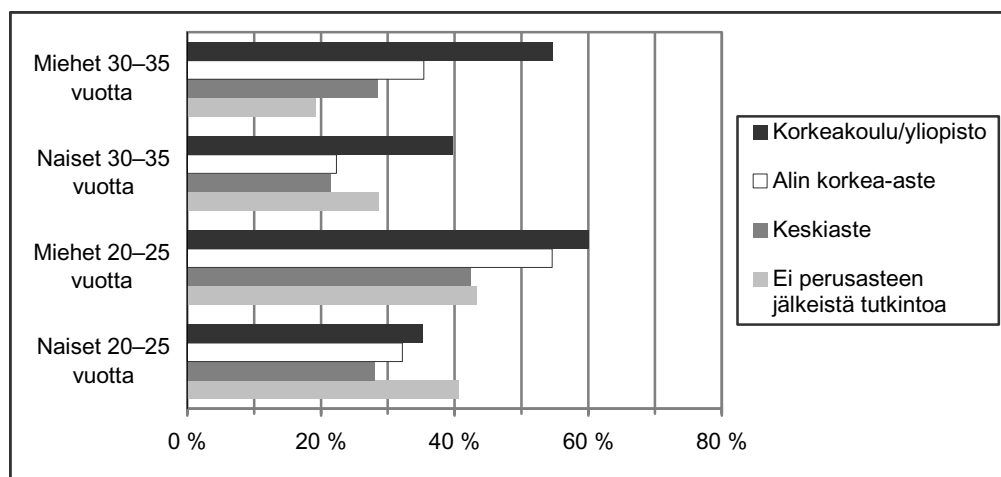
Kuvio 7. Taloudellista menestymistä omassa elämässään tärkeänä/ erittäin tärkeänä pitävien osuudet koulutuksen mukaan eri ikä- ja sukupuoliryhmissä.

Naisilla koulutusryhmien väliset erot taloudellisen menestymisen tärkeänä pitämisessä olivat kummassakin ikäryhmässä vielä suuremmat kuin miehillä. Kiinnostava havainto oli myös se, että nuoremman ikäryhmän korkeasti koulutetut naiset arvostivat huomattavasti harvemmin taloudellista menestymistä kuin kolmekymppisenä perheellistyneet korkeasti koulutetut naiset.

Työuralla etenemistä pitivät tärkeänä pääasiassa korkeimmin koulutetut vastaajat kaikissa ikä- ja sukupuoliryhmissä (kuvio 8), tosin poikkeuksen tässä suhteessa muodostivat nuorimman ikäryhmän naiset, jossa vähiten koulutettu vastaajaryhmä piti työuralla etenemistä muita useammin tärkeänä.

Kuvio 8. Työuralla etenemistä tärkeänä/ erittäin tärkeänä omassa elämässään pitävien osuudet koulutuksen mukaan eri ikä- ja sukupuoliryhmissä.

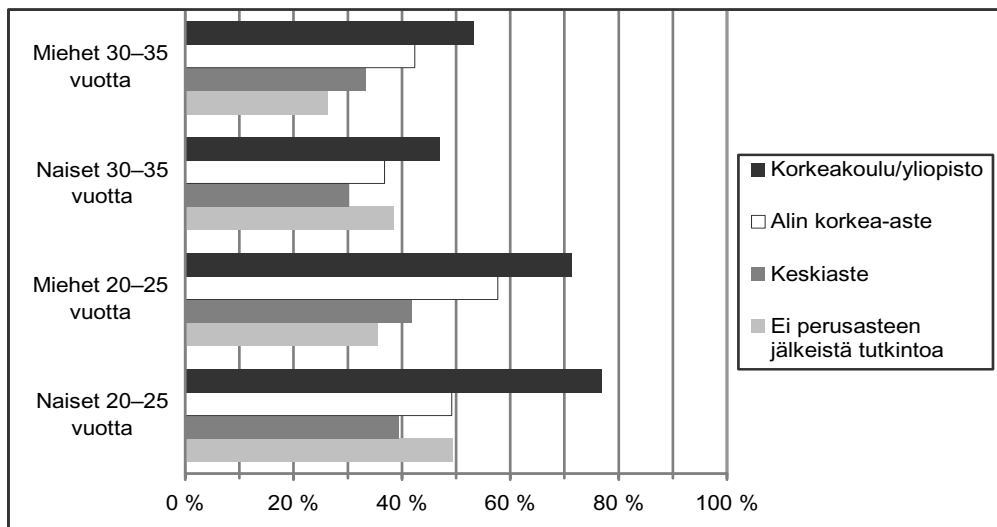

Tämä nuorten naisten työuran tärkeänä pitäminen heijastelee osaltaan heidän heikkoa työasemaansa, sillä näiden nuorten – vailla perusasteen jälkeistä koulutusta olevien – naisten joukossa oli lähes neljäsosa työttömiä sekä opiskelijoita, vain viidesosa oli kokopäivätyössä.

Mielenkiintoinen asia oli myös se, miten opiskelun tärkeys nähtiin eri koulutusryhmissä. Korkeasti koulutetut vastaajat pitivät kaikissa ikä- ja sukupuoliryhmissä opiskelua ja itsensä kehittämistä muita useammin tärkeänä (kuvio 9).

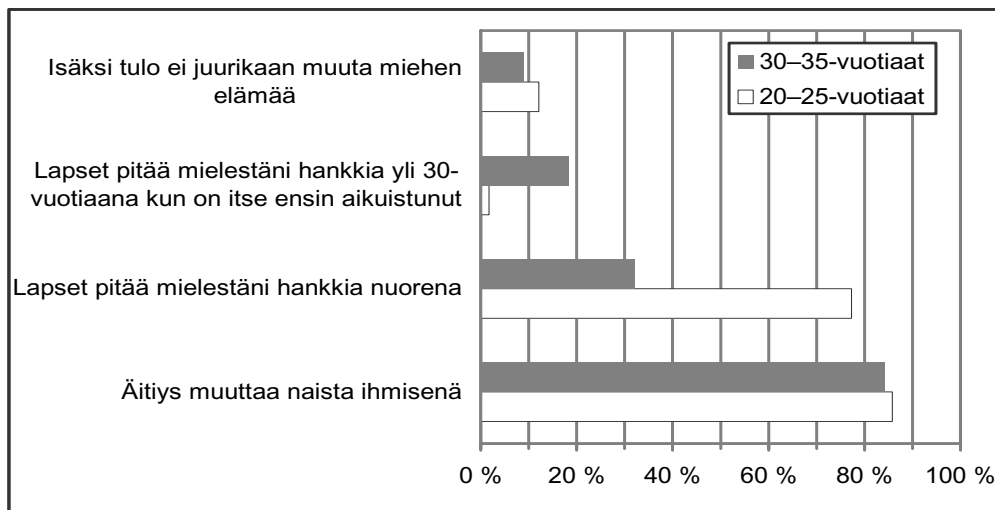
Erityisen korkealle opiskelun arvostivat korkeasti koulutetut tai kouluttautumassa olevat 20–25-vuotiaat vastaajat. Myös vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien nuoremman ikäryhmän naisten keskuudessa opiskelu ja itsensä kehittäminen nähtiin muiden ikä- ja sukupuoliryhmien saman koulutustason omaaviin nähden korkeana.

Kuvio 9. Opiskelua ja itsensä kehittämistä tärkeänä/ erittäin tärkeänä pitäneiden osuudet nykyisen koulutuksen/ opiskelun mukaan eri ikä- ja sukupuoliryhmissä.

Vanhemmuutta ja perheellistymistä koskevia mielipiteitä tarkasteltiin myös muutaman väitelauseen avulla. Vastaajista neljä viidestä oli sitä mieltä, että äitiys muuttaa naista ihmisenä ja isyys muuttaa miehen elämää. Puolet vastaajista kannatti lasten hankkimista nuorena ja vain joka kymmenes kannatti lasten hankkimista vasta yli 30-vuotiaana. Ikäryhmien väliset erot olivat hyvin selkeitä. Nuorempi ikäryhmä oli useammin sitä mieltä, että lapset pitää hankkia nuorena ja hieman useammin se myös katsoi, ettei isyys juurikaan muuta miehen elämää (kuvio 10).

Kuvio 10. Väitteiden kanssa samaa mieltä olevien osuudet eri ikä- ja sukupuoliryhmissä.

Vanhempi ikäryhmä puolestaan kannatti useammin lasten hankkimista vasta yli 30-vuotiaana. Sen sijaan varsin yksimielisiä oltiin siitä, että äitiys muuttaa naista ihmisenä.

Selkeitä eroja sukupuolten välillä oli vain suhtautumisessa isyyden ja äitiyden tuomaan muutokseen. Parikymppisinä perheellistyneistä naisista 89% ja kolmekymppisinä perheellistyneistä naisista 86% oli sitä mieltä, että äitiys muuttaa naista ihmisenä. Miehistä näin ajatteli 82% kummassakin ikäryhmässä. Isyys ei juurikaan muuta miehen elämäväitteen kanssa oli useimmin samaa mieltä nuorten naisten ryhmä, heistä 13% oli tätä mieltä. Harvimminkin väitteen kannalla olivat kolmikymppisinä perheellistyneet miehet, joista väitteen kanssa samaa mieltä oli vain vajaa 8 prosenttia.

6.3 Tiivistäen

Poikkeavatko kaksi- ja kolmekymppisinä perheellistyneiden perheellistymistä koskevat ihanteet toisistaan?

- Nuorempi ikäryhmä kannatti alhaisempia ihanneikiä tulla isäksi ja äidiksi kuin vanhempi ja nuorena perheellistyneet olivat myös toteuttaneet omat ihanneikänsä tulla isäksi ja äidiksi.
- Nuorten antama keskimääräinen ihanneikä naiselle tulla äidiksi oli 22.6 vuotta ja vanhemman ikäryhmän 26.3 vuotta, eli eroa ikäihanteiden välillä oli lähes 3 vuotta.
- Miesten keskimääräinen isäksitulon ihanneikä oli nuoremmalla ikäryhmällä 24.3 vuotta ja vanhemmalla noin neljä vuotta korkeampi.
- Nuoremmat pitivät myös ihanteellisempana suurempaa lapsilukua.
- Kaksikymppisinä perheellistyneiden mielestä ihanteellinen suomalaisen perheen lapsiluku oli 2.9 lasta ja oman perheen ihanne oli jopa korkeampi eli 3.1 lasta, kun vanhempi ikäryhmä taas piti ihanteellisena keskimäärin 2.5 lasta niin omaan kuin yleensäkin suomalaiseen perheeseen.
- Lähes 80% nuorena perheellistyneistä oli sitä mieltä, että lapset pitää hankkia nuorena, mutta vain 30% vanhempana perheellistyneistä.
- Yli kolmekymppisenä perheellistymistä kannatti useampi kolmekymppisenä itsekin perheellistynyt kuin kaksikymppisenä perheellistynyt. Se sai kuitenkin kannatusta vain vajaalta viidesosalta kolmekymppisistäkin.
- Noin 85% vastaajista oli sitä mieltä, että äitiys muuttaa naista ihmisenä ja isäksi tulon koki muuttavan miehen elämää peräti noin 90% vastaajista.

Onko eri ikäisinä perheellistyneiden elämänarvoissa eroja?

- Oma perhe oli vastaajille tärkeä: yli 95% kaikista vastaajista piti tärkeänä aikaa yhdessäoloon perheen kanssa, sitä, että on hyvä isä tai äiti lapsilleen ja hyvää parisuhdetta puolisonsa kanssa.

-
- Nuorempi ikäryhmä piti useammin tärkeänä poliittista ja muuta aatteellista toimintaa, vapaaehtoistyön tekemistä, taloudellista menestymistä ja työuralla etenemistä sekä opiskelua.
 - Naisille oli tärkeämpää aika yksinololle, fyysisestä kunnosta ja ulkonäöstä huolehtiminen sekä ystävät ja yhdessäolo heidän kanssaan ja kristillisten elämänarvojen kunnioittaminen. Miehillä tärkeämpää oli taloudellinen menestyminen, työuralla eteneminen ja aika mielenkiintoisille harrastuksille.
 - Vähiten koulutetut vastaajat pitivät taloudellista menestymistä useammin tärkeänä kaikissa ikä- ja sukupuoliryhmissä. Työuralla etenemistä pitivät useimmin tärkeänä korkeimmin koulutetut, paitsi nuorena perheellistyneiden naisten ryhmässä, jossa vähiten koulutetut pitivät sitä tärkeimpänä. Myös opiskelua pitivät korkeasti koulutetut tai kouluttautumassa olevat muita useammin tärkeänä.

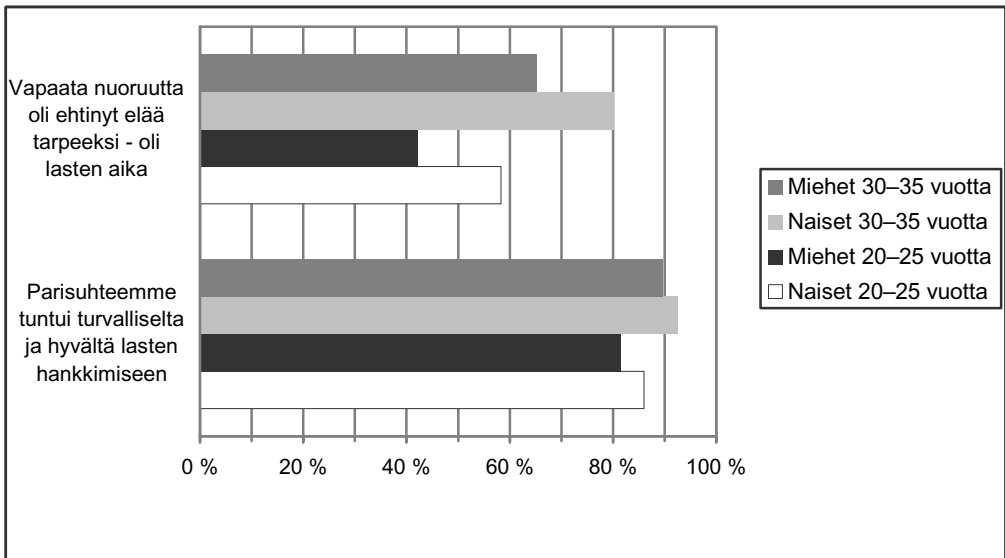
7. KUN LASTA RYHDYTTIIN ODOTTAMAAN

Eräs keskeisiä kysymyksiä, joihin tässä barometrissa haluttiin saada vastaus oli se, millälaisessa tilanteessa lasta on ryhdytty odottamaan ja millaiset syyt ovat olleet tärkeitä tämän päätöksen taustalla. Lastenhankinnasta on tullut viimeisten vuosikymmenien aikana paljon entistä suunnitellumpaa. Millaisia ulkoisia tai sisäisiä vaatimuksia/ edellytyksiä ihmiset asettavat tätä päätöstä tehdessään? Entä eroavatko nuo edellytykset eri ikäisillä vanhemmuutta harkitsevilla ihmisillä? Tuloksia tarkasteltaessa on tärkeää huomata, että aineisto on poikkileikkausaineisto, emmekä pysty vertaamaan sitä miten lapsen hankkineiden syyt eroavat todellisesta vertailuryhmästä eli heistä, jotka eivät lasta tuossa ikävaiheessa hankkineet.

7.1 Hyvä parisuhde ja tunne, että oli elänyt tarpeeksi kauan vapaata nuoruutta

Tärkein ehto sille, että lasta oli lähdetty harkitsemaan ja annettu lapsen syntymiselle mahdollisuus, oli *turvallinen ja hyvä parisuhde puolison kanssa*. Tämän tekijän mainitsi tärkeäksi 91% vanhemman ikäryhmän ja 84% nuoremman ikäryhmän vastaajista. Vanhemman ikäryhmän naisille syy oli kaikkein useimmin tärkeä ja harvimminkin nuorimman ikäryhmän miehille (kuvio 11).

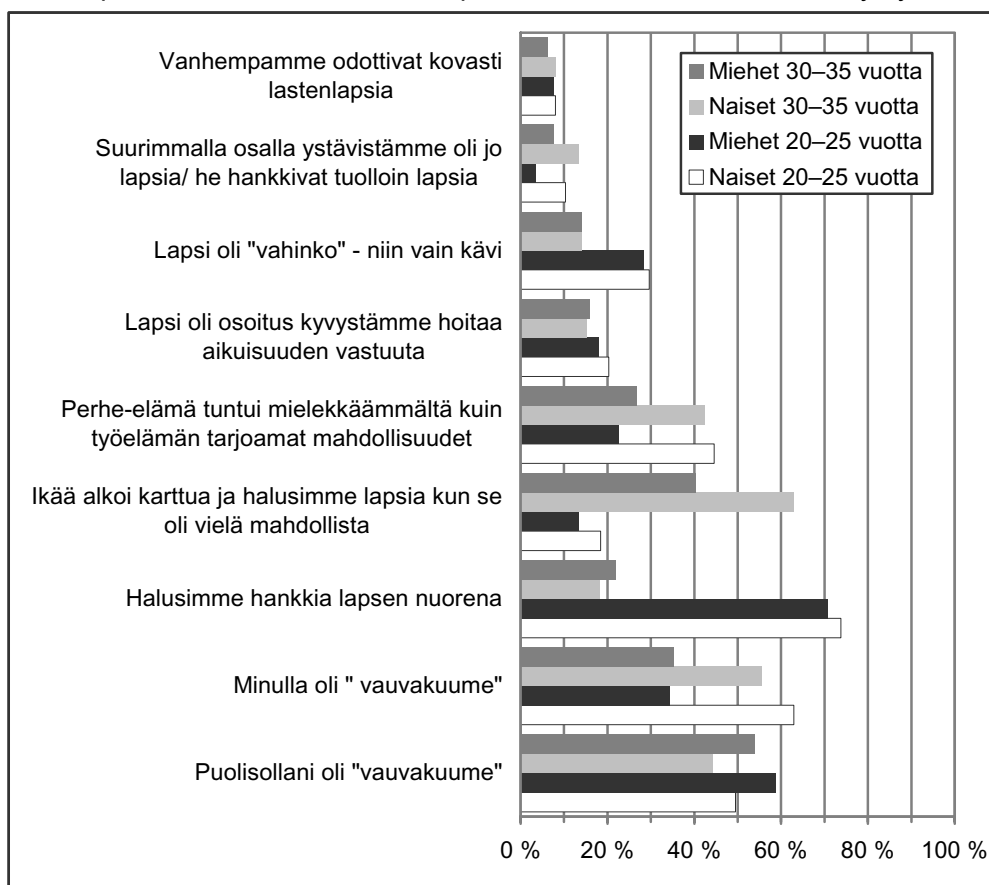
Kuvio 11. Kaksi tärkeimpänä pidettyä syytä/ ehtoa sille että lasta oli ryhdytty hankkimaan/ odottamaan. Syitä tärkeinä pitäneiden osuudet eri ikä- ja sukupuoliryhmissä (N=2572 ja 2594). Huom. Kuvion tiedoista jätetty pois vastaukset ”ei koske minua”.

Vanhemman ikäryhmän vastaajista 73% ja nuoremman ikäryhmän vastaajista 51% piti tärkeänä myös *tunnetta, että vapaata nuoruutta oli ehtinyt elää tarpeeksi ja oli siten sopiva aika lapsille*. Ääripäinä olivat jälleen kolmekymppiset naiset, joista neljä viidestä piti tätä tunnetta tärkeänä, ja parikymppiset miehet, joista vain kaksi viidestä oli kokenut syyn tärkeänä.

Edellä esitettyjen perustekijöiden lisäksi muita tärkeinä pidettyjä ”tunnesyitä” olivat *vauvakuume itsellä ja tai puolisollla sekä halu hankkia lapsi nuorena* sekä se, että *ikää alkoi jo karttua*. Ikäryhmien välillä oli eroa siten, että kaksikymppisten ikäryhmässä pidettiin useammin tärkeänä halua hankkia lapset nuorena, sitä että lapsi oli ollut ”vahinko” ja että lapsi oli osoitus kyvystä hoitaa aikuisuuden vastuuta. Vanhemmalle ikäryhmälle tärkeitä olivat puolestaan useammin se, että ikää alkoi jo karttua ja se, että suurimmalla osalla heidän ystävistään oli jo lapsia (kuvio 12).

Kuvio 12. Kuinka suurelle osalle eri ikä- ja sukupuoliryhmissä esitetyt syyt olivat tärkeitä päätöksessä ensimmäisen lapsen hankkimisesta/ raskauden yrityksestä.

Naiset 20–25 vuotta N=622 - 207, miehet 20–25 vuotta N=510 - 251, naiset 30–35 vuotta N=655 - 177, miehet 30–35 vuotta N=580 - 258.. Huom. Kuvion tiedoista jätetty pois vastaukset "ei koske minua".

Sukupuolten välillä eroja oli siten, että ”vauvakuume” oli vaivannut erityisesti naisia. Kolme viidestä kaksikymppisenä ja reilu puolet kolmekymppisenä perheellistyneestä naisista ilmaisi sen tärkeänä syynä ensimmäisen lapsen hankkimiseen. Myös reilu puolet kummankin ikäryhmän miehistä ilmaisi puolison vauvakuumeen olleen tärkeä tekijä. Kahdelle viidesosalle naisista myös se, että perhe-elämä tuntui mielekkäämmältä tai haasteellisemmalta kuin työelämän tarjoamat mahdollisuudet oli tärkeä lastenhankintatieteen vaikuttanut tekijä, kun miehistä vain neljäsosa mainitsi sen tärkeänä omalla kohdallaan. Se, että suurimmalla osalla ystävistä oli jo lapsia tai he hankkivat tuolloin lapsia oli ollut tärkeä lastenhankinnan ajankohtaan vaikuttanut tekijä vain noin 7 prosentille vastaajista, useammin naisille kuin miehille. Vanhempien toive lastenlapsesta oli ollut vain n. 8 prosentille tärkeä syy lapsen hankinnan ajoittamisessa.

Vastaajilla oli mahdollisuus lisätä itselle tärkeä raskauden ajankohtaan vaikuttanut syy annettujen syiden lisäksi. Nuorista naisista oman syyn lisäksi 8%, vanhemmista naisista 7% ja molempien ikäryhmien miehistä 5%. Nuorena perheellistyneillä näissä itse esitetyissä syissä nousivat esiin uskonnolliset syyt, jotka estivät ehkäisyn käytön ja molemmissa ikäryhmissä suuri halu olla vanhempi (taulukko 13).

Taulukko 13. Vastaajien itsensä tärkeäksi nimeämiä ensimmäisen lapsen hankkimisen/ raskauden ajankohtaan vaikuttaneita syitä eri ikä- ja sukupuoliryhmissä. Neljä eniten mainintoja saanutta vaihtoehtoa kussakin ryhmässä.

Naiset 20–25 vuotta (N=54)	Miehet 20–25 vuotta (N=30)	Naiset 30–35 vuotta (N=51)	Miehet 30–35 vuotta (N=35)
1. Emme halunneet käyttää ehkäisyä uskonnollisista syistä n=16	1. Emme halunneet käyttää ehkäisyä uskonnollisista syistä n=11	1. Rakkaus ja halu perustaa yhteinen perhe n=16	1. Koimme olevamme valmiita vanhemmuuteen, halusimme lapsia n=16
2. Halu olla vanhempi/ saada yhteinen rakkauden kohde n=15	2. Halu olla vanhempi/ saada yhteinen rakkauden kohde n=8	2. Tuntui luonnolliselta, oikea aika n=7	2. Oma/ vaimon sairaus uhka hedelmällisyydelle n=5
3. Tuntui monella tapaa oikealta ajalta ja ratkaisulta n=7	3. Tuntui monella tapaa oikealta ajalta ja ratkaisulta n=4	2. Luonnollinen jatko avioitumiselle n=7	3. Rakkaus, halusimme lapsen yhdessä n=4
4. Naimisiin menon jälkeen luonnollinen jatko n=5	4. Lapsi on luonnollinen osa avioliittoa, perhe-elämää n=3	4. Halusimme yhteisen lapsen n=3	4. Luonnollinen jatko avioliiton solmimiselle n=2
		4. Löysin ”elämäni miehen”! n=3	

Osalle vastaajista naimisiin meno näytti myös olevan kiinteästi yhteydessä lapsen hankkimiseen, eli lasta ja perheen perustamista pidettiin luonnollisena jatkumona avioliitolle. Ajankohtaan näyttivät kaiken kaikkiaan olevan yhteydessä monet asiat ja osa vastaajista ilmaisikin asian niin, että ”tuntui monella tapaa oikealta ajalta ja ratkaisulta!” Mielenkiintoista kuitenkin oli, että vastaajien omat syyt olivat lähes täysin ns. tunnesyitä eivätkä ulkoisiin olosuhteisiin liittyviä.

7.2 Ulkoiset olosuhteet

Edellä esitettyjen, ensimmäisen lapsen hankintaan ja raskauden yritykseen vaikuttaneiden ns. tunnesyiden lisäksi kartoitettiin barometrissa myös niitä ulkoisia tekijöitä, jotka edesauttoivat lastenhankintapäätöksen tekoa. Useimmin tärkeinä pidettyjä tekijöitä olivat opintojen loppuun saaminen, vakituisen työn löytyminen ja asumisolojen paraneminen. Nuoremmalle ikäryhmälle olivat useammin tärkeitä syitä vuokra-asunnon saamisen helpottuminen, tilavamman asunnon hankkiminen, sopiva hetki pitää opinnoissa taukoa ja puolison työn kannalta sopiva hetki hankkia lapsi. Vanhemmalle ikäryhmälle tärkeitä ulkoisia tekijöitä olivat puolestaan opintojen loppuun saattaminen ja työn kannalta sopiva hetki. Sukupuolittain tarkasteltuna oli opintojen loppuunsaattaminen tärkeä raskauden ajankohtaan vaikuttanut tekijä naisten keskuudessa (kuvio 13). Puolison opintojen loppuminen oli tärkeä tekijä kahdelle viidesosalle kaikissa ikä- ja sukupuoliryhmissä.

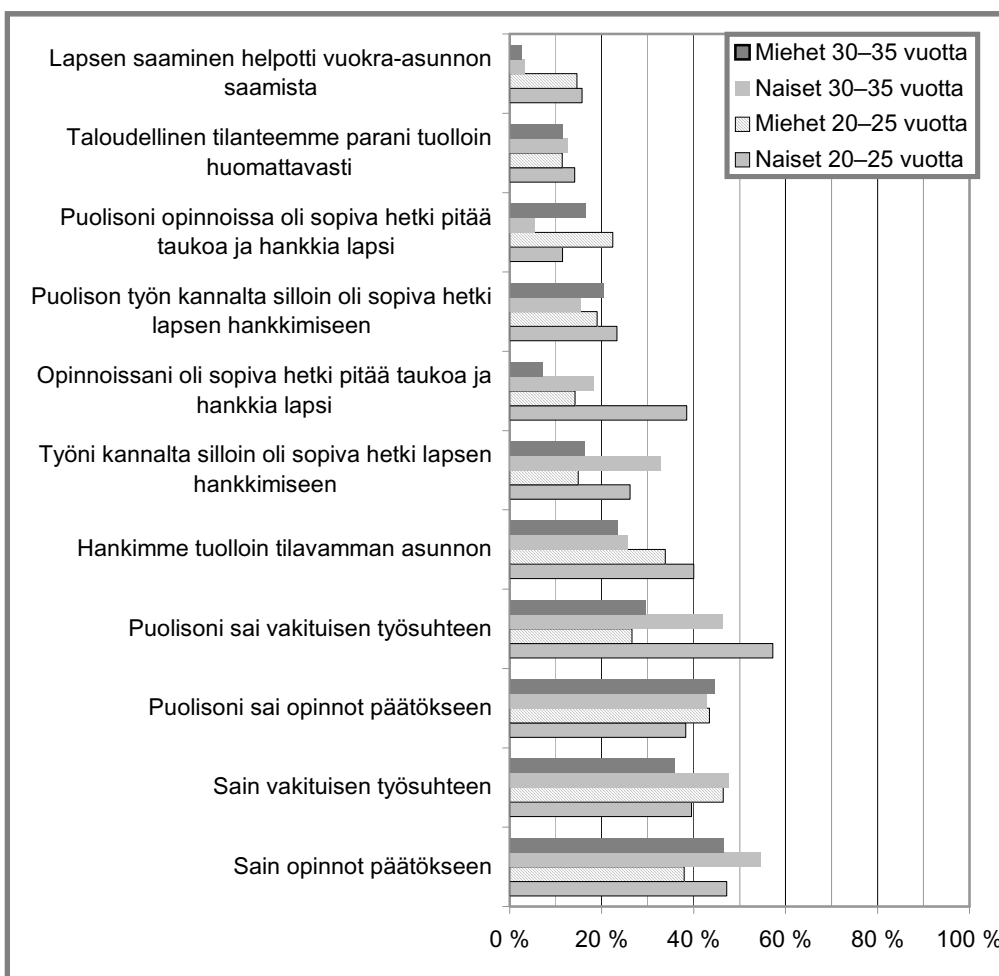
Nuorina perheellistyneet naiset olivat muita ryhmiä useammin myös ilmoittaneet, että opintojen vaihe oli sopiva, he olivat siten voineet keskeyttää opintonsa lapsen vuoksi, ja 20% nuorena perheellistyneistä miehistä piti puolison opintojen sopivaa vaihetta tärkeänä syynä perheellistymisen ajoituksessa.

Se, että puoliso oli saanut vakituisen työsuhteen oli tärkeä tekijä naisille, mutta näkyi erityisen tärkeänä kaksikymppisinä perheellistyneiden naisten arvioissa. Oman vakituisen työsuhteen saaminen oli tärkeää nuorena perheellistyneille miehille ja kolmekymppisinä perheellistyneille naisille. Tämä näyttäisi viittaavan varsin erilaisiin tapoihin mieltää perheen elättäjä. Nuorena perheellistyneistä on ehkä useammalla varsin perinteinen ”mieselättäjä”-malli, jossa miehen vakituinen työsuhde antaa puolisolalle mahdollisuuden jäädä kotiin hoitamaan lapsia. Kolmekymppisenä perheellistyneiden naisten on puolestaan tärkeää saada itselleen vakituinen työsuhde, ja asiaa ajatellaan enemmän ”kahden elättäjän mallina”.

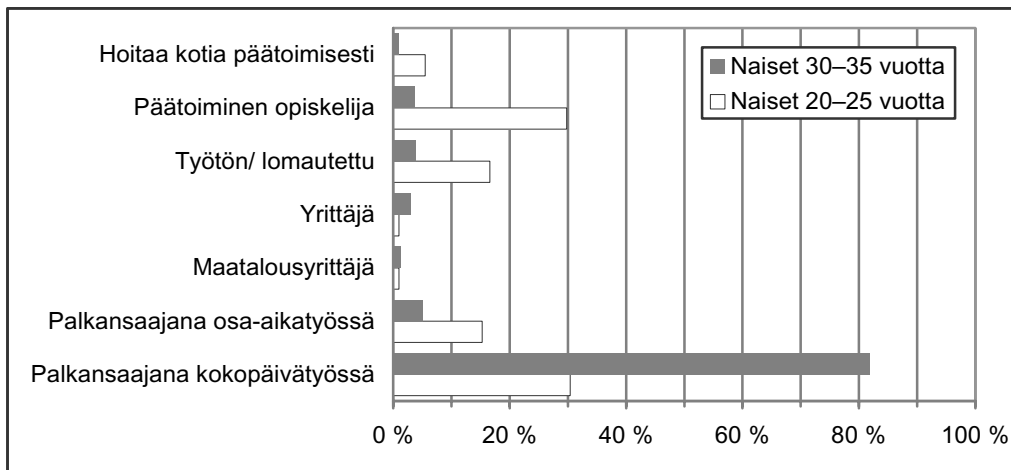
Naiselle myös työpaikka on tärkeä, ehkä ei vain ansiosidonnaista äitiyspäivärahaa ajatellen, vaan myös muutoin. Kolmekymppisenä perheellistyneet naiset olivat huomattavasti koulutetumpia kuin nuorempana perheellistyneet kanssasisarensa. Kaikille naisille oli -tärkeämpänä kuin miehille - lapsen hankkimisen ajankohtaan vaikuttaneena tekijänä se, että työssä oli sopiva hetki lapsen hankkimiseen. Kolmekymppisille naisille tämä oli vielä useammin tärkeä tekijä kuin nuoremmille naisille. Useimmin mainittu tekijä kaksikymppisten naisten ja kolmekymppisten miesten syissä oli puolison työn kannalta sopiva hetki.

Taloudellisen tilanteen huomattavan paranemisen ilmoitti tärkeäksi lastenhankinnan hetkeen vaikuttaneeksi tekijäksi noin 10% kaikkien eri ikä- ja sukupuoliryhmien vastaajista.

Kuvio 13. Ensimmäisen lapsen hankintapäätökseen/ raskauden yritykseen vaikuttaneet olosuhteet. Kuinka suuri osa eri ikä- ja sukupuoliryhmien vastaajista piti kutakin syytä tärkeänä. Huom. Kuvion tiedoista jätetty pois vastaukset ”ei koske minua”.

Kun tarkastellaan millainen työ- ja elämäntilanne oli juuri ennen lapsen syntymää, havaitaan että eri-ikäisinä perheellistyneillä naisilla on ollut varsin erilainen työtilanne. Kun kolmekymmppisenä perheellistyneistä naisista neljä viidestä oli kokopäivätyössä palkansaajina, kuului kaksikymmppisistä naisista tähän ryhmään vain vajaa kolmannes ja yhtä suuri joukko heistä oli myös päätoimisia opiskelijoita (kuvio 14). Myös työttöminä tai lomautettuina ja osa-aikatyössä oli noin 15% parikymmppisinä perheellistyneistä naisista juuri ennen lapsen syntymää.

Kuvio 14. Naisten työ- ja elämäntilanne juuri ennen ensimmäisen lapsen syntymää.

Miesten puolisoiden elämäntilanne oli aivan yllä olevan kuvion naisten ilmoittaman tilanteen kaltainen. Nuorena perheellistyneiden naisten joukko vaikuttaa siis heterogeenisemmältä ryhmältä kuin kolmekymmppisenä perheellistyneet.

Kokopäiväisessä tai osa-aikaisessa työsuhteessa olevilta kysyttiin myös työsuhteen laadua, ts. oliko työsuhde ollut määräaikainen vai jatkuva juuri ennen esikoisen syntymää. Osa-aikaista työtä tekeillä ei työsuhteen laadussa ollut tilastollisesti merkittäviä eroja ikäryhmien välillä, noin puolet oli kummassakin ikäryhmässä määräaikaisessa ja puolet vakituksessa työsuhteessa. Sen sijaan kokopäivätyötä tekevästä kaksikymmppisestä naisista oli 37% ja kolmekymmppisistä 20% oli määräaikaisessa työsuhteessa.

7.3 Ikä

Vastaajilta tiedusteltiin myös sitä, minkä ikäisiä he olivat olleet aloittaessaan ensimmäisen kerran seurustella ja minkä ikäisiä he olivat tullessaan ensimmäisen kerran isäksi tai äidiksi. Lisäksi heiltä kysyttiin, miten he olivat kokeneet ikänsä esikoisen syntyessä, eli olivatko he tuolloin mielestään liian nuoria, liian vanhoja vai sopivan ikäisiä. Ja jos he olivat tunteneet itsensä liian nuoreksi tai liian vanhaksi, niin miksi he olivat näin kokeneet.

Naiset olivat aloittaneet seurustelun keskimäärin 16-vuotiaina ja miehet 17-vuotiaina. Keskimäärin nuorimpina olivat ensimmäisen seurustelusuhteensa aloittaneet kaksikymmppisinä perheellistyneet naiset ja vanhimpina puolestaan kolmekymmppisinä perheellistyneet miehet (taulukko 14).

Naiset olivat yleensäkin aloittaneet seurustelun keskimäärin miehiä nuorempina. Kovin vakavasta seurustelusta tosin ei varmaankaan aina ole ollut kysymys, koska nuorimmat

olivat olleet oman ilmoituksensa mukaan noin 10-vuotiaita seurustelun aloittaessaan. Toisaalta vanhemman ikäryhmän joukossa on myös niitä, jotka ovat aloittaneet seurustelun vasta yli kolmekymppisenä.

Taulukko 14. Vastaajien keskimääräiset iät eri ikä- ja sukupuoliryhmissä ensimmäisen seurustelusuhteen alkaessa.

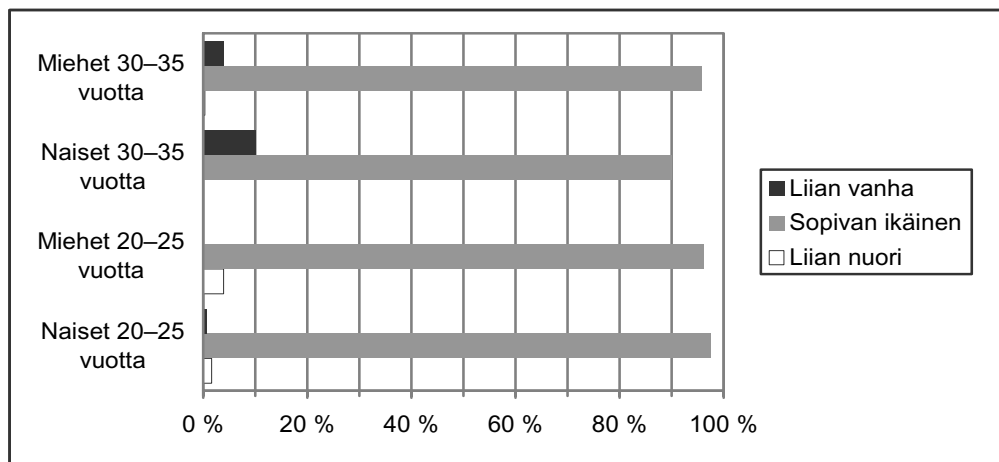
	Keskiarvo vuosina	Naiset 20–25 vuotta	Miehet 20–25 vuotta	Naiset 30–35 vuotta	Miehet 30–35 vuotta
Naiset 20-25-vuotta (N=664)	15,3		***	***	***
Miehet 20-25-vuotta (=559)	15,9	***		***	***
Naiset 30-35-vuotta (N=733)	16,7	***	***		***
Miehet 30-35-vuotta (N=632)	17,7	***	***	***	

Tilastolliset testaukset on tehty ikä- ja sukupuoliryhmien välillä. Tilastollisesti merkitsevät erot: ***= tilastollisesti erittäin merkitsevä $p < .001$, **= tilastollisesti merkitsevä $p < .01$ ja *= tilastollisesti melkein merkitsevä $p < .05$

Nuoremman ikäryhmän naiset olivat keskimäärin 21.7-vuotiaita äidiksi tullessaan ja miehet 22.4-vuotiaita isäksi tullessaan. Vanhemman ikäryhmän naiset olivat äidiksi tullessaan keskimäärin 30.5-vuotiaita ja miehet isäksi tullessaan 30.8-vuotiaita. Naiset olivat siis olleet keskimäärin nuorempia kuin miehet esikoisensa syntyessä (liitetaulukko 2). Tämä sukupuolten välinen ero oli suurempi nuorena perheellistyneiden kuin kolmekymppisinä perheellistyneiden kesken.

Mielenkiintoinen tulos oli se, että lähes kaikki vastaajat tunsivat olleensa sopivan ikäisiä vanhemmaksi tullessaan (kuvio 15).

Kuvio 15. Olitteko ensimmäistä kertaa isäksi/ äidiksi tullessanne mielestänne liian nuori/ vanha?

Naiset 20–25 vuotta N=667, miehet 20–25 vuotta N=567, naiset 30–35 vuotta N=728 ja miehet 30–35 vuotta N=645

Liian vanhaksi itsensä tunteneita oli eniten kolmekymppisenä perheellistyneissä naisissa ja liian nuoreksi itsensä tunteneita kaksikymppisenä perheellistyneissä miehissä. Niitä vastaajilta, jotka eivät olleet tunteneet itseään sopivan ikäiseksi saadessaan esikoisensa kysyttiin myös syytä tähän tunteeseen. Näistä muutamista itsensä liian nuoreksi tunteneista – niin naisista (12) kuin miehistäkin (17) – useimmat sanoivat syyksi sen, että opinnot ja työura ovat kesken. Muita usein esitettyjä syitä olivat se, ettei tuntenut olevansa vielä henkisesti kypsä vanhemmaksi, olisi halunnut ensin vielä matkustella/katsella maailmaa ja taloudelliset syyt.

”Opiskelut olivat kesken. Parisuhde ei aivan varmalla pohjalla. Olisin halunnut matkustaa kavereitten kanssa ja kirjoittaa kirjoja.” – nainen (20–25-vuotiaiden ryhmästä)

”Taloudellisista syistä ja koulu oli kesken ja on vieläkin” – mies (20–25-vuotiaiden ryhmä)

”Henkisesti vähän liian nuori./ kypsyvätön kantamaan vastuuta ja luopumaan monista asioista.” – mies (20–25-vuotiaiden ryhmä)

Muutama mies kommentoi asiaa myös sanalla ”vahinko”.

”Sattui vahinko./ Lapsen ”hankinta” ei ollut vielä suunniteltu.” Mies (20–25-vuotiaiden ryhmä)

Liian vanhaksi itsensä tunteneita oli siis eniten kolmekymppisenä perheellistyneissä naisissa (67) ja miehissä (22). Useimmin mainittuja syitä olivat lapsen saamisen vaikeudet ja jaksamiseen liittyvät ongelmat.

”Olisimme halunneet lapsia jo 4 v. aikaisemmin mutta raskaaksitulo onnistui vasta lapsettomuushoitujen jälkeen.” – nainen

”Yritimme 10 v. saada lasta ennen kuin tärppäsi.” – nainen

”Huonot hermot, yhä huononee.” - mies

”Nuorempana olisi jaksanut paremmin ja olisi voinut keskittyä yli 30:senä töihin.” – nainen

”Raskaaksi tuleminen ja yövalvomiset olisivat voineet olla helpompia nuorempana.” – nainen

”Lapsen hoitaminen on työlästä ja väsyttävää.” – mies

”Nuorena jaksoi paremmin huonosti nukutun yön jälkeen.” – mies

Lisäksi pelko, että on liian vanha kun lapset lähtevät kotoa tai nähdäkseen lastensa tai varsinkaan lastenlasten kasvua. Myös sisarusten hankkimisella oli kiire.

”Lasten ollessa aikuisia olisin halunnut olla itse vielä ”nuori”.” – mies

”No ku ajattelin jotta pojan ollessa 20 oon itte jo 50 ja se ei kuulosta hyvältä.” – mies

”Nuorempana äitiyden olisi ehkä osannut ottaa rennommin ja sitten miettii sitä, että on jo lähemmäs 50 kun lapsella on murrosikä.” – nainen

”Haluaisin enemmän kuin yhden lapsen ja ikä alkaa tulla vastaan.” – nainen

”Sisarusten hankkimisessa tulee kiire, olen silloin vielä vanhempi ja lapsia vaikeampi saada...” – nainen

Toteutumaton haave saada lapsi alle 30-vuotiaana oli myös saanut monet tuntemaan itsensä liian vanhoiksi sekä elämäntilanteen (esim. asuminen eri paikkakunnilla) aiheuttama pakko.

”Mielestäni olisi parempi saada ensimmäinen lapsi alle 30-vuotiaana.” – nainen

”Olisin halunnut lapsen jo aiemmin, mutta asuimme opiskelujen takia mieheni kanssa eri paikkakunnilla.” – nainen

”Odotimme ”taloudellisia edellytyksiä” 30 v. ikään, mutta lapsi tuli vasta 3 v. sen jälkeen.” – mies

Myös muutama kaksikymppisenä perheellistynyt nainen oli tuntenut itsensä liian vanhaksi. Heillä tunne liittyi haluun saada monta lasta:

”Haluan paljon lapsia (2–5). Tahdon nähdä lapsenlapseni ja ehkä jopa heidän lapsensa. ”Sukuvika” – mielipide.” – nainen (20–25 v.)

”Jos tulee lisää lapsia olen mielestäni tosi vanha kun lapset muuttaa pois kotoa/ovat täysi-ikäisiä.” – nainen (20–25 v.)

Kysyimme myös väitelauseiden ”Monien tuttujen mielestä hankimme lapsen liian nuorena” ja ”Monien tuttujen mielestä hankimme lapsen liian vanhana” -avulla olivatko muut ihmiset pitäneet vastaajia liian nuorina tai liian vanhoina vanhemmuuteen. Lähes 90% vastaajista koki, että heitä on pidetty yleensä sopivan ikäisinä vanhemmiksi. Nuorena perheellistyneet kokivat useammin, että monet tutut olivat pitäneet heitä liian nuorina hankkimaan lasta (taulukko 15).

Taulukko 15. ”Ovatko muut ihmiset pitäneet liian vanhoina tai liian nuorina vanhemmiksi?”, %.

	20–25-vuotiaat				30–35-vuotiaat			
	Naiset %	Miehet %	Yht. %	Yht. N	Naiset %	Miehet %	Yht. %	Yht. N
Monien tuttujen mielestä hankimme lapsen liian nuorena	13.5	11.5	12,6***	1114	0.6%	0.6%	0.6	1074
Monien tuttujen mielestä hankimme lapsen liian vanhana	0.9	0.9	0.9	884	13.8	6.2	10.2***	1158

Tilastollinen testaus on tehty ikäryhmien välillä. Tilastollisesti merkitsevät erot: ***= tilastollisesti erittäin merkitsevää p<.001, **= tilastollisesti merkitsevää p<.01 ja *= tilastollisesti melkein merkitsevää p<.05

Kolmekymppisinä perheellistyneet, erityisesti naiset, olivat puolestaan kokeneet useammin, että monet tutut olivat pitäneet heitä liian vanhoina hankkimaan lasta.

7.4 Tiivistäen

Poikkeavatko nuorena vanhemmiksi tulleiden perheellistymiseen vaikuttaneet syyt ja olosuhteet vanhempana perheellistyneiden esittämistä syistä?

Tunnesyyt:

- Hyvä parisuhde oli tärkein perusehto sille, että lasta oli ryhdytty hankkimaan. Myös tunne siitä, että oli elänyt tarpeeksi kauan vapaata nuoruutta oli tärkeä, erityisesti vanhemman ikäryhmän vastaajille.
- Vauvakuume oli vaivannut noin puolta vastaajajoukosta, useammin naisia kuin mihiä.
- Nuorena perheellistyneiden syissä esiintyivät myös halu hankkia lapset nuorena ja vanhemmalla ikäryhmällä, erityisesti naisilla pelko siitä, että ikää alkoi karttua ja raskaaksitulo voi vaikeutua sen myötä.
- Kaksi viidestä naisesta ja neljäsosa miehistä koki myös tuolloin perhe-elämän haasteet mielekkäämpinä kuin työelämän.

Ulkoiset tekijät:

- Naisilla korostui opintojen päätökseen saaminen, nuoremman ikäryhmän naisilla myös opintojen sopiva hetki, että voi pitää tauon ja hankkia lapsen.
- Naisille tärkeitä olivat puolison vakituisen työsuhteen saaminen ja työn kannalta sopiva hetki pitää taukoa. Puolison vakituisen työsuhteen saaminen oli tärkeä tekijä varsinkin kaksikymppisille naisille.
- Oman vakituisen työsuhteen saaminen oli erityisen tärkeää kaksikymppisille miehille ja kolmekymppisille naisille.
- Nuorena perheellistyneillä oli tilavamman asunnon hankkiminen tärkeä lapsenhankinnan ajankohtaan vaikuttanut tekijä.
- Kaksikymppisten ja kolmekymppisten naisten elämäntilanteet olivat varsin erilaiset juuri ennen ensimmäisen lapsen syntymää: kolmekymppisistä naisista yli 80% oli kokopäivätyössä ja kaksikymppisistä naisista vain 30%. Nuorista yhtä suuri osa kuin kokopäivätyössä oli myös opiskelijoina ja 15% oli osa-aikatöissä ja työttömänä. Kokopäivätyötä tekevistä nuoremman ikäryhmän naisista suurempi osa kuin kolmekymppisistä oli määräaikaaisessa työsuhteessa juuri ennen äitiyslomaansa.
- Vastaajista yli 90% koki olleensa sopivan ikäisiä tullessaan vanhemmiksi. Useimmin itsensä liian vanhaksi tunteneita oli kolmekymppisissä naisissa ja liian nuoreksi itsensä tunteneita kaksikymppisissä miehissä.

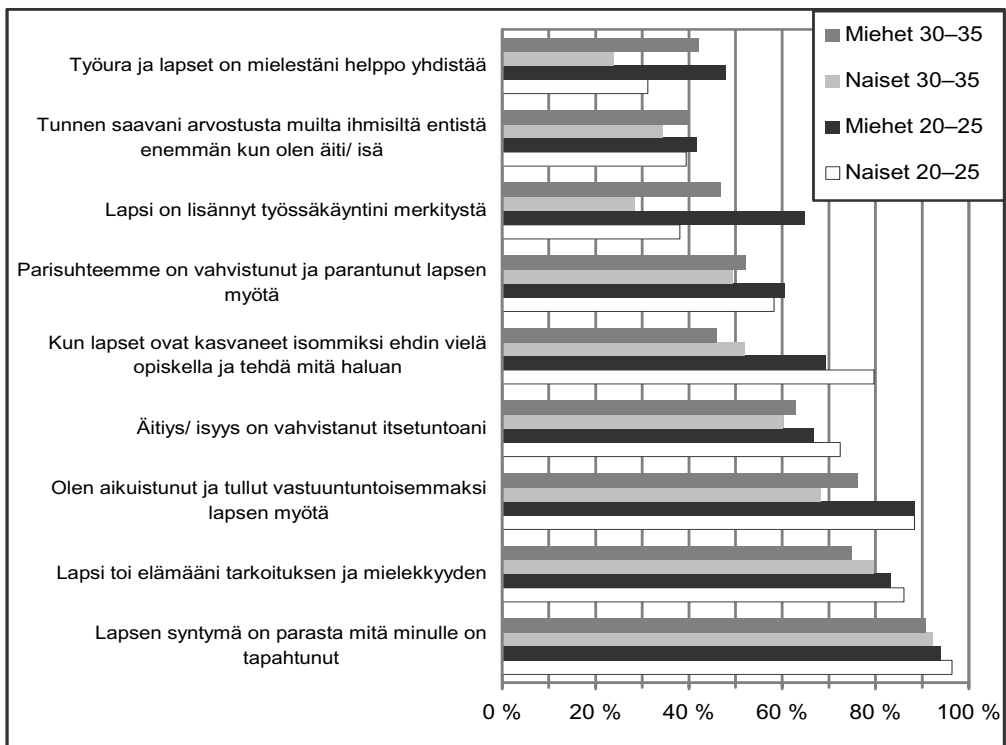
8. ELÄMÄÄ PIKKULAPSIPERHEESSÄ

Lapsen syntymä perheeseen tuo suuria muutoksia tullessaan. Osa muutoksista on kivoja ja myönteisiä, mutta mukana tulee myös uusia haasteita. Tässä luvussa käsitellään sitä, miten nämä kaksi- ja kolmekymmppisinä perheellistyneet naiset ja miehet ovat kokeneet lapsen syntymän mukanaan tuomat muutokset ja kokevatko he olevansa tyytyväisiä nykyiseen elämäänsä.

8.1. Perheellistymisen tuomia hyviä puolia

Lähes kaikki vastaajat olivat hyvin yksimielisiä siitä, että **lapsen syntymä oli ollut parasta mitä heille oli tapahtunut**. Neljä viidestä vastaajasta oli myös sitä mieltä, että **lapsi oli tuonut heidän elämäänsä tarkoituksen ja mielekkyyden**. Nuorena perheellistyneet olivat vielä hieman useammin tätä mieltä kuin vanhempana perheellistyneet (kuvio 16).

Kuvio 16. Kuinka suuri osa eri ikä- ja sukupuoliryhmien vastaajista oli väitteiden kanssa samaa mieltä?

Naiset 20–25 vuotta N=667 - 425, miehet 20– 25 vuotta N=568 - 518, naiset 30–35 vuotta N= 735 - 603 ja miehet 30–35 vuotta N=639 - 548

Kaksikymppisinä perheellistyneistä suurempi osa kuin kolmekymppisinä perheellistyneistä koki aikuistuneensa ja tulleen vastuuntuntoisemmaksi lapsen myötä. Yllättävän moni kolmekymppinenkin oli kokenut aikuistuneensa lapsen myötä, sillä kolme neljästä kolmekymppisenä perheellistyneestä miehestä ja kolme viidestä naisesta oli väitteen kanssa samaa mieltä. Reilu kolme viidestä vastaajasta oli myös kokenut lapsen syntymän vahvistaneen itsetuntoaan. Useammin näin olivat kokeneet kaksikymppisinä perheellistyneet.

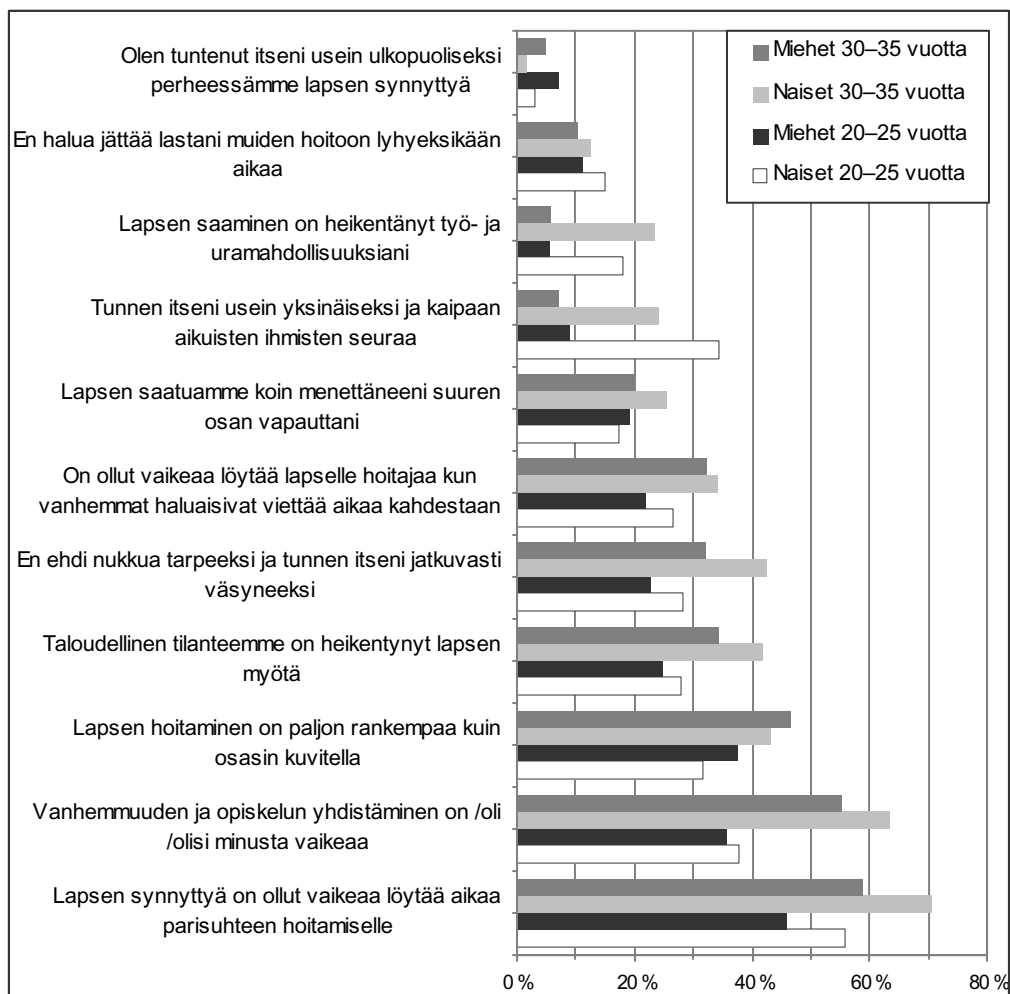
Kolme viidestä vastaajasta oli sitä mieltä, että kun lapsi on kasvanut isommaksi he ehtivät vielä opiskella ja tehdä mitä haluavat. Näin ajattelivat useimmin nuorena perheellistyneet, mutta myös puolet vanhempana perheellistyneistä. Lapsi oli merkinnyt työssäkäynnin merkityksen kasvua yleensäkin miehille ja vielä useammin nuorena perheellistyneille miehille. Tähän kysymykseen oli ”ei koske minua” -vastanneiden osuus kaikkein suurin johtuen opiskelijoiden ja kotiäitien määrästä aineistossa. Työura ja lapset on helppo yhdistää -väitteen kanssa samaa mieltä oli noin kolmannes vastaajista. Nuorena perheellistyneet uskoivat tähän ajatukseen vanhempia useammin, mutta naisia useammin väitteeseen uskoivat yleensä miehet. Harvimmin pitivät työuran ja lasten yhdistämistä helppona kolmekymppisenä perheellistyneet naiset, joista vain vajaa neljäsosa oli väitteen kanssa samaa mieltä (katso liitetaulukko 3 ja 4).

Noin puolet vastaajista koki parisuhteensa parantuneen lapsen myötä, näin kokivat useammin nuorena perheellistyneet kuin kolmekymppiset. Huomattavaa onkin, että erityisen usein kolmekymppisinä perheellistyneet naiset (22%) olivat kokeneet parisuhteen huonontuneen (katso liitetaulukko 4). Vastaajista peräti 91 prosenttia uskoi kuitenkin olevansa vielä 10 vuoden kuluttuakin yhdessä nykyisen puolisonsa kanssa. Useimmin näin uskoivat kolmekymppisenä perheellistyneet miehet ja harvimmin kaksikymppisenä perheellistyneet naiset (katso liitetaulukko 3 ja 4). Kaksi viidestä vastaajasta oli kokenut arvostuksensa muilta ihmisiltä lisääntyneen äitiyden tai isyyden myötä. Myös tässä kolmekymppisinä perheellistyneet naiset olivat harvimmin kokeneet myönteistä kehitystä.

8.2 Perheellistymisen tuomia haasteita

Lapsen syntymä perheeseen oli vaikuttanut erityisesti parisuhteeseen. Lähes kolme viidestä vastaajasta oli sitä mieltä, että lapsen syntymän jälkeen on ollut vaikea löytää aikaa parisuhteen hoitamiseksi. Useimmin näin ajattelivat kolmekymppisenä perheellistyneet ja erityisesti kolmekymppisenä perheellistyneet naiset (kuvio 17 sekä liitetaulukot 5 ja 6).

Kuvio 17. Kuinka suuri osa eri ikä- ja sukupuoliryhmien vastaajista oli väitteiden kanssa samaa mieltä?

Tähän liittyen olivat kolmekymppisenä perheellistyneet kokeneet nuorempana perheellistyneitä useammin myös vaikeutta löytää lapsenvahtia silloin, kun haluaisivat viettää kahdenkeskistä aikaa puolisonsa kanssa.

Vanhemmuuden ja opiskelun yhdistämisen oli kokenut vaikeaksi tai sen ajatteli olevan vaikeaa puolet vastaajista. Kolmekymppisenä perheellistyneet olivat useammin tätä mieltä kuin parikymppisenä perheellistyneet. Koulutus ja sosioekonominen asema olivat yhteydessä kokemukseen opiskelun ja vanhemmuuden yhdistämisen vaikeudesta siten, että yliopisto- tai korkeakoulututkinnon suorittaneet ja ylemmät toimihenkilöt olivat useimmin väitteen kanssa samaa mieltä. Kaksi viidestä vastaajasta piti lapsen hoitamista myös rankempaa kuin oli aiemmin kuvitellut. Erityisesti kolmekymppisenä perheellistyneet kokivat näin.

Taloudellisen tilanteen heikkeneminen, väsymys ja vapauden menetys olivat kolmekymppisille – ja erityisesti kolmekymppisille naisille – haasteellisempia vanhemmuuden ulottuvuuksia kuin nuoremmille. Väsymys oli sikäli mielenkiintoinen, että kolmekymppisenä perheellistyneiden lapset olivat keskimäärin jo hieman vanhempia kuin kaksikymppisenä perheellistyneiden. Nuoremmat jaksoivat ilmeisesti kestää väsymystä ja valvomista paremmin. Toisaalta reilu 10 prosenttia kummankin ikäryhmän naisista ei halunnut jättää lastaan hetkeksikään muiden hoitoon. Koulutus ja työ olivat yhteydessä tähän haluttomuuteen antaa lasta muiden hoidettavaksi siten, että vailla ammatillista koulutusta olevat ja kotiäiteinä toimivat vastaajat ajattelivat näin muita useammin. Työ- ja uramahdollisuuksien heikkeneminen ja yksinäisyys, aikuisen seuran puute huolestutti kummankin ikäryhmän naisia useammin kuin miehiä. Tämä onkin luonnollista, sillä naiset jäävät yleensä kotiin hoitamaan lasta ja joutuvat keskeyttämään työssäkäyntinsä useiksi kuukausiksi. Michistä hieman useampi (6%) kuin naisista (3%) oli puolestaan kokenut itsensä ulkopuoliseksi perheessään lapsen synnyttyä.

Lisäksi vastaajilta tiedusteltiin, missä asioissa heille tulee nykyisin useimmin riitaa puolisonsa kanssa. Riitojen syyt olivat hyvin samanlaiset eri ikä- ja sukupuoliryhmissä (taulukko 16).

Taulukko 16. Mistä asioista riitaa puolison kanssa? Useimmin mainitut riidan syyt (n).

Naiset 20–25 vuotta (n=576)		Miehet 20–25 vuotta (n=412)		Naiset 30–35 vuotta (n=605)		Miehet 30–35 vuotta (n=447)	
Syy	%	Syy	%	Syy	%	Syy	%
1. Ajankäyttö	21	1. Kodinhoito	23	1. Ajankäyttö	24	1. Kodinhoito	23
2. Kodinhoito	20	2. Ajankäyttö	21	2. Kodinhoito	24	2. Ajankäyttö	22
3. Raha-asiat	19	3. Raha-asiat	18	3. Raha-asiat	12	3. Raha-asiat	15
4. Lastenhoito	10	4. Lastenhoito	10	4. Lastenhoito	10	4. Lastenhoito	9
5. Yhteinen aika/ sen puute	5	5. Pienet arkiasiat	6	5. Väsymys, stressi	6	5. Pienet arkiasiat	7
6. Pienet arkiasiat	5	6. Yhteinen aika/ sen puute	4	6. Lapsen kasvatus	5	6. Lapsen kasvatus	4
7. Lapsen kasvatus	4	7. Parisuhde, seksi	3	7. Pienet arkiasiat	5	7. Parisuhde, seksi	4
8. Parisuhde, seksi	4	8. Lapsen kasvatus	3	8. Parisuhde, seksi	4	8. Väsymys, stressi	3
9. Väsymys, stressi	2	9. Väsymys, stressi	3	9. Yhteinen aika/ sen puute	4	9. Tavat, käytös	3
10. Tavat, käytös	1	10. Kaikesta mahdollisesta	2	10. Talon rakennus/ remontti	1	10. Yhteinen aika/ sen puute	2
11. Muut asiat	8	11. Muut asiat	7	11. Muut asiat	7	11. Muut asiat	9
Yhteensä mainintoja	898		563		920		540

Neljä yleisintä riidan aiheita olivat ajankäyttö, kodinhoitoon liittyvät asiat, raha-asiat ja lastenhoito.

”Raha-asiat ja riitely toisen uloslähdöstä mm. viikonloppuisin.” (nainen 20–25 v.)

”Om vem som skall städa, laga mat, sköta barnet, få umgås med vänner.” (nainen 20–25 v.)

”Työnteko ja opinnot vievät paljon aikaa. Joskus (usein) päivän pituus on 06.00-21.30! Vaimo lasten kanssa kotona.” (mies 20–25 v.)

”Mies ei auta tarpeeksi kotitöissä.” (nainen 30–35 v.)

”Työn tai omien menojen suhteuttamisesta perhe-elämään.” (mies 30–35 v.)

Myös parisuhteeseen ja seksiin liittyvät kysymykset sekä lasten kasvatukseen olivat usein esitettyjä riidan syitä kaikissa ryhmissä.

”Seksin puutteesta; miehen haluttomuudesta ja siitä että en saa huomiota ja läheisyyttä, en tunne olevani viehättävä, aiheuttaa turhautumista, kiukkua, kaunaa.” (nainen 30–35 v.)

”Seksin määrä.” (mies 30–35 v.)

”Lapsen kasvatukseen liittyvistä teknisistä yksityiskohdista, kuten ruokailumenetelmästä.” (mies 20–25 v.)

”Kasvatusasiat ja kurinpito erityisesti.” (nainen 20–25 v.)

Väsymykseen ja stressiin liittyvät riidat olivat hyvin yleisiä kolmekymppisten naisten mielestä. Tässä ryhmässä muutama kertoi myös talon rakentamiseen tai remontointiin liittyvistä riidoista.

”Pienet mitättömät asiat paisuvat suuriksi kun ollaan väsyneitä.” (nainen 30–35 v.)

”Nukkumisesta. Pinna on unen puutteen takia yleisesti kireällä. Koska olen äitiyslomalla, mieheni on pääasiallinen aikuiskontaktini mikä asettaa suhteelle lisäpainetta.” (nainen 30–35 v.)

”Työväsymyksestä. Stressi.” (nainen 30–35 v.)

”Uuden talon rakennusaikataulusta.” (nainen 30–35 v.)

”Emme riitele mistään (vitsi). Kinastelua kotitöistä, riitelyä isommista projekteista (esim. asunnon remontti) sekä toisen ärsyttävistä luonteenpiirteistä. Ei mitään vakavaa.” (nainen 30–35 v.)

Yhteisen ajan puute korostui puolestaan kaksikymppisenä perheellistyneiden naisten ja miesten riidan syissä.

”Kahdenkeskiset hetket - niitä tulisi järjestää enemmän.” (nainen 20–25 v.)

”Äijä menee omia polkujaan.” (nainen 20–25 v.)

”Aviomiehen tarpeesta olla koko ajan muualla kuin kotona.” (mies 20–25 v.)

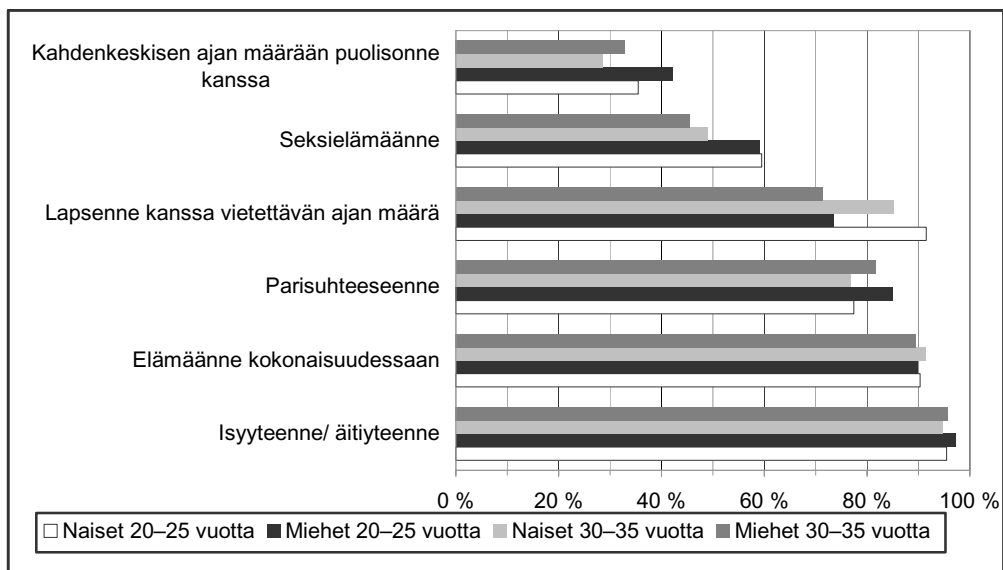
”Ei ole yhteistä aikaa jolloin molemmat jaksavat olla hereillä.” (mies 20–25 v.)

8.3 Tyytyväisyys elämään

Vastaajilta tiedusteltiin, miten tyytyväisiä he ovat elämäänsä kokonaisuudessaan ja tiettyihin elämän osa-alueisiin. Kysytyt osa-alueet olivat parisuhde ja vanhemmuus, vapaa-aika, työ ja terveys.

Kaikissa vastaajaryhmissä oli *elämäänsä kokonaisuudessaan* tyytyväisiä 90 prosenttia vastanneista, ja isyyteensä tai äitiyteensä tyytyväisiä oli kaikkiaan peräti 96% vastaajista. Näissä ei ollut tilastollisia eroja ikäryhmien eikä sukupuolten välillä (kuvio 18).

Kuvio 18. Parisuhteeseen ja vanhemmuuteen tyytyväisten osuudet eri ikä- ja sukupuoliryhmissä %.

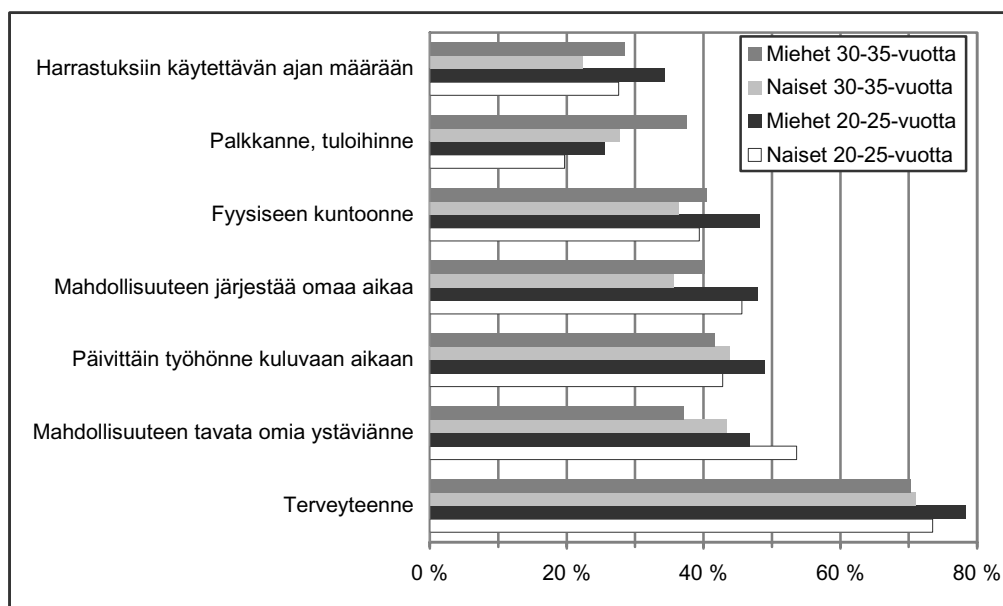

Myös parisuhteeseen oltiin varsin tyytyväisiä, sillä kolme neljästä vastaajasta oli vastaushetkellä parisuhteeseensa tyytyväinen. Miehet olivat vielä naisia tyytyväisempiä, sillä miehistä peräti neljä viidestä oli parisuhteeseensa tyytyväinen. Naiset olivat puolestaan tyytyväisempiä lapsensa kanssa viettämänsä ajan määrään. Miesten työkiireet ja kotoa poissaolot tulivat edellisessä kappaleessa esiin riidan aiheinkin. Näin ollen miehet ilmeisesti haluaisivat viettää enemmän aikaa lastensa kanssa.

Seksielämään tyytyväisiä oli noin puolet vastaajista, nuoremmat tyytyväisempiä kuin kolmekymppisenä perheellistyneet. Myös kahdenkeskisen ajan määrään puolison kanssa olivat nuorena perheellistyneet tyytyväisempiä kuin kolmekymppisenä perheellistyneet ja miehet tyytyväisempiä kuin naiset. Tässä asiassa oli tyytyväisiä kaikkiaan kuitenkin vain noin kolmasosa vastaajista. Tämän alueen ongelmat tulivatkin esiin myös riitoina ajankäytöstä, yhteisen ajan puutteesta ja väsymyksestä (taulukko 16).

Terveyteensä tyytyväisiä vastaajia oli 73 prosenttia. Nuorena perheellistyneet ja erityisesti nuorena perheellistyneet miehet olivat terveyteensä useimmin tyytyväisiä (kuvio 19).

Kuvio 19. Työhön, vapaa-aikaan ja terveyteen tyytyväisten osuudet eri ikä- ja sukupuoliryhmissä.

Miehet – ja erityisesti nuorena perheellistyneet miehet – olivat tyytyväisempiä fyysiseen kuntoonsa ja harrastuksiin käytettävän ajan määrään kuin naiset. Päivittäin työhön kuluvan ajan määräänkin nuoret miehet olivat tyytyväisimpiä. Mahdollisuuden järjestää omaa aikaa olivat tyytyväisimpiä nuorena perheellistyneet samoin kuin mahdollisuuden tavata omia ystäviä.

Palkkaan tai tuloihinsa olivat kolmekymppiset kaksikymppisiä tyytyväisempiä. Kaikkein tyytyväisimpiä palkkaansa olivat kolmekymppisinä perheellistyneet miehet. Harvimmin palkkaansa tyytyväisiä olivat kaksikymppisinä perheellistyneet naiset, joista vain viidesosa oli tyytyväinen tuloihinsa. Tämä heijastelee myös koulutuseroja ikä- ja sukupuoliryhmien välillä.

8.4 Tiivistäen

Mitä hyviä asioita ja mitä haasteita lapsen syntymä on tuonut vastaajien elämään?

Myönteiset asiat:

- Lähes kaikki vastaajat kokivat lapsen syntymän olleen parasta mitä heille on elämässä tapahtunut. Neljälle viidestä lapsi oli tuonut elämään myös lisää tarkoitusta ja mielekkyyttä, näin kokivat erityisesti nuorena perheellistyneet.
- Nuorena perheellistyneet kokivat useammin aikuistuneensa ja tullessa vastuuntuntoisemmiksi lapsen myötä ja äitiyden tai isyyden vahvistaneen heidän itsetuntoaan sekä parisuhteen vahvistuneen ja parantuneen lapsen myötä.
- Miehet kokivat naisia useammin, että työura ja lapset on helppo yhdistää ja työssäkäynnin merkitys on lisääntynyt lapsen myötä. Miehet kokivat myös hieman useammin saavansa arvostusta muilta ihmisiltä enemmän koska ovat isiä.
- Nuorena perheellistyneet kokivat kolmekymppisiä useammin ehtivänsä opiskella ja tehdä mitä haluavat vielä sitten, kun lapset ovat isompia. Kolmekymppiset puolestaan ajattelivat useammin vanhemmuuden ja opiskelun yhdistämisen olevan vaikeaa.

Haasteet:

- Lähes kolme viidestä vastaajasta koki, että lapsen syntymän jälkeen on ollut vaikeaa löytää aikaa parisuhteen hoitamiseksi, useimmin näin ajattelivat kolmekymppisinä perheellistyneet, erityisesti naiset, jotka kokivatkin muita useammin parisuhteen huonontuneen lapsen synnyttyä. Kolmekymppisistä suurempi osa myös koki, että lapselle on vaikea löytää hoitajaa silloin, kun vanhemmat halusivat viettää aikaa kahdestaan.
- Kolmekymppiset kokivat nuorempia useammin, että taloudellinen tilanne oli heikentynyt lapsen myötä, he ovat jatkuvasti väsyneitä eivätkä saa nukkua tarpeeksi ja että lapsen hoitaminen ylipäätään on paljon rankempaa kuin he olivat kuvitelleet. Kolmekymppiset naiset kokivat muita useammin menettäneensä lapsen myötä suuren osan vapauttaan.
- Naisia – useammin kuin miehiä – huolestutti kummassakin ikäryhmässä se, että lapsen saaminen oli heikentänyt heidän työ- ja uramahdollisuuksiaan, lisäksi naisia huolestutti yksinäisydentunne sekä aikuisen seuran puute.

Mihin asioihin vastaajat olivat tyytyväisiä elämässään?

- Vastaajista 96% oli tyytyväisiä vanhemmuuteensa ja 90% elämäänsä kokonaisuudessaan. Parisuhteeseensa tyytyväisiä oli neljä viidestä, miehet hieman naisia useammin.
- Nuoremman ikäryhmän vastaajat olivat tyytyväisempiä seksielämäänsä ja kahdenkeskisen ajan määrään puolisonsa kanssa.
- Naiset olivat miehiä tyytyväisempiä lapsen kanssa viettämänsä ajan määrään.
- Miehet olivat naisia tyytyväisempiä fyysiseen kuntoonsa ja harrastuksiin käytettävissä olevaan aikaan. Nuorena perheellistyneet miehet olivat kaikkein tyytyväisimpiä päivittäin työhönsä kuluvaan aikaan.
- Terveytensä tyytyväisiä oli 73% vastaajista, useimmin kaksikymppiset miehet.
- Nuorena perheellistyneet olivat tyytyväisempiä mahdollisuuteensa tavata ystäviään ja järjestää omaa aikaa, mutta vanhemman ikäryhmän vastaajat olivat puolestaan tyytyväisempiä tuloihinsa/ palkkaansa.

9. MISTÄ APUA JA TUKEA PERHEILLE?

Barometrin vastaajilta tiedusteltiin myös sitä, mistä he saavat apua erilaisiin perheen arjen tehtäviin. Moni muuttaa opiskelujen ja työn perässä kauaksikin kotiseudultaan ja vanhempien sekä suvun tukiverkot voivat silloin olla kaukana. Tässä luvussa selvitetään mistä nykyiset nuoret perheet saavat apua ja tukea arjessa selviämiseensä, vai saavatko he sitä mistään. Keneltä ehkä toivottaisiin lisää apua ja mihin tehtäviin? Lisäksi vastaajilta tiedusteltiin sitä, millaisia toimia he odottavat yhteiskunnalta nuorten perheiden tukemiseksi ja näiden hyvinvoinnin takaamiseksi.

9.1 Apua perheen arkeen

Lapsiperheiden arkeensa saamaa perheen ulkopuolista apua ja tukea kartoitettiin kahdella eri alueella, jotka olivat konkreettinen apu siivouksessa ja lastenhoidossa sekä neuvot ja tuki niin lapsiin kuin parisuhteeseen tai uuteen elämäntilanteeseenkin sopeutumisessa. Neuvojen antajia kartoitettiin kuuden ja avun antajia neljän eri tehtävän suhteen, ja kysymyksiin vastattiin valmiin vastausvaihtoehtolistan³ avulla ja / tai lisäämällä niihin oma listasta löytymätön vastaus

9.1.1 Siivous ja lastenhoito

Kolmasosa vastaajista ilmoitti, ettei ole tarvinnut apua kodin suursiivoukseen ja kaksi viidestä ei ollut saanut apua keneltäkään tähän tehtävään. Useimmin apua oli saatu omilta tai puolison vanhemmilta (taulukko 17).

Taulukko 17. Keneltä on saanut apua kodin suursiivoukseen? Kuusi yleisimmin mainittua auttajatahoa.

	Nuorena perheellistyneet (N=1246) %	Kolmekymppisenä perheellistyneet (N=1384) %	Kaikki (N=2631) %
Omilta/ puolison vanhemmilta	17.3	17.1	17.2
Omilta/ puolison sisaruksilta	6.9	3.9	5.3
Ystäviltä	2.6	1.5	2.1
Ostopalveluna yritykseltä/ järjestöltä/ yksityiseltä	0.3	6.1	3.4
En ole tarvinnut apua	35.3	31.3	33.2
En ole saanut apua keneltäkään perheen ulkopuolelta	42.6	42.4	42.5

³ Vastausvaihtoehdot: 1) omilta/ puolison vanhemmilta, 2) omilta/ puolison sisaruksilta, 3) muilta sukulaisilta, 4) ystäviltä, 5) naapurilta/ naapureilta, 6) neuvolasta, 7) ostopalveluna yritykseltä/ järjestöltä/ yksityiseltä, 8) netin keskustelupalstalta, 9) en ole tarvinnut apua, 10) muu, mikä? ja 11) en keneltäkään.

Nuorena perheellistyneet vastaajat olivat saaneet apua kolmekymppisiä useammin sisaruksiltaan ja puolisonsa sisaruksilta ja kolmekymppisenä perheellistyneet puolestaan olivat ostaneet siivouspalveluita nuorempia useammin. Noin kaksi viidestä kummassakin ryhmässä olisi tarvinnut ulkopuolista apua muttei ollut saanut sitä.

Kodin viikkosiivoukseen oli saatu, mutta myös tarvittu, hieman vähemmän apua kuin suursiivoukseen. Useimmin viikkosiivoukseen kuten suursiivoukseenkin oli saatu apua omilta tai puolison vanhemmilta (taulukko 18).

Taulukko 18. Keneltä on saanut apua kodin viikkosiivoukseen?

	Nuorena perheellistyneet (N=1246) %	Kolmekymppisenä perheellistyneet (N=1384) %	Kaikki (N=2631) %
Omilta/ puolison vanhemmilta	11.6	10.8	11.2
Omilta/ puolison sisaruksilta	4.6	2.5	3.5
Ystäviltä	1.6	1.1	1.3
Ostopalveluna yritykseltä/ järjestöltä/ yksityiseltä	0.3	6.2	3.4
En ole tarvinnut apua	41.3	35.3	38.1
En ole saanut apua keneltäkään perheen ulkopuolelta	41.4	42.7	42.1

Myös viikkosiivoukseen olivat kolmekymppisinä perheellistyneet käyttäneet useammin ostopalveluita ja kaksikymppisinä perheellistyneet saaneet apua hieman useammin sisaruksiltaan. Noin kaksi viidestä vastaajasta ei ollut saanut viikkosiivoukseenkaan ulkopuolista apua.

Satunnaista lastenhoitoapua olivat vastaajat saaneet useimmin omilta tai puolisonsa vanhemmilta ja seuraavaksi eniten sisaruksilta (taulukko 19). Ystävät olivat kolmas tärkeä lastenhoitoapu. Nuorena perheellistyneet vastaajat olivat saaneet ystäviltään hieman useammin lastenhoitoapua kuin kolmekymppisinä perheellistyneet.

Taulukko 19. Keneltä satunnaista lastenhoitoapua? Useimmin mainitut tahot.

	Nuorena perheellistyneet (N=1246) %	Kolmekymppisenä perheellistyneet (N=1384) %	Kaikki (N=2631) %
Omat/ puolison vanhemmat	62.5	59.5	60.9
Omat/ puolison sisarukset	27.2	20.7	23.8
Muut sukulaiset	9.1	6.5	7.8
Ystävät	16.2	11.8	13.9
Ostopalveluna yritykseltä/ järjestöltä/ yksityiseltä	0.9	4.6	2.8
En ole tarvinnut apua	16.8	15.7	16.2
En ole saanut apua keneltäkään perheen ulkopuolelta	11.0	13.9	12.6

Vanhemman ikäryhmän vastaajat olivat puolestaan käyttäneet ostopalveluita useammin kuin nuoremmat vastaajat, aivan kuten oli siivouspalveluidenkin kohdalla. Satunnaista lastenhoitoapua ei ollut tarvinnut n. 16% vastaajista ja ulkopuolista apua ei ollut saanut 13% vastaajista.

Myös säännöllistä lastenhoitoapua saatiin useimmin omilta tai puolison vanhemmilta (taulukko 20).

Taulukko 20. Keneltä on saanut säännöllistä lastenhoitoapua?

	Nuorena perheellistyneet (N=1246) %	Kolmekymppisenä perheellistyneet (N=1384) %	Kaikki (N=2631) %
Omat/ puolison vanhemmat	42.5	39.1	40.7
Omat/ puolison sisarukset	19.5	11.6	15.4
Muut sukulaiset	4.3	3.9	4.1
Ystävät	9.7	6.2	7.9
Ostopalveluna yritykseltä/ järjestöltä/ yksityiseltä	1.8	3.5	2.7
En ole tarvinnut apua	25.8	24.0	24.8
En ole saanut apua keneltäkään perheen ulkopuolelta	21.4	26.4	24.1

Vanhempien säännöllistä apua oli saanut noin kaksi viidestä vastaajasta kummassakin ikäryhmässä. Omilta tai puolison sisaruksilta sai säännöllistä lastenhoitoapua joka viides kaksikymppisenä perheellistynyt ja 12% kolmekymppisenä perheellistynyt. Ystävät olivat kolmanneksi suurin ryhmä, joilta saatiin säännöllistä lastenhoitoapua. Ostopalveluja oli käyttänyt hyvin harva. Noin neljäsosa vastaajista ilmoitti, ettei ollut tarvinnut säännöllistä lastenhoitoapua ja yhtä suuri osa ei ollut saanut apua keneltäkään perheen ulkopuoliselta.

9.1.2 Neuvot ja tuki

Lähes kolme neljästä vastaajasta oli saanut lastenhoitoneuvoja omilta tai puolison vanhemmilta ja lähes yhtä suuri osa neuvolasta. Nuorena perheellistyneet olivat saaneet neuvoja vanhemmiltaan useammin kuin kolmekymppisinä perheellistyneet, mutta neuvola näytti olevan yhtä suuri tuki kummallekin ikäryhmälle (taulukko 21).

Taulukko 21. Keneltä neuvoja lastenhoitoon? 6 yleisimmin mainittua neuvojen antajaa.

Neuvojen antaja	Nuorena perheellistyneet (N=1246) %	Kolmekymppisenä perheellistyneet (N=1384) %	Kaikki (N=2631) %
Omat/ puolison vanhemmat	80.7	67.1	73.5
Omat/ puolison sisarukset	33.0	36.3	34.8
Muut sukulaiset	23.5	16.5	19.8
Ystävät	41.8	59.0	50.9
Neuvola	70.8	70.5	70.6
Internetin keskustelupalsta	19.8	17.9	18.8

Puolet kaikista vastaajista oli saanut hoitoneuvoja myös omilta ystäviltyään, mutta erityisesti kolmekymppisinä perheellistyneet olivat tukeutuneet ystäviinsä. Kolmasosa sai neuvoja omilta tai puolison sisaruksilta ja viidesosa internetin keskustelupalstan kautta. Näissä ei ollut juurikaan eroa prosenttiosuuksissa ikäryhmien välillä. Noin 4% vastaajista ilmoitti, etteivät he ole tarvinneet neuvoja ja 1.5% etteivät ole saaneet neuvoja lastenhoitoon perheen ulkopuolisilta.

Myös lastenkasvatusneuvoja saatiin useimmin omilta tai puolison vanhemmilta (taulukko 24) ja tässä - kuten lastenhoitoneuvojenkin kohdalla - olivat nuorena perheellistyneet tukeutuneet useammin vanhempien apuun kuin kolmekymppisenä perheellistyneet. Neuvolalla oli myös tärkeä rooli kasvatusneuvojen antajana.

Taulukko 22. Keneltä neuvoja lastenkasvatukseen? Kuusi useimmin mainittua neuvojen antajaa.

Neuvojen antaja	Nuorena perheellistyneet (N=1246) %	Kolmekymppisenä perheellistyneet (N=1384) %	Kaikki (N=2631) %
Omat/ puolison vanhemmat	62.7	56.3	59.3
Omat/ puolison sisarukset	19.7	26.7	23.5
Muut sukulaiset	15.5	13.2	14.3
Ystävät	22.9	43.1	33.5
Neuvola	38.0	41.8	40.0
Internetin keskustelupalsta	13.6	10.8	8.6

Omien ja puolison sisarusten sekä ystävien rooli kasvatusneuvojen antajana korostui kolmekymppisinä perheellistyneiden kohdalla. Vastaajista 12 % ilmoitti, etteivät he ole tarvinneet kasvatusneuvoja perheen ulkopuolisilta ja 8 prosenttia vastaajista ei ollut saanut neuvoja perheen ulkopuolelta.

Lapsen sairastuessa oli neuvoja useimmin koettu saadun neuvolasta (taulukko 23). Myös omilta ja puolison vanhemmilta oli saatu usein neuvoja ja erityisesti nuorena perheellistyneet vastaajat olivat saaneet neuvoja heiltä lähes yhtä usein kuin neuvolasta.

Taulukko 23. Keneltä neuvoja lapsen sairastaessa? Kuusi useimmin mainittua neuvojen antajaa.

Neuvojen antaja	Nuorena perheellistyneet (N=1246) %	Kolmekymppisenä perheellistyneet (N=1384) %	Kaikki (N=2631) %
Omat/ puolison vanhemmat	66.6	48.0	56.8
Omat/ puolison sisarukset	23.0	25.3	24.2
Muut sukulaiset	9.6	8.3	8.9
Ystävät	25.8	37.4	31.9
Neuvola	68.5	68.3	68.4
Internetin keskustelupalsta	9.1	9.2	9.1

Ystävien rooli puolestaan korostui jälleen hieman enemmän kolmekymppisinä perheellistyneillä. Omat ja puolison sisarukset olivat neljäs tärkeä neuvojen antajaryhmä lapsen sairastaessa. Vastaajista 7% ei ollut tarvinnut neuvoja ja 2% ei ollut saanut tarvitessaan lapsen sairastamiseen liittyviä neuvoja.

Lastentarvikkeiden hankintaan oli vinkkejä ja neuvoja saatu useimmin ystäviltä. Kaksikymppisinä perheellistyneistä kolme viidestä ja kolmekymppisinä perheellistyneistä 70% oli saanut neuvoja tavaroiden hankintaan ystäviltään. Molemmissa ryhmissä n. 30% vastaajista oli saanut neuvoja myös omilta tai puolison sisaruksilta ja joka viides netin keskustelupalstalta. Omilta tai puolison vanhemmilta oli vinkkejä tarvikkehankintoihin kokenut saaneensa 18% kolmekymppisinä perheellistyneistä ja 24% kaksikymppisinä perheellistyneistä. Vastaajista 14% ei ollut tarvinnut neuvoja tarvikkehankinnoissa ja 6% ei ollut saanut ulkopuolista apua.

Parisuhteen ongelmiin ja haasteisiin apua ja tukea oli saatu useimmin ystäviltä, joilta tukea oli saanut noin kolmasosa vastaajista. Lähes joka kymmenes koki saaneensa tukea parisuhteensa haasteille myös omilta tai puolison sisaruksilta. Nuorena perheellistyneet olivat tosin tässäkin asiassa tukeutuneet muita useammin vanhempiinsa, sillä 15% nuorena perheellistyneistä ja 9% kolmekymppisinä perheellistyneistä oli saanut tukea vanhemmiltaan. Neuvolasta tukea parisuhdeasioihin koki saaneensa 8% kolmekymppisistä ja 9% kaksikymppisinä perheellistyneistä. Reilu neljäsosa kummankin ikäryhmän vastaajista ilmoitti, ettei ole tarvinnut apua parisuhteensa haasteisiin ja neljäsosa, ettei ole saanut apua ulkopuolisilta.

Uuteen elämäntilanteeseen sopeutumiseen olivat nuorena perheellistyneet saaneet tukea useimmin omilta tai puolison vanhemmilta ja kolmekymppisinä perheellistyneet ystäviltään (taulukko 24).

Neuvolasta koki kummankin ikäryhmän vastaajista saaneensa tukea uuteen elämäntilanteeseensa sopeutumiseen yhtä suuri osa, ja omilta tai puolison sisaruksilta nuorena perheellistyneistä 14% ja kolmekymppisinä perheellistyneistä hieman tätä useampi eli

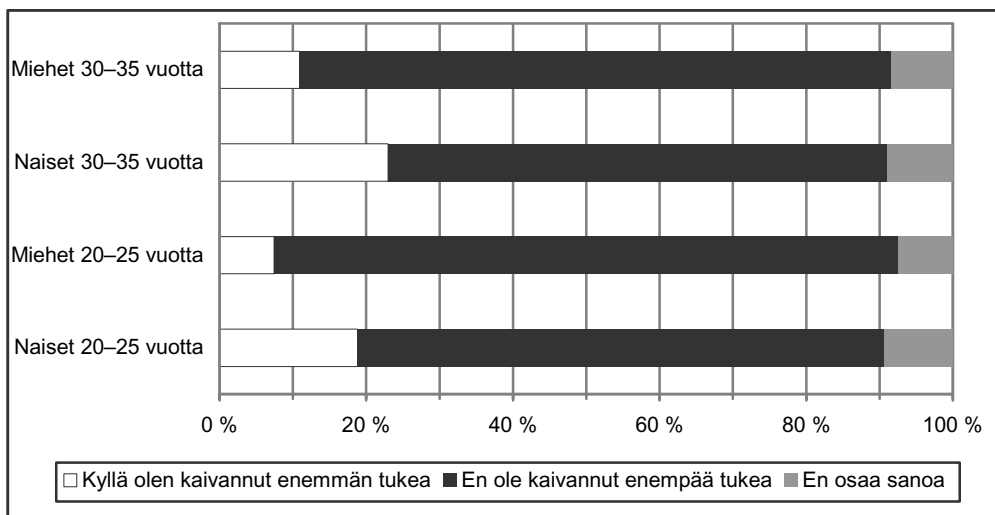
18%. Neljäsosa kummassakin ikäryhmässä ei ollut tarvinnut tukea ja 16% ei ollut saanut tukea perheen ulkopuolelta.

Taulukko 24. Mistä tukea uuteen elämäntilanteeseen sopeutumiseen?

Neuvojen antaja	Nuorena perheellistyneet (N=1246) %	Kolmekymppisenä perheellistyneet (N=1384) %	Kaikki (N=2631) %
Omat/ puolison vanhemmat	35.4	27.8	31.4
Omat/ puolison sisarukset	14.4	17.8	16.3
Muut sukulaiset	7.6	6.6	7.1
Ystävät	27.4	39.2	33.6
Neuvola	23.2	23.0	23.1
Internetin keskustelupalsta	5.2	4.8	5.0

Lisäksi vastaajilta kysyttiin, olivatko he kaivanneet joissain asioissa enemmän tukea vanhemmuuteensa kuin ovat kokeneet saaneensa. Kuten kuviosta 20 voidaan nähdä, ovat naiset ja vielä erityisesti kolmekymppisinä perheellistyneet naiset kaivanneet enemmän tukea vanhemmuuteensa kuin ovat kokeneet saaneensa. Vähiten olivat lisää tukea kaivanneet kaksikymppisinä perheellistyneet miehet.

Kuvio 20. Onko kaivannut enemmän tukea vanhemmuuteensa kuin on kokenut saaneensa?

Naiset 20–25 vuotta N=665, miehet 20–25 vuotta N=565, naiset 30–35 vuotta N=726 ja miehet 30–35 vuotta N=634.

Kaikissa ikä- ja sukupuoliryhmissä toivottiin useimmin apua ja tukea lastenhoitoon (taulukko 25). Myös lapsen hoitamisen taidoissa ja tavoissa kaivattiin lisää tukea. Mielenkiintoisen poikkeuksen tekivät kuitenkin nuorena perheellistyneet miehet, joille eivät niinkään hoitotaidot näyttäneet olevan tuen tarpeen kohteena, pikemminkin oma vanhemmuuteen kasvaminen.

Taulukko 25. Missä asioissa on kaivannut lisää tukea vanhemmuuteensa?

	Naiset 20–25 vuotta (n=275) %	Miehet 20–25 vuotta (n=85) %	Naiset 30–35 vuotta (n=369) %	Miehet 30–35 vuotta (n=136) %
Lastenhoitoapu	30.5	32.9	24.9	30.9
Lapsen hoitotavat, taidot	16.4	5.9	22.8	13.2
Lapsen sairastaminen	8.4	12.9	7.9	13.2
Kodinhoito, kotityöt	6.5	7.1	7.3	7.4
Lapsen kasvatusta	5.8	4.7	11.7	11.0
Vanhemmuuteen kasvaminen	2.9	12.9	5.4	2.9
Taloudellinen tuki	3.3	7.1	0.3	5.9
Jaksaminen, rohkaisu, henkinen tuki	16.0	7.1	10.8	8.1
Tukea parisuhteeseen	2.9	3.5	3.8	2.9
Masennus, stressi, väsymys	1.8	4.7	3.5	1.5
Jokin muu	5.5	1.2	1.6	3.0

Miehet olivat naisia useammin toivoneet tukea ja neuvoja lapsen sairastaessa ja myös taloudellista tukea. Naisia puolestaan huolestutti oma jaksamisensa ja heillä oli ylipäänsä kokemus tuen ja rohkaisun tarpeesta enemmän kuin miehillä. Kotitöiden tekoon kuten myös parisuhteen hoitoon toivottiin apua varsin tasaisesti kaikissa ikä- ja sukupuoliryhmissä.

Lastenhoitoapua toivottiin pääasiassa omilta ja puolison vanhemmilta. Muita henkilöitä, joilta lastenhoitoapua olisi kaivattu lisää, olivat omat ja puolison sisarukset sekä ystävät. Naiset toivoivat usein lastenhoitoapua myös omalta puolisoiltaan (liitetaulukot 7–10).

”Olisin toivonut puolisoilta enemmän osallistumista lapsen hoitoon ja lapsen kanssa leikkimiseen.” (nainen 20–25 v.)

”Lastenhoitoapua sukulaisilta ja lapsettomilta ystäviltä.” (nainen 20–25 v.)

”Lastenhoitoapua, jotta voisimme yhdessä puolison kanssa käydä jossain kahdestaan tai minä itse viikolla, kun mies on toisella paikkakunnalla töissä. Puolison sisaruksilta ja ystäviltä.” (nainen 30–35 v.)

”Joku saisi joskus hoitaa lasta muutaman tunnin, että pääsisimme vaimon kanssa yhdessä jonnekin. Isovanhemmilta. (mies 30–35 v.)

Lapsen hoitotapoihin, kuten lapsen syömiseen/ syöttämiseen ja imettämiseen sekä nukkumiseen liittyviin kysymyksiin, toivottiin apua ja neuvoja pääasiassa neuvolasta, mutta muutama äiti myös omilta tai puolisonsa vanhemmilta.

”Vauvan nukkumiseen ja syömiseen liittyvissä asioissa olisin toivonut enemmän tukea neuvolasta (olemme saaneet mielestäni LIIAN ”ympäripyöreitä” vastauksia. Paremmiin saa tietoa lehdistä ja internetistä!).” (nainen 20–25 v.)

”Neurolan taholta kaipaisin/ olisin kaivannut enemmän tukea vauvan hoitoon. Syöttämisongelmiin yms. arkipäivän juttuihin. Neuvolapalvelut pitäisi olla helpommin saatavilla ja paremmiin käytettävissä aikaa.” (nainen 30–35 v.)

"Lapsen hoidon apua ja järkeviä neuvoja olisin kaivannut enemmän, asiointia arvostelua vähemmän isovanhemmilta." (nainen 30–35 v.)

Neuvoja lastenkasvatukseen ja lapsen sairastellessa toivottiin eniten neuvolalta. Neuvolalta toivottiinkin hyvin paljon erilaista tukea, sillä edellä mainittujen lisäksi myös parisuhteeseen ja vanhemmuuteen kasvamiseen sekä väsymiseen, masennukseen, stressiin ja henkiseen jaksamiseen toivottiin eniten apua juuri neuvolalta. Erityisen paljon neuvolalle asettivat odotuksia kolmekymppisinä perheellistyneet naiset.

"Alussa olisin tarvinnut tietoa ja tukea kuinka jaksaa kun oma fyys. kunto oli heikko synnytyksen jälkeen. Tukea myös parisuhteen ja vanhemmuuden yhdistämiseen. Neuvolasta ja synnytysvalmennuksesta." (nainen 20–25 v.)

"Babyblues, alkuajan ongelmat vauvan kanssa. Neuvolasta ei reagoitu väsymykseen!" (nainen 30–35 v.)

"Olisin tarvinnut neuvoja lasten kasvatuksessa ja uhmaiän kohtaamisessa. Neuvolasta (neuvolatoiminta tiivistä 1–1.5 v. saakka, jonka jälkeen yhteydenottoja ei ole kuin n. 1 v. välein!)" (nainen 30–35 v.)

"Tukea muuttuvaan elämäntilanteeseen. Esim. neuvolan perhevalmennusryhmän jatkot lapsen synnyttyä." (nainen 30–35 v.)

Vauvan kanssa kotona pitkät päivät kahdestaan ilman aikuista seuraa sekä huonosti nukuttujen öiden tuoma väsymys loivat erityisesti naisille tuen tarvetta, mutta epävarmuus vanhempana oli myös miesten huolena. Rohkaisua ja tukea henkiseen jaksamiseen toivotettiin myös lähipiiristä kuten omilta vanhemmilta ja ystäviltä sekä omalta puolisoilta.

"Väsymys meinaa käydä välillä ylivoimaiseksi, kun on joutunut yöllä valvomaan, ja lapset on kuitenkin päivällä hoidettava. Tukea olisin toivonut omalta aviomieheltä, kun asenne on joskus tämä: "Sinähän OLET VAIN KOTONA!!!" (nainen 20–25 v.)

"Aivan isäksi tulemiseni alkuvaiheessa olisin kaivannut enemmän tukea ja uskoa tekemisiini ystäviltä ja sukulaisilta". (mies 20–25 v.)

"Isän rooli käytännössä. Oppaita/ vihkosia esim. äitiyspakkauksessa tai sairaalasta." (mies 30–35 v.)

Taloudellista tukea toivottiin pääasiassa kunnalta, valtiolta ja KELA:lta.

"Lastenhoitoapua äkillisissä tilanteissa. Joustoa työnantajalta (valtio) ja palvelua kunnalta esim. parkkihoito." (mies 30–35 v.)

"Rahallista tukea valtiolta. Kotiin jäädessäni olisin halunnut olla lapsen kanssa kotona 3 vuotta. Mutta kotihoidontuki on niin pieni, että sillä ei paljoa laskuja makseta. (nainen 20–25 v.)

"Olisi joku paikka missä vanhempi lapsi voisi olla muutaman päivän viikoittain! Vois vaikka siivota. Apua toivon kaupungilta. Painostettiin ottamaan lapsi pois kokonaan tarhasta?? Nyt lapsi pitkästyä kotona kun äiti pesee pyykkiä ja siivoaa." (nainen 30–35 v.)

9.2 Yhteiskunnan toimenpiteet

Lopuksi vastaajilta tiedusteltiin, mitkä yhteiskunnan toimenpiteet heidän mielestään edistäisivät parhaiten perheellistymistä ja takaisivat perheiden hyvinvointia. Vastaajille annettiin lista 14 erilaisesta yhteiskunnan toimenpiteestä, ja heidän piti valita sieltä 5 mielestään parasta keinoa numeroimalla ne paremmuusjärjestykseen (5= kaikkein paras).

Vastaajien mielestä perheellistymistä ja perheiden hyvinvointia tuettaisiin parhaiten yhteiskunnan rahallisten tukien korotuksilla. Äitiyspäivärahan korotus työttömien peruspäivärahan tasolle ja lapsilisän huomattava korotus saivat useimmin kannatusta vastaajilta. Erityisen usein näitä rahatukia kuitenkin kannattivat nuorena perheellistyneet (katso taulukko 26). Toisena tärkeänä ryhmänä nousivat esiin työelämään liittyvät haasteet, eli työttömyyden alentaminen ja pätkätöiden vähentäminen. Pätkätöiden vähentämistä kannattivat useammin kolmekymppisinä perheellistyneet ja työttömyyden vähentämistä kaksikymppisinä perheellistyneet.

Seuraavaksi eniten kannatusta saivat nykyisten perhepoliittisten tukimuotojen muuttaminen niin, että korkeimman lapsilisän saisikin ensimmäisestä lapsesta ja kotihoidontuesta poistettaisiin kuntalaisä ja hoitorahaa korotettaisiin merkittävästi. Lapsilisäjärjestelmän muutoksen kannalla olivat useimmin nuorena perheellistyneet vastaajat, ja he myös useammin toivoivat lapsiperheille uusia edullisia asumisvaihtoehtoja. Kaksikymppisinä perheellistyneet toivoivat myös opintotukeen lapsikorotusta huomattavasti useammin kuin kolmekymppisenä perheellistyneet.

Paljon keskustelua viime aikoina herättänyt vanhempainloman kustannusten tasaaminen nais- ja miesvaltaisten alojen kesken sai yllättävän vähän kannatusta, eivätkä päivähoidon ryhmäkokojen pienentäminen tai koulutetun henkilökunnan lisäämisenkään saaneet korkeaa kannatusta. Nuorena perheellistyneet kannattivat koulutetun henkilökunnan lisäämistä päiväkoteihin kuitenkin vanhempaa ikäryhmää useammin. Vähiten kannatusta annetuista toimenpiteistä saivat perhevalmennuskurssi ja opiskeluaikojen lyhentäminen opetusta tehostamalla. Nuoret kuitenkin pitivät perhevalmennuskurssia hyvänä toimenpiteenä hieman useammin kuin vanhempi ikäryhmä.

Vanhempainloman kustannusten jakaminen, kotiaavun palkkaamisen suurempi tukeminen, päivähoidon ryhmäkokojen pienentäminen ja kotiaavun palkkaamisen suurempi tukeminen olivat niitä yhteiskunnan toimenpiteitä, joissa eri ikä- ja sukupuoliryhmät olivat varsin samaa mieltä, eli niiden kannatuksessa ei ollut eri ryhmien välillä tilastollisesti merkitseviä eroja.

Taulukko 26. Mitkä yhteiskunnan toimenpiteet olisivat parhaat edistämään perheellistymistä ja takaamaan perheiden hyvinvointia? (paremmuusjärjestys: 1–5, 5=paras).

Yhteiskunnan toimenpiteet	20–25- vuotiaat keskiarvo	30–35- vuotiaat keskiarvo	Keski- arvo kaikki	N kaikki
1. Perusäitiyspäivärahan ¹ (11.45€/arkipäivä) korotus työttömän peruspäivärahan (23.16€/arkipäivä) tasolle	3.96***	3.68	3.83	2088
2. Lapsilisän huomattava korotus (esim. 40€ nykyiseen lisää)	3.64**	3.47	3.56	2048
3. Pätkätöiden eli lyhyiden määräaikaisten työsuhteiden vähentäminen minimiin	3.33	3.48*	3.42	1509
4. Työttömyyden alentaminen	3.45*	3.28	3.36	1274
5. Lapsilisäjärjestelmän muuttaminen niin, että ensimmäisestä lapsesta saisi kaikkein korkeimman tuen, koska silloin kustannukset ovat suurimmat	3.36*	3.21	3.28	1499
6. Edullisten asuntovaihtoehtojen tarjoaminen perheille, joissa on pieniä lapsia	3.27*	3.11	3.19	1470
7. Kotihoidon tuen kuntalisän poistaminen ja hoitorahan korotus 100€/kk	3.20	3.15	3.18	1416
8. Opintotukeen lapsikorotus	3.31***	2.81	3.13	1016
9. Koulutetun henkilökunnan lisääminen päiväkoteihin	3.24**	2.99	3.11	961
10. Vanhempainloman kustannusten jakaminen nais- ja miesvaltaisten alojen kesken	3.05	3.13	3.10	1021
11. Kotiavun palkkaamisen suurempi tukeminen	3.01	3.00	3.01	1111
12. Päivähoidon ryhmäkokojen pienentäminen nykyistä pienemmiksi	3.03	2.93	2.97	1136
13. Opiskeluaikojen lyhentäminen tehostamalla opetusta ja opinto-ohjausta	2.86	2.81	2.84	767
14. Iltaisin neuvolassa järjestettävä perhevalmennuskurssi (jossa lastenhoito järjestetty) äskettäin lapsen saaneille vanhemmille	2.62*	2.41	2.53	680

Tilastollinen testaus tehty ikäryhmien välillä. Tilastollisesti merkitsevät erot:***= tilastollisesti erittäin merkitsevä p<.001, **= tilastollisesti merkitsevä p<.01 ja *= tilastollisesti melkein merkitsevä p<.05

¹ Perusäitiyspäiväraha korotettu 15.20 euroon 1.1.2005 (STM 2005).

Lapsilisäjärjestelmän muuttamista kannattivat useammin nuorena perheellistyneet, mutta kun sukupuoli otettiin tarkasteluun mukaan, tilastollisesti merkitsevät erot ryhmien välillä katosivat. Kotihoidon tuen kuntalisän kohdalla kävi toisinpäin, eli kun sukupuoli otettiin analyysissä huomioon, olikin ryhmien välillä havaittavissa tilastollisia eroja. Tämän lisäksi vastaajien mielipiteet jakaantuivat kahdeksassa muussa toimenpiteessä eri ikä- ja sukupuoliryhmien välillä. Suurimmat erot olivat perusäitiyspäivärahan korotuksen ja opintotuen lapsikorotuksen kannatuksessa (taulukko 27).

Perusäitiyspäivärahan korotus työttömien peruspäivärahan tasolle oli siis erittäin vahvasti kannatettu kaikissa ikä- ja sukupuoliryhmissä (taulukko 27), mutta keskimääräisesti eniten tukea se sai kuitenkin 20–25-vuotiaina perheellistyneiden naisten keskuudessa.

Saman ikäryhmän miehet kannattivat sitä lähes yhtä vahvasti, mutta vanhemmassa ikäryhmässä selkeästi vähemmän. Keskimäärin kaikkein vähäisintä perusäitiyspäivärahan korotuksen toivominen oli 30–35-vuotiaiden miesten keskuudessa.

Taulukko 27. Ikä- ja sukupuoliryhmien väliset erot eri toimenpiteiden kannatuksessa ja erojen tilastollinen merkitsevyys.

	Merkitsevyys, p	Keskisarvo	Naiset 20–25 vuotta	Miehet 20–25 vuotta	Naiset 30–35 vuotta	Miehet 30–35 vuotta
Perusäitiyspäivärahan korotus työttömyysturvan tasolle	.000	3.83				
Naiset 20-25-vuotta		3.99		-	***	***
Miehet 20-25-vuotta		3.92	-		**	**
Naiset 30-35-vuotta		3.70	***	**		-
Miehet 30-35-vuotta		3.66	***	**	-	
Lapsilisän huomattava korotus	.026	3.56				
Naiset 20-25-vuotta		3.67		-	**	*
Miehet 20-25-vuotta		3.61	-		-	-
Naiset 30-35-vuotta		3.46	**	-		-
Miehet 30-35-vuotta		3.49	*	-	-	
Pätkätöiden vähentäminen minimiin	.032	3.42				
Naiset 20-25-vuotta		3.40		-	-	-
Miehet 20-25-vuotta		3.25	-		**	-
Naiset 30-35-vuotta		3.55	-	**		-
Miehet 30-35-vuotta		3.40	-	-	-	
Työttömyyden alentaminen	.050	3.36				
Naiset 20-25-vuotta		3.46		-	*	-
Miehet 20-25-vuotta		3.44	-		*	-
Naiset 30-35-vuotta		3.17	*	*		-
Miehet 30-35-vuotta		3.38	-	-	-	
Edullisten asuntovaihtoehtojen tarjoaminen lapsiperheille	.052	3.19				
Naiset 20-25-vuotta		3.20		-	-	-
Miehet 20-25-vuotta		3.34	-		**	-
Naiset 30-35-vuotta		3.06	-	**		-
Miehet 30-35-vuotta		3.16	-	-	-	
Kotihoidontuen kuntalisän poisto ja hoitorahan korotus	.011	3.18				
Naiset 20-25-vuotta		3.23		-	-	*
Miehet 20-25-vuotta		3.17	-		-	-
Naiset 30-35-vuotta		3.31	-	-		**
Miehet 30-35-vuotta		2.98	*	-	**	
Opintotukeen lapsikorotus	.000	3.13				
Naiset 20-25-vuotta		3.36		-	***	***
Miehet 20-25-vuotta		3.26	-		***	**
Naiset 30-35-vuotta		2.79	***	***		-
Miehet 30-35-vuotta		2.83	***	**	-	
Koulutetun henkilökunnan lisääminen päiväkoteihin	.023	3.11				
Naiset 20-25-vuotta		3.26		-	-	**
Miehet 20-25-vuotta		3.22	-		-	*
Naiset 30-35-vuotta		3.04	-	-		-
Miehet 30-35-vuotta		2.94	**	*	-	
Iltaisin neuvolassa järjestettävä perhevalmennuskurssi	.041	2.52				
Naiset 20-25-vuotta		2.71		-	-	**
Miehet 20-25-vuotta		2.53	-		-	-
Naiset 30-35-vuotta		2.47	-	-		-
Miehet 30-35-vuotta		2.35	**	-	-	

Huom. Taulukossa on esitetty ainoastaan ne yhteiskunnan toimenpiteet, joiden kannatuksessa oli tilastollisesti merkitseviä eroja ikä- ja sukupuoliryhmien välillä. Tilastollisesti merkitsevät erot:***= tilastollisesti erittäin merkitsevä p<.001, **= tilastollisesti merkitsevä p<.01 ja *= tilastollisesti melkein merkitsevä p<.05

Opintotuen lapsikorotusta kannattivat kaikkein useimmin nuorena perheellistyneet naiset. Vähiten opintotuen lapsikorotus puolestaan sai kannatusta 30–35-vuotiailta naisilta. Myös koulutetun henkilökunnan lisääminen päiväkoteihin ja neuvolan järjestämät perhevalmennuskurssit nähtiin tärkeinä tukina 20–25-vuotiaiden naisten keskuudessa. Vähäisintä näiden tukimuotojen kannatusta oli sen sijaan 30–35-vuotiaiden miesten joukossa.

Lapsilisän huomattava korotus oli mieluinen vaihtoehto nuoremmen ikäryhmän vastaajille, erityisesti äideille. Vähiten toimenpiteen hyödyllisyyttä lapsiperheiden hyvinvoinnin lisääjänä ja perheellistymisen edistäjänä nähtiin vanhemman ikäryhmän naisten keskuudessa, joskaan vanhemman ikäryhmän miehetkään eivät kannattaneet sitä kovin paljon useammin. Myös työttömyyden alentamisen tärkeys nähtiin voimakkaimmin nuoremmen ikäryhmän, erityisesti naisten, keskuudessa. Harvimmin se sai kannatusta 30–35-vuotiailta naisilta. Edulliset asuntovaihtoehdot kiinnostivat puolestaan eniten 20–25-vuotiaita miehiä. Tämän vaihtoehdon kohdalla ryhmien väliset erot olivat kuitenkin varsin pieniä.

Pätkätöiden vähentämisen minimiin näkivät muita useammin tärkeänä 30–35-vuotiaat naiset ja harvimmin 20–25-vuotiaat miehet. Tämä kertonee siitä ketä pätkätyöläisyys useimmin ei-toivottavana työmuotona yhteiskunnassamme koskee, eli korkeasti koulutettuja naisia. Myös kotihoidontuen kuntalisän poistoa ja hoitorahan korotusta 100 eurolla kannattivat muita useammin 30–35-vuotiaat naiset. Mielenkiintoista oli, että saman ikäryhmän miehet kannattivat tätä toimenpidettä puolestaan kaikkein vähiten. Kotihoidon tuki näytti saavan yleensäkin enemmän naisten kuin miesten kannatusta. Tämä on kenties yhteydessä siihen, että naiset hoitavat useammin lasta kotona ja siten käyttävät sekä tuntevat kyseisen perhepoliittisen järjestelmän paremmin kuin miehet.

9.3 Tiivistäen

Keneltä/ mistä nuoret perheet kokevat saavansa apua/ tukea: sukulaisilta, yhteiskunnalta vai ystäviltä arjen eri tehtävissä?

- Yleisimmin vastaajat saivat apua lastenhoitoon ja siivoukseen omilta tai puolison vanhemmilta. Nuoremmat saivat siivousapua useammin sisaruksiltaan ja lastenhoitoapua sisarusten lisäksi ystäviltään, vanhemman ikäryhmän vastaajat ostivat useammin siivous- ja lastenhoitopalveluja.
- Lastenhoitoon, lastenkasvatukseen ja lapsen sairasteluun saivat vastaajat neuvoja ja tukea useimmin omilta tai puolison vanhemmilta. Nuorempi ikäryhmä sai näitä neuvoja vanhemmiltaan hieman useammin. 70% vastaajista oli saanut lastenhoitoneuvoja myös neuvolasta ja lähes viidesosa netin keskustelupalstalta. Kolmekymppiset saivat neuvoja hieman useammin ystäviltään ja kaksikymppiset sukulaisilta. Kasvatusneuvoja ja neuvoja lapsen sairastaessa saatiin vanhempien ja neuvolan lisäksi ystäviltä ja sukulaisilta. Kolmekymppiset olivat turvautuneet hieman useammin ystäviinsä.
- Uuteen elämäntilanteeseen sopeutumisessa, parisuhteen ongelmassa ja lastentarvikkeiden hankinnassa ystävät olivat yleisin avunlähde ja omat sekä puolison sisarukset toinen tärkeä ryhmä. Tarvikkeiden hankinnassa oli viidesosa saanut avun netin keskustelupalstalta. Uuteen elämäntilanteeseen sopeutumiseen oli apua saanut lähes joka neljäs myös neuvolasta.

Missä asioissa ja keneltä toivotaan lisää tukea vanhemmuuteen?

- Naiset ja erityisesti kolmekymppiset naiset olisivat kaivanneet vanhemmuuteensa enemmän tukea.
- Tukea oli kaikissa ikä- ja sukupuoliryhmissä toivottu useimmin lastenhoitoon, mutta myös lastenhoitotapoihin.
- Miehet olivat kaivanneet tukea erityisesti lapsen sairastaessa ja nuoremmat miehet myös vanhemmuuteen kasvamisessa. Naiset kaipasivat tukea ja rohkaisua jaksamiseensa.
- Kolmekymppisinä perheellistyneet olisivat kaivanneet – nuorempia useammin – enemmän tukea myös lapsen kasvatukseen.
- Lastenhoitoapua toivottiin eniten lisää omilta vanhemmilta, sisaruksilta ja ystäviltä.

- Lapsen hoitamiseen, sairastamiseen ja kasvatukseen kohdistuneet lisäneuvojen tarpeet kohdistuivat lähinnä neuvolaan. Neuvolalle asetettiin monenlaisia toiveita, sillä sieltä toivottiin enemmän apua myös jaksamiseen, masennukseen ja parisuhdeongelmiin.
- Tukea ja rohkaisua kaivattiin myös ystäviltä ja lähisukulaisilta.

Onko ikäryhmien välillä eroja siinä, mitä yhteiskunnan toimenpiteitä kannatetaan perheellistymisen edistämiseksi ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi?

- Nuoremman ikäryhmän vastaajat kannattivat useimmin perusäitiyspäivärahan sekä lapsilisän korotusta sekä opintotuen lapsikorotusta.
- Vanhemman ikäryhmän – ja erityisesti vanhemman ikäryhmän naisten – toive kohdistui eniten pätkätöiden vähentämiseen.

10. YHTEENVETOA TULOKSISTA

Suomessa ja koko Euroopassa on viime vuosina huolestuttu alhaisesta syntyvyydestä ja ensisynnyttäjien iän kohoamisesta. Suomessa ensisynnyttäjien keski-ikä oli vuonna 2003 28 vuotta kun vuonna 1970 ensimmäisen lapsensa saaneet naiset olivat keskimäärin 23-vuotiaita (Väestömuutokset 1970 ja 2003). Yli kolmekymppiset ensisynnyttäjät ovat yhä tavallisempia samalla kun alle 26-vuotiaina perheellistyneiden naisten osuus on ollut laskussa.

Lapsiperheiden aseman heikkenemisestä on keskusteltu viime aikoina paljon. Lapsiperheitä on kuitenkin käsitelty varsin yhtenäisenä ryhmänä ja erityisen vähän tiedetään nuorena perheellistyneiden ongelmista ja elämäntilanteesta. Tällä barometrilla haettiin vastauksia siihen miten eri ikäisinä, 20–25-vuotiaina ja 30–35-vuotiaina ensimmäisen lapsensa saaneet kokevat elämäntilanteensa ja millaisia hyviä ja ongelmallisia asioita he tilanteessaan näkevät. Ko. ikäryhmät näyttäytyivätkin monessa asiassa erilaisina, toisaalta yhteinen sävel löytyi usein pikemmin sukupuolen kuin ikäryhmän kautta.

Eroavat elämäntilanteet

Avoliitto oli yleisempi liittomuoto kaksikymppisten ikäryhmässä ja avoliitto kolmekymppisillä. Useimmissa perheissä lapsia haluttiin lisää, mutta harvemmin kolmekymppisten ryhmässä. Myös jos vastaajien puolisoilla oli lapsia jo aiemmista liitoista, oli halukkuus hankkia lisää lapsia perheeseen vähäisempi. Tämä näyttäisi pitävän yhtä aiemman tutkimustiedon kanssa (Vikat, Thomson & Prskawetz 2004).

Myös näiden kahden ikäryhmän koulutustaustat erosivat toisistaan siten, että ylioppilastutkinnon ja ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkinnon suorittaneiden osuus oli korkeampi vanhemmassa ikäryhmässä - erityisesti naisilla - ja nuorissa vastaajissa oli enemmän vailla ammatillista koulutusta olevia ja ammattikoulun suorittaneita. Ikäryhmien väliset koulutuserot ovat täysin koulutustilastojen mukaisia (Suomen tilastollinen vuosikirja 2004). Erot kertonevat kahdesta asiasta: nuoret eivät ole ehtineet vielä koulutautua yhtä pitkälle kuin vanhemmat, toisaalta vanhemmat ensisynnyttäjät ovat yleensä koulutetumpia kuten jo Nikander (1992) osoitti. Erot näkyvät myös sosioekonomisessa asemassa siten, että vanhemmassa ryhmässä on enemmän toimihenkilöitä, johtavassa asemassa olevia ja yrittäjiä, nuoremmat taas kuuluvat useammin työntekijöihin. Erot heijastuivat myös vastaajien tulotasoon, joka on selvästi korkeampi vanhemmilla. Naisten tulotaso jäi kummassakin ryhmässä selvästi alle miesten tulotason.

Vastaajista suurin osa teki kokopäivätyötä. Poikkeuksena olivat lähinnä nuorempaan ikäluokkaan kuuluvat naiset, joista vain vajaa neljäsosa oli kokopäivätyössä. Naiset tekivät

kummassakin ikäryhmässä miehiä useammin osa-aikatyötä, nuoremmat naiset myös määräraikaisia työsuhteita. Nuorten mies- ja naisvastaajien joukossa myös työttömyys oli yleisempää kuin vanhemmalla ikäryhmällä. Nämä tulokset vastaavat työvoimatilaston (2003) tietoja. Asumismuodossa edellä esitetyt tuloerot tulivat esiin siten, että nuoret vastaajat asuivat useammin vuokralla ja vanhemmat omistusasunnoissa.

Malli hankkia lapsia nuorena näyttää ”periytyvän” omilta vanhemmilta, sillä nuoremmen ikäryhmän vastaajien äidit ja isät olivat olleet keskimäärin nuorempia perheellistyessään kuin vanhemman. Tämä asia on tullut esiin aiemmin teiniäitejä tutkittaessa (esim. Hirvonen 2000). Nuorempina perheellistyneillä oli myös enemmän sisarusksia.

Arvot ja ihanteet

Nuorena perheellistyneitä voidaan pitää tämän tutkimuksen perusteella varsin perheorientoituneina ihmisinä. He pitivät ihanteellista perheellistymisikää alhaisempana kuin vanhemmat ja olivat siis toteuttaneet tämän oman ihanteensa. Äidiksi ja isäksi tulemisen ihanneissä oli lähes neljän vuoden ero näillä kahdella ryhmällä. Verrattuna vuoden 2002 perhebarometrin vastaajiin, nuoremmen ikäryhmän ihanneiat vanhemmuuteen ovat n. kaksi vuotta matalammat, mutta vanhemmassa ikäryhmässä ihanneiat olivat samat (Paajanen 2002).

Suomalaisen perheen ihanteellinen lapsiluku sekä vastaajien oma ihanteellinen lapsiluku kolmekymppisinä perheellistyneiden keskuudessa oli keskimäärin 2.5 lasta. Kaksikymppisinä perheellistyneiden ihanne oli korkeampi, sillä he pitivät suomalaisen perheen lapsiluvun ihanteena 2.9 lasta ja omanaan peräti 3.1 lasta. Vuoden 2002 perhebarometrissa suomalaisen perheen ihanteellisena lapsilukuna pidettiin keskimäärin 2.4 lasta, joten tässä barometrissa luku on huomattavan korkea (2.7 lasta). Tosin omien lasten lukumäärän huomattiin v. 2002 barometrissakin vaikuttavan ihanteeseen sitä korottavasti ja esimerkiksi 2-lapsisten vastaajien ihanne oli jo 2.5 lasta. (Paajanen 2002.)

Vastaajien elämänarvoissa korostui omasta ydinperheestä huolehtiminen: hyvä parisuhde, hyvä vanhemmuus ja yhdessäolo perheen kanssa. Näitä asioita piti tärkeänä elämässään yli 95 % vastaajista. Toisena ääripäänä olivat poliittinen ja muu aatteellinen toiminta ja vapaaehtoistyö, joita painotti vain alle 10 % vastaajista. Sama kannatusaste poliittiselle ja aatteelliselle toiminnalle saatiin vuoden 2002 nuorisobarometrissa (Saarela 2002). Nuorena perheellistyneet pitivät kolmekymppisiä useammin tärkeänä poliittista ja muuta aatteellista toimintaa, vapaaehtoistyön tekemistä, taloudellista menestymistä ja työuralla etenemistä sekä opiskelua.

Sukupuolten välillä oli myös eroa arvoissa ja ihanteissa. Naisille aika yksinoloon, fyysisestä kunnosta ja ulkonäöstä huolehtiminen sekä ystävät olivat tärkeämpiä kuin miehille. Miehille tärkeämpiä olivat taloudellinen menestyminen, aika mielenkiintoisille harrastuksille ja työuralla eteneminen. Miesten suurempi suuntautuminen työhön ja harrastuksiin näkyi myös vuoden 2003 perhebarometrissa (Paajanen 2003). Mielenkiintoista oli myös se, että nuoremmalle miesryhmälle taloudellinen menestyminen ja työuralla eteneminen oli vielä tärkeämpää kuin vanhemman ikäryhmän miehille. Taloudellista menestymistä pitivät kaikissa ikä- ja sukupuoliryhmissä tärkeimpänä vähiten koulutetut, kun taas työuralla etenemistä korkeimmin koulutetut. Kuitenkin myös vähiten koulutetut nuoret naiset painottivat työuralla etenemistä. Heidän työasemansa olikin varsin heikko, sillä joukossa oli paljon opiskelijoita ja työttömiä. Taloudellisen menestymisen tärkeys liittyi siis nykyiseen heikkoon taloudelliseen asemaan ja työasemaan. Opiskelu näytti väylältä, jonka uskottiin johtavan parempaan taloudelliseen asemaan ja työuraan, sillä nuoremmat vastaajat pitivät opiskelua ja itsensä kehittämistä tärkeämpänä kuin vanhemmat. Eniten opiskelun tärkeys kuitenkin korostui parhaiten koulutetuilla tai korkeakouluopiskelijoilla.

Vastaajista 85 % oli sitä mieltä, että äitiys muuttaa naista ihmisenä ja 90 % uskoi, että isäksi tulo muuttaa miehen elämää. Naiset vielä useammin kuin miehet kokivat äitiyden muuttavan naista. Vanhempana isäksi tulleet puolestaan kokivat useammin isyyden muuttavan miehen elämää kuin ne, jotka olivat tulleet isäksi nuorina. Vastaajista vain 10 % koki, että lapset pitää hankkia vasta yli 30-vuotiaana, kun itse on ensin aikuistunut. Useammin tätä mieltä olivat luonnollisesti vanhempana perheellistyneet. Lapset pitää hankkia nuorena -väitettä kannatti yli puolet vastaajista ja nuorena perheellistyneet vanhempia useammin.

Lapsen hankkimisen ajankohtaan vaikuttaneita tekijöitä

Tärkein ehto ensimmäisen lapsen hankkimiselle oli turvallinen ja hyvä parisuhde. Toinen tärkeä tekijä oli kokemus siitä, että vapaata nuoruutta oli ehditty elää tarpeeksi ja että oli lasten aika. Useammin kuin nuoremmassa mainittiin tämä syy vanhemmassa ryhmässä. Muita tärkeitä ns. tunnesyitä olivat vauvakuume, jota oli potanut puolet naisista ja noin kolmasosa miehistä. Nuoremmassa ikäryhmässä tätä tärkeämpänä syynä ilmoitettiin usein halu hankkia lapset nuorina ja vanhemmalla ikäryhmällä oli pelko siitä, että ikää alkaa kertyä ja lapsen saaminen voi vaikeutua. Lapsi oli ollut yllätys tai vahinko n. 8:lle % vastaajista, useammin nuorena kuin vanhempana perheellistyneille.

Lapsen hankkimisen ajankohtaan vaikuttaneista ulkoisista tekijöistä useimmin mainittuja olivat opintojen loppuun saaminen, vakituisen työn löytyminen ja asumisolojen paraneminen. Opintojen loppuminen oli tärkeää erityisesti naisille, nuoremmat naiset olivat

usein halunneet myös pitää taukoa opinnoissa. Tilavamman asunnon hankkiminen oli vaikuttanut erityisesti nuorempien lastenhankintaan. Vakituisen työsuhteen saaminen oli tärkeintä nuorille miehille ja vanhemmille naisille ja puolison vakituinen työ nuoremmille naisille. Näyttää siltä, että näissä kahdessa ikäryhmässä on hieman erilainen ajattelutapa perheen elättäjästä. Nuoremmille miehen työssäkäynti oli tärkeämpää, mutta vanhemmat naiset pitivät tärkeänä myös omaa työssäkäyntiään. Tämä näkyi myös naisten työ- ja elämäntilanteessa juuri ennen esikoisen syntymää. Kolmekymppisistä naisista valtaosa oli kokopäivätyössä, kun taas kaksikymppisiä oli enemmän osa-aikatoissa, opiskelijoina ja työttöminä.

Lähes kaikki vastaajat olivat mielestään sopivan ikäisiä tullessaan vanhemmiksi. Liian vanhaksi itsensä tunteneita oli eniten kolmekymppisissä naisissa ja liian nuoreksi tunteeneita kaksikymppisissä miehissä. Vastaajat tunsivat itsensä liian nuoreksi vanhemmuuteen jos opinnot olivat kesken, parisuhde ei ollut aivan varmalla pohjalla ja jos itse olisi halunnut elää vielä vapaata nuoruutta tai oli sattunut ”vahinko”. Liian vanhaksi itsensä tunteneille lapsen saaminen oli saattanut olla vaikeaa. He uskoivat, että nuorempana olisi jaksanut valvoa ja hoitaa pientä lasta paremmin, pelkäsivät etteivät saisi lasta enää vanhempana tai että he ovat liian vanhoja vanhemmiksi murrosikäisille lapsille. Naiset olivat olleet keskimäärin 16-vuotiaita ja miehet 17-vuotiaita aloittaessaan ensimmäisen seurustelusuhteensa, kaksikymppiset naiset nuorimpia ja kolmekymppiset miehet vanhimpia. Täysin vastaavanlaisia lukuja alle 35-vuotiaiden seurustelun aloituksesta ovat saaneet tutkimuksissaan Haavio-Mannila ja Kontula (2001).

Elämä pikkulapsiperheessä

Lapsen syntymää kuvattiin lähes aina parhaaksi asiaksi mitä vastaajille oli elämässä tapahtunut. Usein myös koettiin, että lapsi on tuonut elämään tarkoituksen ja mielekkyyden. Hieman useammin näin ajattelivat nuorena perheellistyneet vastaajat, jotka kokivat myös aikuistuneensa ja tulleen vastuuntuntoisemmaksi lapsen myötä. Myös Kaisa Ketokivi (2002) yhdistää aikuistumisen juuri lapsen syntymään. Äitiys tai isyys oli vahvistanut vastaajien itsetuntoa, hieman useammin nuorena perheellistyneillä kuin vanhemmassa ikäryhmässä. Monet vastaajasta kokivat saavansa arvostusta vanhemmuudestaan, miehet hieman naisia useammin. Lapsi oli myös lisännyt miesten työssäkäynnin merkitystä, varsinkin nuorena perheellistyneillä. Puolet vastaajista ilmoitti lisäksi parisuhteensa parantuneen lapsen myötä, varsinkin nuoremmat. Kuitenkin melko monet kolmekymppiset naiset kokivat parisuhteensa päinvastoin huonontuneen. Toisaalta usko omaan liittoon oli vahva, sillä 91 % vastaajista uskoi olevansa yhdessä nykyisen puolisonsa kanssa vielä 10 vuoden kuluttuakin. Eniten liittoonsa uskoivat kolmekymppiset miehet ja vähiten kaksikymppiset naiset.

Perheellistyminen on tuonut tullessaan myös omat haasteensa. Vaikka moni vastaaja koki parisuhteensa parantuneen lapsen myötä, on toisaalta parisuhteen hoitamiselle ollut vaikea löytää enää aikaa. Näin ajatteli kolme viidestä vastaajasta, useimmin kolmekymppiset naiset ja harvimminkin kaksikymppiset miehet. Kolmasosa kolmekymppisistä oli kokenut vaikeaksi lapsenvahdin löytämisen silloin kun haluaisi olla kahdestaan puolison kanssa. Myös lapsen hoitamisen rankkuus oli yllättänyt monen vastaajan, erityisesti kolmekymppisenä perheellistyneet, joista lähes puolet ajatteli näin.

Taloudellisen tilanteen heikkeneminen, väsymys ja vapauden menetys olivat olleet useammin kolme- kuin kaksikymppisille naisille hankalia vanhemmuuden tuomia muutoksia. Nuoremmat ehkä kestävät paremmin valvomista eivätkä ole kokeneet työelämän tuomaa taloudellista turvaa ja vapaampaa elämää samassa määrin kuin vanhemmat. Naisia huolestutti lisäksi ura- ja työmahdollisuuksien heikkeneminen ja aikuisen seuran puute. Opiskelun ja vanhemmuuden yhdistämistä piti vaikeana puolet vastaajista. Erityisen usein näin ajattelivat ylemmät toimihenkilöt ja korkeasti koulutetut vastaajat. Nuoremmat kuitenkin ajattelivat, että he ehtivät vielä opiskella ja tehdä mitä haluavat lasten vartuttua. Riidanaiheet perheissä olivat hyvin samanlaisia kummassakin ikäryhmässä: kodinhoito, ajankäyttö, raha ja lastenhoito puhuttivat. Nämä riidansyyt olivat hyvin samankaltaisia kuin vuoden 2003 perhebarometrin avioparit ilmoittivat (Paajanen 2003).

Vastaajista 90 % oli tyytyväisiä elämäänsä kokonaisuudessaan, vanhemmuuteensa tyytyväisten osuus oli peräti 96 % ja parisuhteeseensa tyytyväisiä oli lähes yhtä moni, miehet hieman naisia useammin. Lapsen kanssa vietettävän ajan määrään olivat puolestaan naiset miehiä tyytyväisempiä. Kahdenkeskisen ajan määrään puolison kanssa oli tyytyväisiä vain kolmasosa vastaajista. Yhteydessä tähän oli tyytyväisyys seksielämään, sillä vain lähes puolet vanhemman ja kolme viidestä nuoremmen ikäryhmän vastaajista oli tyytyväisiä seksielämäänsä. Sukupuolten välillä eroa ei juurikaan ollut, miehissä oli vain hieman enemmän seksielämäänsä tyytymättömiä kuin naisissa. Seksielämään tyytyväisten määrä on hieman alhaisempi kuin vuonna 1999 kerätystä Haavio-Mannilan ja Kontulan (2001) aineistossa, jossa n. 75 % koki sukupuolielämänsä tyydyttäväksi.

Muista elämänalueista olivat vastaajat tyytyväisimpiä terveyteensä, johon tyytyväisiä oli peräti 73% vastaajista, useimmin siihen tyytyväisiä olivat kuitenkin kaksikymppisinä perheellistyneet miehet. Nuoria tyydyttivät myös mahdollisuudet järjestää omaa aikaa ja tavata ystäviä ja vanhempia oma tulotaso. Nuoret miehet olivat kaikkein tyytyväisimpiä päivittäiseen työaikaansa, kaikki miehet fyysisen kuntoonsa ja harrastuksiin käytettävissä olevaan aikaan. Vähiten tyytyväisiä mahdollisuuteen järjestää omaa aikaa, harrastaa ja kuntoilla olivat kolmekymppiset naiset.

Apua arkeen

Nuoremmat saivat apua arkeen hieman useammin sukulaisilta ja ystäviltä, vanhemmat taas turvautuivat tavallisimmin ostopalveluihin. Siivous- ja lastenhoitoapua saatiin eniten isovanhemmilta, nuoremmat myös sisaruksilta ja ystäviltä.

Neuvoja lastenhoitoon, kasvatukseen ja lasten sairauksiin oli saatu pääasiassa isovanhemmilta ja neuvolasta. Myös ystävät olivat tärkeitä neuvonantajia – erityisesti kolmekymppisille – nuoremmat turvautuivat enemmän vanhempiin ja muihin sukulaisiin. Internetin keskustelupalstalta lastenhoitoneuvoja oli saanut viidesosa vastaajista. Lastentarvikkeiden hankintoihin vinkkejä saatiin ystäviltä. Parisuhteen ongelmiin oli saatu neuvoja ja tukea ystäviltä, jotka auttoivat myös sopeutumisessa uuteen elämäntilanteeseen. Lähes neljäsosa vastaajista oli kokenut saaneensa tukea tähän asiaan myös neuvolasta.

Lisää tukea omaan vanhemmuuteen kaipasivat eniten naiset, erityisesti kolmekymppiset naiset. Vähiten lisätukea kokivat tarvitsevansa nuoret miehet. Yleisimmin lisää apua sukulaisilta ja ystäviltä kaivattiin lastenhoitoon. Monet naiset toivoivat lastenhoitoon enemmän apua myös omalta puolisolta. Myös lapsen hoitotavat ja -taidot huolestuttivat muita, paitsi nuoria miehiä, jotka olisivat puolestaan kaivanneet enemmän tukea vanhemmuuteen kasvamisessa. Miehet olivat naisia useammin toivoneet tukea lapsen sairastaessa ja taloudellisissa asioissa. Naiset puolestaan olisivat tarvinneet tukea useammin yleensä jaksamisessa, eli esim. rohkaisua ja henkistä tukea. Lapsen kasvatukseen liittyvät kysymykset mietityttivät puolestaan enemmän kolmekymppisiä kuin kaksikymppisiä. Lapsen hoitotavoissa, lastenkasvatuksessa ja lapsen sairastellessa lisätuen toive kohdistui pääasiassa neuvolaan. Neuvolalta odotettiinkin paljon: tukea vanhemmaksi kasvamisessa, parisuhteessa, masennuksessa, stressissä ja henkisessä jaksamisessa. Erittäin paljon neuvolalle asettivat toiveita kolmekymppiset naiset. Rohkaisua ja tukea henkiseen jaksamiseen toivottiin kuitenkin myös lähipiiriltä.

Tärkeimpinä yhteiskunnan toimenpiteinä, jotka lisääisivät perheiden hyvinvointia, pitivät vastaajat rahallisten tukien korotuksia eli perusäitiyspäivärahan ja lapsilisän korotusta. Seuraavaksi tärkeimmiksi koettiin työelämään liittyvät toimenpiteet, eli työttömyyden ja pätkätöiden vähentäminen. Perusäitiyspäivärahan ja lapsilisän korotusta sekä opintotuen lapsikorotusta kannattivat useimmin kaksikymppiset. Kolmekymppiset kannattivat puolestaan useammin pätkätöiden vähentämistä minimiin. Nämä preferenssit kertovat siitä, ketä asia koskee kaikkein eniten. Kaksikymppisinä perheellistyneissä naisissa oli paljon työttömiä, opiskelijoita ja kotiäitejä, joille rahalliset perhetuet ovat tärkeitä. Kolmekymppisinä perheellistyneet koulutetut naiset ovat jo pääosin työelämässä eikä heidän ajatteluunsa näytä juuri sopivan esim. opintojen keskeyttäminen lapsen hankinnan vuoksi vaan mieluummin päätetään ensin opinnot ja pyritään hankkimaan vakituinen työpaikka (ks. Ketokivi 2005).

11. JOHTOPÄÄTÖKSET

Vanhemmuuteen on nykyään monta tietä ja ensimmäistä kertaa vanhemmiksi tulevien ikä vaihtelee entistä enemmän. Aiempaa suurempi osa ensisynnyttäjistä on yli 35-vuotiaita ja alle 25-vuotiaana lapsen saaneiden osuus on pienentynyt. Äitiyteen astutaan nykyään keskimäärin myöhemmässä iässä. Kuitenkin neljäsosa suomalaisista naisista tulee yhä äidiksi alle 26-vuotiaana ja puolet alle 30-vuotiaana (Väestörakenne 2003). Myös miesten isyyteen astuminen on myöhentynyt. Esimerkiksi vuonna 1992 oli 47 prosenttia 30-vuotiaista miehistä tullut isäksi ja vuonna 2003 saman ikäisistä miehistä vain 40% (Väestörakenne 1992 ja 2003). Miesten kohdalla lastenhankinnan siirtämisestä ei kuitenkaan juuri puhuta, syyllistävä puhe tuntuu kohdistuvan vain naisiin.

Samassa ikävaiheessa perheellistyminen ei kuitenkaan aina tarkoita sitä, että elämäntilanteet olisivat samanlaisia. Kaksikymppisinä perheellistyneiden naisten ikäryhmässä oli varsin monenlaisessa elämäntilanteessa olevia: oli vailla perusasteen jälkeistä koulutusta olevia sekä lähinnä ammattikoulutasoisen tutkinnon suorittaneita naisia, mutta myös opisto- tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita. Oli opiskelijoita, kotona lastaan hoitavia ja työttömiä sekä työssä olevia naisia. Kolmekymppisten naisten ryhmä oli paljon yhtenäisempi: he olivat opisto-, ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkinnon suorittaneita työelämässä olevia naisia. Myös miesten kohdalla oli vastaava koulutusero huomattava. Koulutustason ja elämäntilanteen vaikutus näkyi lisäksi tulotasossa ja asumisessa. Voidaankin pohtia sitä, missä määrin koulutusvalinnat ohjaavat myös muita valintoja ihmisten elämän varrella. Kuten aiemmissa tutkimuksissa on tullut esille, lyhyemmän koulutustien valitsevat myös perheellistyvät nuorempana.

Toisaalta koulutususko on maassamme suurta ja aikuisinakin kouluttaudutaan uusiin ammatteihin ja haetaan korkeampaa koulutustasoa. Tässä aineistossa nuorena perheellistyneille opiskelu ja itsensä kehittäminen oli tärkeämpää kuin kolmekymppisinä perheellistyneille, ja he ajattelivat ehtivänsä vielä opiskella ja tehdä mitä haluavat sitten kun lapset ovat isompia. Osittain oli kyse myös kesken olevista opinnoista. Tärkeää olisikin, että nykyinen koulutusjärjestelmä ottaisi eri ikäiset ja erilaisissa perhetilanteissa olevat opiskelijat entistä paremmin huomioon.

Naisille opintojen loppuun saaminen oli ollut tärkeä lapsen hankinnan ajankohtaan vaikuttanut tekijä. Nuorille tärkeä tekijä oli myös se, että opintojen vaihe oli sellainen, että opinnot voi keskeyttää ja lapsen voi hankkia. Nuorista neljäsosalle tilavamman asunnon hankkiminen oli vaikuttanut lapsen hankkimisen ajankohtaan. Nuoremman ikäryhmän miehistä ja vanhemman ikäryhmän naisista neljäsosa piti tärkeänä tekijänä vakituisen työsuhteen saamista. Nuorena perheellistyneistä naisista kolmasosa ja vanhemman ikäryhmän naisista neljäsosa piti puolison vakituisen työsuhteen saamista

tärkeänä. Tämä näyttäisi heijastelevan hieman erilaista näkemystä perheen elättäjistä. Nuoremman ikäryhmän vastaajille oli miehen työsuhde useammin tärkeä ja vanhemmille kummankin puolison työ.

Kaksikymppisinä perheellistyneiden siteet omiin vanhempiinsa vaikuttivat olevan tiiviimmät kuin kolmekymppisinä perheellistyneiden. Nuorena perheellistyneet saivat apua ja tukea vanhemmiltaan useammin kuin kolmekymppisinä perheellistyneet, jotka tukeutuivat monessa asiassa enemmän ystäviinsä ja ostivat palveluja, esimerkiksi lastenhoito- ja siivousapua. Osittain kyse voi olla myös välimatkaeroista. Nuorena perheellistyneet ehkä asuivat lähempänä vanhempiaan, sillä heitä oli enemmän pienistä kaupungeista ja kolmekymppisiä taas pääkaupunkiseudulta. Kolmekymppisenä perheellistyneet hyvin koulutetut vastaajat ovat ehkä joutuneet muuttamaan kauaksi kotiseuduiltaan yliopisto- ja korkeakouluopintojen sekä työn perässä. Myös nuorena perheellistymisen malli näytti periytyvän omilta vanhemmilta. Isovanhempien rooli on siis monessa suhteessa merkityksellinen lapsiperheille. Olisikin tärkeää tutkia erilaisia isovanhemmuuden malleja ja niiden liittymistä perheiden arkielämään.

Kolmekymppisinä perheellistyneiden naisten vanhemmuuden alkutaival näyttäytyi rankempana kuin nuorempana äidiksi tulleiden. Useampi kolmekymppisenä perheellistynyt nainen koki parisuhteensa huonontuneen, ja he kokivat, että parisuhteen hoitamiselle on vaikea löytää aikaa lapsen myötä. Myös taloudellisen tilanteen huononeminen, väsymys ja vapauden menetys huolestuttivat kolmekymppisiä äitejä enemmän kuin kaksikymppisiä. Kolmekymppisinä perheellistyneet naiset ja miehet olivat nuorempia useammin yllättyneet siitä, miten rankkaa lapsen hoitaminen on. Taustalla voi olla tukiverkostojen vähyyttä - kuten edellä tuli ilmi - sekä iän tuomaa fyysisen jaksamisen esim. valvomisen aiheuttamaa väsymystä. Kenties myös koulutuksen tuomaa kriittisyyttä ja tietoa, jota halutaan soveltaa lapsen hoitoon mahdollisimman paljon. Ehkä kolmekymppisten koulutettujen naisten odotukset itseä ja muita kohtaan ovat korkeammat. Naiset olivat kummassakin ikäryhmässä kaivanneet lisää tukea vanhemmuuteensa useammin kuin miehet, mutta kaikkein useimmin lisää tukea kaipasivat kolmekymppiset äidit. Lastenhoitoon kaikki ikäryhmät toivoivat enemmän tukea erityisesti omilta vanhemmiltaan, sisaruksilta ja ystäviltä. Moni nainen olisi halunnut enemmän lastenhoitoapua myös puolisoiltaan. Miehillä tuen tarve liittyi naisia useammin lapsen sairasteluun ja taloudellisiin kysymyksiin, kun naisten tuen tarve puolestaan liittyi useammin henkiseen jaksamiseen.

Neuvolasta toivottiin enemmän apua ja tukea hyvin moniin eri asioihin, kuten parisuhteen hoitamiseen, äitien masennukseen ja jaksamiseen, lapsen kasvatukseen sekä lapsen sairastamiseen liittyviin kysymyksiin. Myös lapsen hoitoon liittyviin asioihin

kuten syöttämiseen ja nukuttamiseen kaipasivat monet apua juuri neuvolasta. Eniten neuvolalle asettivat toiveita ja odotuksia kolmekymppisinä perheellistyneet naiset. Eri ikäiset isät ja äidit toivoivat hieman erilaista tukea. Kolmekymppisinä perheellistyneet miehet toivoivat usein lisää tukea lasten kasvatukseen kun taas nuorena perheellistyneillä miehillä lisätuen tarve kohdistui eniten vanhemmuuteen kasvamisen kysymyksiin. Neuvolapalvelujen kehittämisessä kannattaisikin miettiä erityyppisiä painotuksia erilaisissa ikävaiheissa ja elämäntilanteissa oleville vanhemmille.

Nuorena perheellistyneet naiset katsoivat, että ne parhaat yhteiskunnan toimenpiteet, joilla edistettäisiin perheellistymistä ja lapsiperheiden hyvinvointia olivat perusäitiyspäivärahan korotus työttömien peruspäivärahan suuruiseksi ja lapsilisän huomattava korotus sekä opintotuen lapsikorotus. Myös työttömyyden alentaminen oli hyvin selkeä nuorten toive. Nämä valinnat ovat hyvin ymmärrettäviä, sillä nuorten joukossa oli paljon työttömiä ja opiskelijoita, joiden talous oli usein tiukka ja näiden tukien varassa. Kolmekymppiset koulutetummat, työelämässä olevat naiset näkivät tärkeämpänä pät-kätöiden vähentämisen.

Tämä tutkimus herättää monia kysymyksiä, jotka kaipaavat lisäselvityksiä. Onko nuorena perheellistyminen riski lisäkoulutuksen tai työelämään sijoittumisen kannalta? Ja missä määrin yhteiskunnan rakenteet edistävät tai ehkäisevät näitä riskejä? Tässä käy ilmi, että eri ikäisinä ja erilaisissa elämäntilanteissa perheellistyminen vaikuttaa vanhemmuuden toteutumiseen ja siinä esiintyviin ongelmiin. Kaksikymppisinä perheellistyneillä korostuivat enemmän taloudelliset tekijät ja kolmekymppisillä sosiaaliseen tukeen liittyvät ongelmat.

Nelikymppisenä perheellistyneiltä löytyy varmaankin omanlaisensa vanhemmuuden tie ja sen haasteet.

Lähteet

- Beck, Ulrich. 1992. *Risk society. Towards a New Modernity*. London: Sage Publications.
- Council of Europe. 2003. *Recent Demographic Developments in Europe 2003*.
- Eurostat. 2004. *Population Statistics. Theme 3: Population*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Giddens, Anthony. 1991. *Modernity and Self-Identity. Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.
- Gissler, Mika, Ritvanen, Annukka & Hemminki, Elina. 2004. Nuori nainen on vanha synnyttäjä. *Terveystieteitä* 3/2004, s. 24–27.
- Haavio-Mannila, Elina & Kontula, Osmo. 2001. *Seksin trendit meillä ja naapureissa*. Helsinki: WSOY.
- Helve, Helena. 2002. *Arvot, muutos ja nuoret*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hiilamo, Heikki. 2002. Perheiden taloudellinen tukeminen. Teoksessa Heikkilä, Matti & Kautto, Mikko (toim.) *Suomalaisten hyvinvointi 2002*. STAKES. Helsinki, s. 214–229.
- Hirvonen, Eila. 2000. Raskaus nuoren valintana. *Acta Universitatis Tamperensis* 776. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Ketokivi, Kaisa. 2002. Vapauden lumo ja vastuun taakka. Perheen perustaminen pidentyneen nuoruuden kulttuurissa. Pro gradu- tutkielma. Sosiologian laitos, Helsingin yliopisto.
- Ketokivi, Kaisa. 2005. Aikuistumisen ja perheen perustamisen ristiriidat pidentyneessä nuoruudessa. Teoksessa Aapola, Sinikka ja Ketokivi, Kaisa (toim.) *Polkuja ja poikkeamia – Aikuisuutta etsimässä*. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 56. Helsinki, s. 100–137.
- Myllyniemi, Sami. 2004. Nuorisobarometri 2004. Teoksessa Wilska, Terhi-Anna (toim.) *Oman elämänsä yrittäjät*. Nuorisobarometri 2004. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 44, Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 28. Helsinki, s. 10–56.
- Nikander, Timo. 1995. *Suomalaismiehen perheellistyminen*. Tilastokeskus. Väestö 1995:1. Helsinki.
- Nikander, Timo. 1992. *Suomalaisnaisen perheellistyminen*. Tilastokeskus. Väestö 1992:10. Helsinki.
- Paajanen, Pirjo. 2003. *Perhebarometri 2003. Parisuhde koetuksella – käsityksiä parisuhteesta ja sen purkautumisesta*. Väestöliitto, Väestötutkimuslaitos E 17/2003. Helsinki.
- Paajanen, Pirjo. 2002. *Perhebarometri 2002. Saako haikara tulla käymään? Suomalaisten lastenhankinnan ihanteet ja todellisuus*. Väestöliitto, Väestötutkimuslaitos. Sarja E 14/2002. Helsinki.

- Relander, Jukka. 2000. Kultainen nuoruus – vuosituhannenvaihteen väkinäinen viriili joukkofantasia. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Roos, J.P. (toim.) 2000-luvun elämä. Helsinki: Gaudeamus, s. 281–303.
- Saarela, Pekka. 2002. Nuorisobarometri 2002. Nuorisoasiain neuvottelukunta: Nuora, julkaisuja 24. Helsinki.
- Sauli, Hannele, Bardy, Marjatta & Salmi, Minna. 2002. Elinolojen koventuminen pikkulapsiperheissä. Teoksessa Heikkilä, Matti & Kautto, Mikko (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2002. STAKES. Helsinki, s. 32–61.
- STAKES. 2005. Synnyttäjät, synnytykset ja vastasyntyneet – ennakkotiedot 2004. Tilastotiedote 13/2005. Saatavana: <http://www.stakes.info/2/1/2,1,1,1.asp>. [17.6.2005].
- STAKES. 2004. Sosiaali- ja terveydenhuollon tilastollinen vuosikirja 2004. Synnyttäjät, syntyneet lapset, perinataalikuolleet 2003 sairaanhoitopireittäin. Sosiaaliturva 2004. Helsinki.
- STM. 2005. STM tiedottaa. Tiedote 438/2004. STM:n hallinnonalan muutoksia 1.1.2005. Saatavana [www-muodossa 1.12.2005:http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/documents/2816/index.htm](http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/documents/2816/index.htm)
- Suomen tilastollinen vuosikirja 2004. 2004. Tilastokeskus. Helsinki.
- Takala, Pentti & Hytti, Helka. 2005. Minimum Parental Allowance Payments Received by Finnish Mothers. Yearbook of Population Research in Finland 41 (2005), pp. 47–60.
- Tilastokeskus. 2005. Yliopistokoulutus. Saatavissa: www.stat.fi/til/yop/index.html. [10.6.2005].
- Tulonjakotilasto 2002. 2004. Tilastokeskus. Tulot ja kulutus 2004:14. Helsinki.
- Työvoimatilasto 2003. 2004. Tilastokeskus. Työmarkkinat 2004:13. Helsinki.
- Vikat, Andres, Thomson, Elizabeth & Prskawetz, Alexia. 2004. Childrearing Responsibility and Stepfamily Fertility in Finland and Austria. European Journal of Population. Vol. 20, 1/ 2004, pp. 1–21.
- Väestörakennetilastot vuosilta 1989–2000 sekä 2003. Tilastokeskus. Helsinki.
- Väestömuutostilastot vuosilta 1984–1993 sekä 2003. Tilastokeskus. Helsinki.

Liitetaulukot:

Liitetaulukko 1. Vastaajien koulutustasteen yhteys siihen millaiseksi on kokenut taloudellisen tilanteensa viimeisen puolen vuoden aikana

Kokemus taloudellisesta tilanteestaan	Ei perusasteen jälkeistä koulutusta %		Keskiaste %	Alin korkea-aste %	Yliopisto/ korkeakoulu %
	Huono/ erittäin huono	Kohtalainen			
Huono/ erittäin huono	17.6	53.9	12.9	8.3	8.3
Kohtalainen	28.5	37.0	50.1	43.9	31.6
Hyvä/ erittäin hyvä				47.7	60.0

Taulukko 2. Keskimääräiset vanhemmaksi tulo iät eri ikä- ja sukupuoliryhmissä sekä sukupuolten välisten erojen tilastolliset merkitsevyydet kahdessa eri ikäryhmässä

20-25-vuotiaiden ikäryhmä	Keskisarvo (minimi-maksimi) vuosina		Miehet 30-35-vuotiaiden ikäryhmä		Keskisarvo (minimi-maksimi) vuosina	Naiset	Miehet
	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet			
Naiset (N=669)	-	21.7 (17-25)	***	Naiset (N=735)	30.5 (27-36)	-	Miehet
Miehet (N=573)	***	22.4 (18-25)	-	Miehet (N=648)	30.8 (27-35)	**	-

Tilastolliset testaukset on tehty sukupuoliryhmien välillä. Tilastollisesti merkitsevät erot: ***= tilastollisesti erittäin merkitsevä p<.001, **= tilastollisesti merkitsevä p<.01 ja *= tilastollisesti melkein merkitsevä p<.05

Liitetaulukko 3. Mielipteet perheellistymisen myönteisten puolien kokemuksista. 20-25-vuotiaat naiset ja miehet

	Naiset				Miehet			
	Täysin samaa mieltä/ samaa mieltä %	Ei samaa eikä eri mieltä %	Osittain eri mieltä/ täysin eri mieltä %	N	Täysin samaa mieltä/ samaa mieltä %	Ei samaa eikä eri mieltä %	Osittain eri mieltä/ täysin eri mieltä %	N
a) Olen aikuistunut ja tullut vastuuntuntoisemmaksi lapsen myötä	88.4	9.0	2.6	664	88.4	8.3	3.3	568
b) Lapsi toi elämäni tarkoituksen ja mielekkyyden	86.1	0.2	3.7	667	83.2	12.7	4.1	566
c) Tunnen saavani arvostusta muilta ihmisiltä entistä enemmän kun olen äiti/ isä	39.4	37.2	23.4	650	41.6	42.0	16.4	562
d) Äitiys/ isyys on vahvistanut itsetuntoani	72.4	20.0	7.6	659	66.8	26.6	6.6	564
e) Lapsi on lisännyt työssäkäyntini merkitystä	38.1	28.5	33.4	425	64.7	22.0	13.3	518
f) Lapsen syntymä on parasta mitä minulle on tapahtunut	96.4	2.8	0.7	669	93.9	4.9	1.2	570
g) Parisuhteemme on vahvistunut ja parantunut lapsen myötä	58.2	26.3	15.6	662	60.4	30.1	9.5	568
h) Kun lapset ovat kasvaneet isommiksi ehdin vielä opiskella ja tehdä mitä haluan	79.7	16.0	4.3	650	69.3	22.8	7.9	535
i) Työura ja lapset on mielestäni helppo yhdistää	31.2	31.7	37.0	567	47.8	33.6	18.5	529
j) Uskon olevani yhdessä nykyisen puolisoni kanssa vielä 10 vuoden kuluttuakin	86.7	10.1	3.2	662	91.7	6.4	2.0	564

Huom. Taulukoista jätetty pois vastaukset "ei koske minua"

Litetaulukko 4. Mielimiehet perheellistymisen myönteisten puolien kokemuksista. 30-35-vuotiaat naiset ja miehet

	Naiset			Miehet				
	Täysin samaa mieltä/ samaa mieltä %	Ei samaa eikä eri mieltä %	Osittain/ täysin eri mieltä %	N	Täysin samaa mieltä/ samaa mieltä %	Ei samaa eikä eri mieltä %	Osittain/ täysin eri mieltä %	N
a) Olen aikuistunut ja tullut vastuuntuntoisemmaksi lapsen myötä	68.3	23.7	8.0	713	76.2	19.1	4.7	638
b) Lapsi toi elämäni tarkoituksen ja mielekkyyden	79.6	13.7	6.7	731	74.9	17.0	8.2	637
c) Tunnen saavani arvostusta muilta ihmisiltä entistä enemmän kun olen äiti/ isä	34.4	37.9	27.8	713	40.1	40.2	19.7	619
d) Aitiys/isyys on vahvistanut itsetuntoani	60.1	26.4	13.4	715	63.0	26.4	10.7	629
e) Lapsi on lisännyt työssäkäyntini merkitystä	28.5	29.4	42.1	603	46.9	26.2	26.9	629
f) Lapsen syntymä on parasta mitä minulle on tapahtunut	92..2	5.6	2.2	730	90.8	6.1	3.1	644
g) Parisuhteemme on vahvistunut ja parantunut lapsen myötä	49.4	29.1	21.5	731	52.3	33.6	14.1	639
h) Kun lapset ovat kasvaneet isommiksi ehdin vielä opiskella ja tehdä mitä haluan	52.0	26.8	21.2	665	45.9	29.6	24.5	584
i) Työura ja lapset on mielestäni helppo yhdistää	23.9	20.8	55.3	683	42.2	26.6	31.2	628
j) Uskon olevani yhdessä nykyisen puolisoni kanssa vielä 10 vuoden kuluttuakin	91.6	5.8	2.6	726	95.0	3.5	1.5	636

Huom. Taulukoista jätetty pois vastaukset ”ei koske minua”

Liitetaulukko 5. Mielipiteet perheellistymisen haasteellisen puolen kokemuksista 20-25-vuotiaat naiset ja miehet

	Naiset				Miehet			
	Täysin samaa mieltä/ samaa mieltä %	Ei samaa eikä eri mieltä %	Osittain/ täysin eri mieltä %	N	Täysin samaa mieltä/ samaa mieltä %	Ei samaa eikä eri mieltä %	Osittain/ täysin eri mieltä %	N
a) Lapsen saatuamme koin menettäneeni suuren osan vapauttani	17.5	21.2	61.3	628	19.2	21.9	58.9	547
b) Taloudellinen tilanteemme on heikentynyt lapsen myötä	27.9	26.0	46.1	653	25.0	29.0	45.9	555
c) Lapsen hoitaminen on paljon rankempaa kuin osasin kuvitella	31.5	26.0	42.5	651	37.6	25.1	37.3	566
d) Tunnen itseni usein yksinäiseksi ja kaipaamaan aikuisten ihmisten seuraa	34.5	23.0	42.5	635	8.8	25.9	65.3	522
e) Olen tuntenut itseni usein ulkopuoliseksi perheessämme lapsen synnyttyä	3.1	8.2	88.6	572	7.0	12.1	80.8	527
f) En ehdi nukkua tarpeeksi ja tunnen itseni jatkuvasti väsyneeksi	28.4	18.0	53.6	640	22.8	19.9	57.3	548
g) Lapsen synnyttyä on ollut vaikeaa löytää aikaa parisuhteen hoitamiselle	55.7	17.5	26.8	652	46.0	22.6	31.4	561
h) Lapsen saaminen on heikentänyt työ- ja uramahdollisuuksiani	17.9	28.1	54.0	630	5.4	20.2	74.4	535
i) Vanhemmuuden ja opiskelun yhdistäminen on/ olisi ollut minusta vaikeaa	37.8	21.3	40.8	595	35.6	22.7	41.7	475
j) On ollut vaikeaa löytää lapselle hoitajaa kun vanhemmat haluaisivat viettää aikaa kahdestaan	26.4	17.2	56.4	640	21.9	15.2	63.0	540
k) En halua jättää lastani muiden hoitoon lyhyeksikään aikaa	14.9	13.0	72.1	646	11.4	13.8	74.8	551

Huom. Taulukoista jätetty pois vastaukset ”ei koske minua”

Liitetaulukko 6. Mielipiteet perheellistymisen haasteellisen puolen kokemuksista. 30-35-vuotiaat naiset ja miehet.

	Naiset			Miehet				
	Täysin samaa mieltä/ samaa mieltä %	Ei samaa eikä eri mieltä %	Osittain/ täysin eri mieltä %	N	Täysin samaa mieltä/ samaa mieltä %	Ei samaa eikä eri mieltä %	Osittain/ täysin eri mieltä %	N
a) Lapsen saatuamme koin menettäneeni suuren osan vapauttani	25.6	15.6	58.8	704	19.7	22.8	57.5	623
b) Taloudellinen tilanteemme on heikentynyt lapsen myötä	41.8	21.2	37.0	716	34.3	23.6	42.1	632
c) Lapsen hoitaminen on paljon rankempaa kuin osasin kuvitella	43.2	18.9	37.9	723	46.5	21.1	32.4	639
d) Tunnen itseni usein yksinäiseksi ja kaipaamaan aikuisten ihmisten seuraa	24.0	19.3	56.8	701	7.0	18.9	74.1	583
e) Olen tuntenut itseni usein ulkopuoliseksi perheessämme lapsen synnyttyä	1.6	6.7	91.6	667	4.7	9.5	85.8	612
f) En ehdi nukkua tarpeeksi ja tunnen itseni jatkuvasti väsyneeksi	42.6	15.5	41.9	714	31.9	18.9	49.3	631
g) Lapsen synnyttyä on ollut vaikeaa löytää aikaa parisuhteen hoitamiselle	70.4	14.0	15.5	727	59.0	21.3	19.7	639
h) Lapsen saaminen on heikentänyt työ- ja uramahdollisuuksiani	23.4	22.3	54.3	691	5.9	12.6	81.5	595
i) Vanhemmuuden ja opiskelun yhdistäminen on/ olisi ollut minusta vaikeaa	63.3	14.9	21.8	619	55.0	16.9	28.1	544
j) On ollut vaikeaa löytää lapselle hoitajaa kun vanhemmat haluaisivat viettää aikaa kahdestaan	34.1	13.8	52.0	694	32.2	14.8	53.1	603
k) En halua jättää lastani muiden hoitoon lyhyeksikään aikaa	12.7	7.0	80.3	711	10.3	9.7	80.0	630

Huom. Taulukoista jätetty pois vastaukset ”ei koske minua”.

Liitetaulukko 7. Mistä ja millaista tukea toivottiin lisää vanhemmuuteen. Eniten mainitut tekijät mainintojen määrän mukaan. 20-25-vuotiaat naiset

Keneltä?	Kodin- hoito	Lasten- hoito	Hoito- tavat	Kasva-us, vuoro- vaikutus	Lapsen sairaus	Vanhem- muuteen kasvaminen	Taloudel- linen tuki	Pari- suhde	Väsytys, masennus	Tuki, rohkeaisu
Omat/puolison vanhemmat	4	38	4	3	4	1	2	1	-	12
Sisarukset	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Sukulaiset	3	12	4	2	3	1	-	-	-	3
Puoliso	4	14	2	1	1	2	-	1	1	11
Ystävät	3	9	1	-	-	1	-	-	-	5
Kummit	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Valtio/Kela	1	3	-	-	1	-	5	-	-	1
Kunta	2	3	1	-	-	-	2	-	-	1
Terveystieteiden huolto	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
Neuvola	-	1	26	6	9	3	-	5	2	4
Synnytyshuolto	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Synnytyssairaala	-	-	4	2	-	-	-	-	-	1
Jokin muu	-	2	2	2	3	-	-	-	1	1
Yhteensä	18	84	45	16	23	8	9	8	5	41

Liitetaulukko 8. Mistä ja millaista tukea toivottiin lisää vanhemmuuteen. Eniten mainitut tekijät mainintojen määrän mukaan. 20-25-vuotiaat miehet

Keneltä?	Kodin- hoito	Lasten- hoito	Hoito- tavat	Kasvatus, vuoro- vaikutus	Lapsen sairaus	Vanhem- muuteen kasvaminen	Taloudel- linen tuki	Pari- suhde	Väsytys, masennus	Tuki, rohkeaisu
Omat/puolison vanhemmat	4	15	2	4	3	3	-	-	1	3
Sisarukset	1	3	-	-	-	1	-	-	-	-
Sukulaiset	1	4	-	-	1	3	-	1	-	-
Puoliso	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Ystävät	-	3	-	-	-	2	-	-	-	1
Kummit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Valtio/Kela	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Kunta	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-
Terveystieteiden huolto	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-
Neuvola	-	-	1	-	4	1	-	-	-	-
Synnytysvalmennus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Synnytysairaala	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Jokin muu	-	1	1	-	-	1	-	2	1	-
Yhteensä	6	28	5	4	11	11	6	3	4	4

Liitetaulukko 9. Mistä ja millaista tukea toivottiin lisää vanhemmuuteen. Eniten mainitut tekijät mainintojen määrän mukaan. 30-35-vuotiaat naiset

Keneltä?	Kodin- hoito	Lasten- hoito	Hoito- tavat	Hoito- vuoro- vaikutus	Lapsen- sairaus	Vanhem- muuteen kasvaminen	Taloudel- linen tuki	Pari- suhde	Väsymys, masennus	Tuki, rohkeisuus
Omat/puolison vanhemmat	9	46	16	6	2	5	1	-	2	7
Sisarukset	3	11	4	2	1	-	-	-	-	1
Sukulaiset	3	8	2	-	1	1	-	-	1	1
Puoliso	6	8	2	-	-	1	-	-	-	3
Ystävät	3	9	2	4	2	2	-	1	1	3
Kummit	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Valtio/Kela	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Kunta	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-
Terveystieteiden huolto	-	-	2	1	5	-	-	-	-	-
Neuvola	2	1	44	22	17	8	-	6	7	5
Synnytyssairaanhoito	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Synnytyssairaanhoito	-	-	9	2	-	2	-	1	1	2
Jokin muu	1	1	2	4	-	1	-	2	1	-
Yhteensä	27	90	83	41	29	20	1	10	13	23

Liitetaulukko 10. Mistä ja millaista tukea toivottiin lisää vanhemmuuteen. Eniten mainitut tekijät mainintojen määrän mukaan. 30-35-vuotiaat miehet

Keneltä?	Kodin- hoito	Lasten- hoito	Hoitotavat	Kasvatus, vuoro- vaikutus	Lapsen sairaus	Vanhem- muuteen kasvaminen	Taloudel- linen tuki	Pari- suhde	Väsytys, masennus	Tuki, rohkaisu
Omat/puolison vanhemmat	4	22	4	5	4	1	-	1	-	3
Sisarukset	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Sukulaiset	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Puoliso	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1
Ystävät	1	4	-	-	-	-	-	-	-	1
Kummit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Valtio/Kela	-	1	-	-	-	-	7	-	-	-
Kunta	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Terveydenhuolto	-	-	1	1	5	-	-	-	-	-
Neuvola	-	-	8	6	6	2	-	1	1	2
Synnytysvalmennus	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Synnytyssairaala	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1
Jokin muu	1	3	-	1	1	1	-	1	-	-
Yhteensä	9	36	17	14	17	4	8	3	2	8

Liitetaulukko 11. Vastaajien koulutus asteen vertailu Tilastokeskuksen rekisteriaineistoon vuodelta 2002

	Naiset 20-25-vuotta		Miehet 20-25-vuotta		Naiset 30-35-vuotta		Miehet 30-35-vuotta	
	Barometri (n=667) %	TK (N=18 117) %	Barometri (n=570) %	TK (N=10787) %	Barometri (n=731) %	TK (N=55678) %	Barometri (n=646) %	TK (N=50926) %
Ei perusasteen jälkeistä koulutusta	10.8	9.2	9.5	27.8	1.9	10.7	4.2	14.7
Keskiaste	53.5	76.1	64.7	65.2	18.5	33.2	35.8	43.8
Alin korkea-aste	27.3	6.1	17.0	2.6	46.1	29.4	32.0	15.9
Korkeakouluaste	8.4	8.5	8.8	4.3	33.5	26.7	28.0	25.6

Liitetaulukko 12. Vastaajien työttömyysasteen vertailu Tilastokeskuksen rekisteriaineistoon vuodelta 2002.

	Naiset 20-25-vuotta		Miehet 20-25-vuotta		Naiset 30-35-vuotta		Miehet 30-35-vuotta	
	Barometri (n=663) %	TK (N=23521) %	Barometri (n=569) %	TK (N=10790) %	Barometri (n=728) %	TK (N=55679) %	Barometri (n=644) %	TK (N=50926) %
Työllinen	35.4	34.3	76.8	73.4	79.3	62.7	93.3	90.9
Työtön	7.7	4.7	7.6	11.0	4.1	4.1	3.4	5.5
Muu	56.9	61.0	15.6	15.5	16.6	33.2	3.3	3.6

(Ryhmä muu sisältää opiskelijat, eläkkeellä olevat ja kotiäidit).

